

Pro Gradu –tutkielma

**Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset
kuntapäätäjien näkökulmasta –
esimerkkinä Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän
maalaiskunta ja Korpilahden kunta**

Hanne Liukkonen

Jyväskylän yliopisto

Bio- ja ympäristötieteiden laitos

Ympäristötiede ja -teknologia

9.9.2009

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Bio- ja ympäristötieteiden laitos

Ympäristötiede ja -teknologia

LIUKKONEN, HANNE: Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset kuntapäätäjien näkökulmasta – esimerkkinä Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahden kunta

Pro Gradu –tutkielma: 67 s.

Työn ohjaajat: Prof. Markku Kuitunen, FM, KTM Päivi Pietarinen

Tarkastajat: Prof. Markku Kuitunen, FT Kari Hänninen

Syyskuu 2009

Hakusanat: kestävä kehitys, kuntien yhdistyminen, ympäristövaikutusten arviointi

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia kuntien yhdistymisen keskeisiä ympäristövaikutuksia kuntapäätäjien näkökulmasta – Esimerkkinä Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan yhdistyminen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Jyväskylän kaupungin nykyiset kaupunginvaltuutetut (kausi 2009–2012) sekä edellisen kauden (2005–2008) Jyväskylän kaupungin, Korpilahden kunnan ja Jyväskylän maalaiskunnan kunnanvaltuutetut. Lisäksi tutkittiin vastaajien henkilökohtaisen taustan sekä ympäristötietoisuuden ja -aktiivisuuden vaikutusta koettuihin keskeisiin ympäristövaikutuksiin. Kyselyyn vastasi 56 keskisuomalaista nykyistä ja/tai entistä valtuutettua. Tutkimus suoritettiin internetkyselynä Webropol -ohjelman avulla.

Keskeisiä ympäristövaikutuksia tutkittiin neljän eri kestävä kehityksen osa-alueelta: ympäristö-, talous-, sosiaali- ja kulttuurivaikutukset. Näistä sosiaalivaikutukset koettiin kuntien yhdistymisen seurauksena negatiivisimmiksi. Erityisesti palveluiden osalta oltiin huolissaan ja niiden pelättiin häviävän kunnan reuna-alueilta ja keskittyvän uuden kunnan keskukseen. Myös vaikutusmahdollisuuksien uskottiin huononevan. Sosiaalivaikutusten osalta tulos ei ollut yllättävä – useat kuntaliitostutkimukset ovat saaneet vastaavanlaisia tuloksia. Yleinen ajatus palveluiden huononemisesta on vahva ja osa aikaisemmista tutkimuksista jopa todistaa, että pelko ei ole aiheeton.

Ympäristö-, talous- ja kulttuurivaikutukset koettiin keskimäärin positiivisena. Lähes kaikki vastaajat uskoivat, että yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä ja myös maankäyttö ja suunnittelu helpottuvat. Lisäksi julkisen liikenteen kehittämistä pidettiin tärkeänä. Vastaajat myös uskoivat asutuksen leviävän laajemmalle alueelle ja tuovan tullessaan omat ongelmansa – keskittämistä pidettiin tärkeänä, mutta keskittämiskeskuksia tulisi olla useita. Valtuutettujen positiivinen suhtautuminen talousvaikutuksiin on linjassaan aikaisempien kuntaliitostutkimuksien kanssa – on yleinen vallitseva käsitys, että kuntaliitos tehdään erityisesti taloustilanteen parantamiseksi, vaikka tutkimuksien perusteella väitteet kuntien yhdistymisestä koituvista merkittävistä säästöistä eivät saa empiiristä tukea. Kulttuurivaikutuksista valtuutetut uskoivat paikallisidentiteetin säilyvän vahvemmin korpilahtelaisten keskuudessa, kuin ”maalaiskuntalaisuuden” säilyvän entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa.

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ, Faculty of Mathematics and Science

Department of Biological and Environmental Science

Environmental Science and Technology

LIUKKONEN, HANNE: Environmental impacts of municipal amalgamation from the aspect of municipal decision-makers – as an example city of Jyväskylä, rural commune of Jyväskylä and municipality of Korpilahti

Master of Science Thesis: 67 p.

Supervisors: Prof. Markku Kuitunen, MSc, MBA Päivi Pietarinen

Inspectors: Prof. Markku Kuitunen, PhD Kari Hänninen

September 2009

Key Words: environmental impact assessment, municipal amalgamation, sustainable development

ABSTRACT

The aim of this study was to research the most significant environmental impacts of municipal amalgamation from the aspect of municipal decision-makers. Object of the exploration was the amalgamation of city of Jyväskylä, rural commune of Jyväskylä and municipality of Korpilahti. The target group for this study was the members of municipal council from the city of Jyväskylä (period 2009–2012) and the last periods (2005–2008) members of municipal council from city of Jyväskylä, rural commune of Jyväskylä and municipality of Korpilahti. Personal background, environmental knowledge and activity of respondents were also under analysis and how they affected to the main experienced environmental impacts. There were 56 people, who answered to this inquiry. The questionnaire was carried out in the internet with the program called Webropol.

The most significant environmental impacts were research under the subjects of sustainable development: environmental, economical, social and cultural impacts. From these four subjects the social impacts were the most negatively experienced. Especially services on the periphery of municipality were afraid of vanishing and focusing to the central of new municipality. Also democracy was under concern. The result from this subject was not a surprise; many studies from municipal amalgamation have got the similar results. The common thought of how services get worse is strong and even some of the former studies have proved it.

Environmental, economical and cultural impacts were mainly positively experienced. Almost all the respondents believed, that because of municipal amalgamation, is better to improve urban structure and also land use and planning gets easier. Improving of public transport was as well an important issue. Respondents also believed of settlements spreading around the city and bringing some problems with it – centralization was an important issue, but there should be many different centers. Members of municipal council were seeing economical impacts as in positive way and it was in same line with the previous studies. It is a common belief that improving the economy is a main drive for municipal amalgamation, even though some of studies are proving the opposite. As cultural impacts, respondents believed that the local identity of Korpilahti residents would stay stronger than in area of rural commune of Jyväskylä.

Sisältö

1. JOHDANTO.....	6
2. YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	8
2.1. Ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä lainsäädäntö.....	8
2.2. Ympäristövaikutusten arviointi kunnissa.....	10
2.2.1. ISO 14001 -standardi ja EMAS-järjestelmä.....	10
2.2.2. Jyväskylän kaupungin ympäristöjärjestelmä.....	13
3. KUNTIEN YHDISTYMINEN.....	16
3.1. Kuntien yhdistymisen taloudelliset vaikutukset.....	17
3.2. Kuntien yhdistymiset muissa maissa.....	18
3.3. Tutkimuksen kohteena oleva kuntien yhdistyminen.....	19
3.3.1. Yhdistyvien kuntien lähtötilanne.....	19
3.3.2. Yhdistymisen tausta.....	19
3.3.3. Kuntien yhdistymisprosessi.....	20
4. KESTÄVÄ KUNTA.....	22
4.1. Kunnan toimia kestävä kehityksen tukemiseksi.....	23
4.1.1. Paikallinen agenda 21 -ohjelma.....	23
4.2. Kestävä kuntajako Suomessa.....	24
4.3. Kestävä yhdyskuntamalli.....	24
4.3.1. Tiivistetään kaupunkirakennetta.....	25
4.3.2. Vähennetään yksityisautoilua ja parannetaan joukkoliikennettä.....	25
4.3.3. Lisätään monimuotoista luontoa kaupunkoihin.....	26
4.3.4. Parannetaan yhdyskunnan sosiaalista ja kulttuurista eheyttä.....	26
4.3.5. Hillitään ilmastonmuutosta.....	27
4.3.6. Case: Puutarhakaupunki.....	27
5. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	29
5.1. Tutkimuksen toteutus.....	29
5.2. Tutkimuksen kohderyhmä.....	29
5.3. Kyselyn toteutus.....	29
5.4. Aineiston kerääminen.....	31
5.5. Tulosten käsittely.....	31
5.6. Menetelmän ja otannan arviointi.....	32
6. TULOKSET.....	33
6.1. Vastaajien taustatiedot.....	33
6.1.1. Vastaajien ympäristötietoisuus ja -aktiivisuus.....	35
6.1.2. Vastaajien taustan vaikutus ympäristötietoisuuteen ja -aktiivisuuteen.....	35
6.2. Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset.....	38
6.2.1. Vastaajien taustan vaikutus näkemyksiin kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksista.....	40
6.2.2. Avoimien kysymyksiin vastaukset.....	43
6.3. Vastaajien tietämys kuntien yhdistymisprosessista.....	44
7. TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46
7.1. Kuntien yhdistymisen merkittävimmiksi koetut ympäristövaikutukset.....	46
7.1.1. Sosiaalivaikutukset.....	46
7.1.2. Ympäristövaikutukset.....	47
7.1.3. Talousvaikutukset.....	47
7.1.4. Kulttuurivaikutukset.....	48
7.2. Taustamuuttujien vaikutus koettuihin keskeisiin ympäristövaikutuksiin.....	48

7.3. Keskeiset johtopäätökset	49
Kiitokset	51
Kirjallisuus	52
LIITE 1: Kyselyn saate.....	57
LIITE 2: Kysely.....	58
LIITE 3: Spearmanin korrelaatiokertoimet ”Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset” -väittämien ja taustamuuttujien välillä	64
LIITE 4: Kruskalin-Wallis testin ”Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset” - väittämien ja taustamuuttujien välillä.....	66

1. JOHDANTO

Kuntien yhdistyminen on ajankohtaista, sillä vuoden 2009 alusta toteutui 32 kuntaliitosta - voitaisiin puhua jo suuresta kuntaliitosaallosta (Suomen Kuntaliitto 2009). Merkittävä osa näistä on ns. monikuntaliitoksia, kuten Jyväskylän kaupungin kohdalla. Vuonna 2008 kuntia oli Suomessa 415, liitoksien myötä kuntien määrä väheni 67:llä.

1.1.2009 aloitti Uusi Jyväskylän kaupunki, joka koostuu entisestä Jyväskylän kaupungista, Jyväskylän maalaiskunnasta ja Korpilahden kunnasta (Jyväskylän kaupunki 2009). Uusi Jyväskylä on Suomen seitsemänneksi suurin kunta ja sen asukasmäärä on lähes 130 000. Uuden Jyväskylän kaupungin pinta-ala noin kymmenkertaistui, jos verrataan vanhaan Jyväskylään ja kunnan mitat kartalla ovat noin 40 kilometriä leveyttä ja noin 60 kilometriä korkeutta. Asutuksesta ja työpaikoista noin 90 % keskittyy Jyväskylän kaupungin keskustasta mitattuna 10 kilometrin säteelle.

Haveri & Majoinen (2000, 8) totesivat tutkimuksessaan, että kuntaliitoksella pyritään ratkaisemaan keskeisiä kunnallishallinnon ja talouden ongelmia sekä varmistamaan palvelut sekä toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus pitkällä aikavälillä. Kuntaliitokset olivat vielä 1990-luvulla harvinaisia ja useat liitoshankkeet päättyivät epäonnistumiseen (Haveri & Majoinen 2000, 15). Toisaalta onnistuneitakin liitoksia tapahtui: Säynätsalon ja Jyväskylän välinen kuntaliitos vuonna 1993 oli yksi positiivisimmin koetuista kuntaliitoksista, mitä Suomessa oli siihen mennessä tutkittu (Heiskanen 1996, 39).

Tässä tutkimuksessa selvitetään kuntien yhdistymisen keskeisiä ympäristövaikutuksia kuntapäätäjien näkökulmasta - esimerkkinä Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan yhdistyminen. Ympäristövaikutuksia selvitetään neljän eri kestävän kehityksen osa-alueelta: ympäristö-, talous-, sosiaali- ja kulttuurivaikutukset. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat uuden kunnan kaupunginvaltuutetut (kausi 2009–2012) sekä edelliseltä kaudelta (2005–2008) Jyväskylän kaupungin, Korpilahden kunnan ja Jyväskylän maalaiskunnan kunnanvaltuutetut.

Kuntaliitoksen aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia on selvitetty runsaasti, mikä on ymmärrettävää, sillä kuntaliitos syntyy usein taloudellisin perustein. Lisäksi kuntaliitosta koskevat tutkimukset ovat usein olleet luonteeltaan oikeudellisia, sillä kuntajaotus on ollut aika ajoin lainsäädännöllisen huomion kohteena. (Majoinen 2002, 406.) Säynätsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kuntaliitosta on tutkittu kulttuurisena ilmiönä. Tutkimuksessaan Mäkinen (2007, 6) toteaa, että myös kulttuuriset ilmiöt, kuten paikallisuus ja kotiseututunne ovat poliittisten ja taloudellisten teemojen ohella olennainen osa kuntaliitosprosessia.

Keski-Suomessa on tehty aikaisemmin tutkimuksia mm. kuntapäätäjien luonnonsuojeluasenteista (Hiekkavirta 2006) sekä kuntapäätäjien ja vaikuttajien näkemyksistä ympäristöongelmien osalta (Korppinen 2007). Hiekkavirta (2006, 2) toteaa tutkimuksessaan, että kuntapäätäjien aktiivisuus ympäristöasioissa näyttää tarvitsevan tuekseen vahvan asenne- ja tietopohjan sekä keinoja vaikuttaa. Hiekkavirran mukaan luonnonsuojelun aiheuttamia rajoituksia korostava ajattelutapa tulisi saada muuttumaan niin, että kuntapäätäjät alkaisivat ymmärtää luonnonsuojelun tuomat mahdollisuudet kunnan kehitykselle.

Tällä tutkimuksella on mahdollista selvittää kuntapäätäjien näkemyksiä kuntien yhdistymisen aiheuttamista ympäristövaikutuksista. Hiekkavirran (2006) tutkimukseen nojaten, olisi jatkossa tärkeää hyödyntää saatua tietoa ja pyrkiä lisäämään kuntapäätäjien

ympäristötietoisuutta. Kyseinen haastattelututkimus voidaan suorittaa uudelleen kuntapäätäjille heidän luottamuskautensa loppupuolella, jolloin saadaan vertailutuloksia ja voidaan selvittää, ovatko asenteet muuttuneet mahdollisia koettuja kuntaliitoksen aiheuttamia ympäristövaikutuksia kohtaan.

Tämän tutkimuksen tärkeimmät tutkimusongelmat ovat:

- Mitkä ovat kunnanvaltuutettujen mielestä kuntien yhdistymisen merkittävimmät ympäristövaikutukset?
- Mitkä tutkimuksessa käytettävistä taustamuuttujista selittävät koetut merkittävimmät ympäristövaikutukset?

Luvussa 2 esitellään ympäristövaikutusten arviointiin liittyvää lainsäädäntöä sekä erilaisia keinoja, joita voidaan käyttää kuntasektorilla ympäristövaikutusten arvioinnissa. Luvussa 3 syvennyttään kuntien yhdistymiseen lainsäädännön kautta ja selvitetään kuntien yhdistymisen talousvaikutuksia sekä kuntaliitoksia muissa maissa. Luvussa 3 myös esitellään tämän tutkimuksen kohteena olevaa kuntien yhdistymistä. Luvussa 4 tarkastellaan millainen voisi olla kestävä kunta Suomessa, onko olemassa tiettyä kokoa, mikä olisi ympäristön, talouden, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden kannalta kestävin? Entä, mitkä ovat nykykaupungin suurimmat ongelmat ja mitä ratkaisuja niihin löytyisi? Lisäksi luvussa 4 esitellään kunnan keinoja toimia kestävä kehityksen tukemiseksi. Luvussa 5 ja 6 esitellään tutkimuksen aineistot, menetelmät ja tulokset. Luvussa 7 tarkastellaan tuloksia ja esitellään tärkeimmät johtopäätökset.

2. YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Lainsäädäntö velvoittaa arvioimaan useiden hankkeiden, suunnitelmien ja ohjelmien mahdollisia ympäristövaikutuksia, puhutaan ns. ”hanke-YVA:sta” ja ”suunnitelmien ja ohjelmien YVA:sta”. Kappaleessa 2.1. on esitelty ympäristövaikutusten arviointiin liittyvää lainsäädäntöä ja kappaleessa 2.2. on esitelty ympäristövaikutusten arviointia kunnissa.

2.1. Ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä lainsäädäntö

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) eli YVA-laki (ns. hanke-YVA) pyrkii edistämään ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisäämään kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-lain puitteissa arvioidaan hankkeen aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

- a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
- d) luonnonvarojen hyödyntämiseen;
- e) a-d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) määrittelee tarkemmin, mihin hankkeisiin kyseistä YVA-menettelyä käytetään. Asetus sisältää hankeluettelon, josta selviää, että ympäristövaikutusten arviointi tehdään hyvin laajasti jaettuna seuraaviin osa-alueisiin: eläinten pito, luonnonvarojen otto ja käsittely, vesistön rakentaminen ja säännöstely, metalliteollisuus, metsäteollisuus, kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus, energian tuotanto, energian ja aineiden siirto ja varastointi, liikenne, vesihuolto ja jätehuolto. Asetus määrittelee tarkasti, minkä kokoinen hanke on velvollinen YVA-menettelyyn, esimerkiksi määrittelemällä eläinpitoon liittyen tietyn vähimmäismäärän kanoille ja sioille (> 60 000 kanaa, > 3 000 sikaa, joiden paino on yli 30 kg/sika). Yhteysviranomaisena YVA-menettelyssä toimii alueellinen ympäristökeskus. Ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskeissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) eli SOVA-laki (suunnitelmien ja ohjelmien-YVA) muistuttaa paljon YVA-lakia – SOVA-lailla on vastaavat tavoitteet, erona vain se, että ympäristövaikutusten arvioinnin kohteena ovat hankkeiden sijasta viranomaisten suunnitelmat ja ohjelmat. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on oltava yhteydessä alueelliseen ympäristökeskukseen ja tarpeen mukaan kunnan ympäristö- ja terveysviranomaisiin sekä muihin vaikutusalueella toimiviin viranomaisiin. Jos kysymyksessä on alueellisesti laajakantoinen tai muuten merkittävä suunnitelma tai ohjelma, viranomaisen on oltava yhteydessä myös ympäristöministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön.

SOVA-laissa on myös YVA-lakia vastaavat määritelmät arvioitaville ympäristövaikutuksille. SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi on tehtävä, jos kyse on maa-, metsä- tai kalataloutta, energiahuoltoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta. Valtioneuvoston

asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005) mukaan kyseinen suunnitelma tai ohjelma voi olla esimerkiksi jätelain (1072/1993) 40 §:ssä tarkoitettu alueellinen jätesuunnitelma tai luonnonsuojelulain (1096/1996) 8 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojeluohjelma. Kunnissa ja kuntayhtymissä on myös useita suunnitelmia ja ohjelmia, joihin SOVA-lain soveltaminen voisi tulla kyseeseen (taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkkejä kuntien ja kuntayhtymien suunnitelmista ja ohjelmista, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia (Ympäristöministeriö 1998, 7, Kokko 2007, 177).

-
- toiminta- ja taloussuunnitelmat
  - elinkeinopoliittiset ohjelmat
  - kaavoitusohjelmat
  - liikennejärjestelmäsuunnitelmat (nykyisin YTV:n osalta SOVA-lain 4.1 §:n 1 kohdan perusteella aina arvioitava)
  - sektorisuunnitelmat kuten energia- ja jätehuoltopolitiikka, vesihuolto
  - ympäristönsuojeluohjelmat
  - maakunnan ja kunnan strategiasuunnitelmat
  - aluekehitysohjelmat (nykyisin maakuntaohjelmat on SOVA-lain 4.1 §:n 1 kohdan perusteella aina arvioitava)
  - kaavoitus (nykyisin MRL 9 §:n mukaisesti aina arvioitava tarpeellisessa määrin)
-

SOVA-lain 5 §:n mukaan suunnitelmasta ja ohjelmasta vastaava viranomainen on myös vastuussa ympäristöarvioinnin tarpeen harkinnasta. Jos suunnitelmalla tai ohjelmalla tai sen muutoksella harkitaan olevan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, on järjestettävä tiettyjen muodollisten edellytysten täytyessä arviointi. Näitä muodollisia edellytyksiä on kaksi: suunnitelman tai ohjelman *tulee perustua lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen ja luotava puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille*. Ympäristöarviointia on sovellettava tapauskohtaisesti myös SOVA-lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien tai ohjelmien vähäisiin muutoksiin sekä pienten alueiden käyttöä paikallisella tasolla koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia (Kokko 2007, 50–51). Esimerkiksi paikallisella tasolla erilaiset kuntien tekemät pieniä alueita koskevat, mutta vaikutukseltaan merkittävät suunnitelmat voivat kuulua arvioinnin piiriin. Lisäksi alueelliseen jätesuunnitelmaan tehtävä muutos voi olla vähäinen, mutta sillä saattaa olla siitä huolimatta merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristöarvioinnin soveltamisen harkinnassa on otettava huomioon SOVA-asetuksen 2 §:ssä listatut asiat (taulukko 2).

Taulukko 2. Ympäristöarvioinnin tarpeen harkintaperusteet (SOVA-asetus 2 §).

1) Suunnitelmien ja ohjelmien ominaispiirteet, erityisesti
<ul style="list-style-type: none"> a) missä määrin suunnitelmalla tai ohjelmalla luodaan puitteet hankkeelle tai muulle toiminnalle sijainnin, luonteen, koon tai toimintaedellytysten osalta tai kohentamalla voimavaroja; b) missä määrin suunnitelma tai ohjelma vaikuttaa muihin suunnitelmiin tai ohjelmiin, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat eri tasoilla valmistettävien suunnitelmien ja ohjelmien kokonaisuuteen; c) suunnitelman tai ohjelman merkitys ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen ja erityisesti kestävä kehityksen kannalta; d) suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat; e) suunnitelman tai ohjelman merkitys Euroopan yhteisön ympäristölainsäädännön täytäntöönpanon kannalta.
2) Vaikutusten ja todennäköisen vaikutusalueen ominaispiirteet, erityisesti
<ul style="list-style-type: none"> a) vaikutusten todennäköisyys, kesto, toistuvuus ja palautuvuus; b) vaikutusten kertyvyys; c) vaikutusten ulottuminen rajojen yli; d) riskit ihmisten terveydelle tai ympäristölle mukaan lukien onnettomuuksien aiheuttamat riskit; e) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus mukaan lukien todennäköinen maantieteellinen vaikutusalue ja sen väestön määrä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat; f) todennäköisen vaikutusalueen arvo ja herkkyys, joka johtuu luonnon erityispiirteistä tai kulttuuriperinnöstä, ympäristön laatu normien tai raja-arvojen ylittymisestä tai voimaperäisestä maankäytöstä; g) vaikutukset kansallisesti, Euroopan unionissa tai kansainvälisesti suojeltuihin alueisiin tai maisemiin.

2.2. Ympäristövaikutusten arviointi kunnissa

Ympäristövaikutuksia arvioidaan kunnissa kappaleen 2.1. lainsäädännön mukaisissa hankkeissa, suunnitelmissa ja ohjelmissa. Lisäksi ympäristövaikutuksia voidaan tunnistaa, vähentää ja auditoida ISO 14001 –standardin ja EMAS-asetukseen perustuvan järjestelmän mukaisesti. Jyväskylän kaupungilla on käytössä ympäristöjärjestelmä, joka pohjautuu ISO 14001 –standardiin ilman sertifiointia ja EMAS-järjestelmään ilman rekisteröintiä.

2.2.1. ISO 14001 -standardi ja EMAS-järjestelmä

ISO 14001 –ympäristöjärjestelmästandardi on yksi kansainvälisen standardisoimisjärjestön ISO:n (International Organization for Standardization) ympäristöasioita käsittelevistä standardeista ja sen uusittu ISO 14001 –standardi (SFS-EN ISO 14001:2004) hyväksyttiin vuonna 2004 (Suomen ympäristökeskus 2008, SFS 2009). ISO 14001 soveltuu minkä tahansa tyyppiseen ja kokoiseen organisaatioon sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. ISO 14001 –standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on osa EMAS-järjestelmää. EMAS-järjestelmä (the Eco-Management and Audit Scheme) perustuu EU:n asetukseen (EY N:o 761/2001) ja asetuksen liitettä I muutettiin vuonna 2006 niin, että siinä otetaan huomioon ISO 14001 –standardi (EY N:o 196/2006). EMAS-järjestelmä on vapaaehtoinen ympäristöjärjestelmä ja soveltuu ISO 14001:n tapaan sekä yksityisen sektorin että julkishallinnon yrityksille ja organisaatioille.

Erona ISO 14001 –standardissa ja EMAS-asetuksessa on suhtautuminen avoimuuteen ja lainsäädännön noudattamiseen (kuva 1) (Suomen ympäristökeskus 2008). EMAS edellyttää aina julkista selontekoa sekä ympäristölainsäädännön noudattamista, lisäksi järjestelmässä kiinnitetään erityistä huomiota henkilöstön osallistumiseen ja ympäristönsuojelutason jatkuvaan parantamiseen. ISO 14001 –standardin mukaan julkinen ympäristöraportti on vapaaehtoinen ja riittää, että organisaatiolla on menettelytavat, joilla se pääsee lainmukaiseen tilaan tietyn ajan kuluttua.

Kuva 1. ISO 14001 –standardi on osa EMAS-järjestelmää (Suomen ympäristökeskus 2008).

Ympäristöjärjestelmä on yleisesti käytössä yksityisellä sektorilla, mutta se on lähiaikoina otettu käyttöön myös julkisella sektorilla (Bekkering & McCallum 2000, 308–309, Cockrean 2000, 39, Lozano & Vallés 2007, 496). Uudessa-Seelannissa valtio laati neuvon antavan oppaan kunnille jo vuonna 1997, koskien ISO 14001 -standardia ja ympäristöjärjestelmää ja oppaan laadinnassa oli mukana kahdeksan kuntaa. Myös Yhdysvalloissa toteutettiin EPA:n (The Environmental Protection Agency) toimesta ISO 14001 –standardin soveltuvuusprojekti seitsemälle kunnalle. Englannissa kunnat käyttävät EMAS-järjestelmää ja Australiassa ISO 14001 –standardia, paikallisen Agenda 21 -ohjelman työvälineenä. Myös Kanadassa on pieni, mutta kasvava määrä kuntia, jotka käyttävät ISO 14001 –standardia. Ympäristöjärjestelmä on kehitetty talouspolitiikan työvälineeksi ja sitä käytetään julkisella sektorilla hallinnon tehokkuuden parantamiseen sekä asiakassuhteiden parantamiseen (julkisella sektorilla asiakkaita ovat kuntalaiset). Lisäksi ympäristöjärjestelmä voi auttaa kuntaa saavuttamaan globaalin kestävän kehityksen tavoitteen (Agenda 21). Ympäristöjärjestelmän toteutuksessa on useita eroavaisuuksia yksityisellä sektorilla verrattuna julkiseen sektoriin (taulukko 3).

Taulukko 3. Ympäristöjärjestelmän toteutus yksityisellä ja julkisella sektorilla (Lozano & Vallés 2007, 496).

	Yksityinen sektori	Julkinen sektori
Järjestelmän käyttöönotto	Markkinat ja asiakkaat määräävät	Vapaaehtoinen ja perustuu poliittisen ryhmän päätökseen, taustalla mahdollisesti kansalaisten painostus
Taloudellinen hyöty	Voi olla helposti havaittavissa, koska kulutetaan vähemmän raakamateriaaleja, parannetaan imagoa jne. jolloin kilpailtavuus paranee	Ei ole niin helposti havaittavissa, lyhyen ja keskipitkän ajanjakson kustannukset kasvavat, tulokset näkyvät vasta pitkällä aikajaksolla ja joskus enempi yhteiskunnallisena hyötynä, kuin taloudellisena
Hyöty ympäristölle	Suora vaikutus (päästöt, jätemäärä, energiankulutus laskee)	Epäsuora vaikutus (vaikutukset näkyvät palveluiden tarjonnan kautta)
Muita hyötyjä	Järjestelmän hyödyt ulottuvat asiakkaisiin	Järjestelmän hyödyt laajat (taloudelliset, ympäristölliset, sosiaaliset), sillä julkinen sektori hallinnoi useita toimintoja
Asiakkaiden (kuntalaisten) vaikutus	Voivat vaikuttaa paljon valitsemalla ympäristöystävällisemmän tuotteen, jolloin yrityksen on pakko parantaa ympäristökäyttäytymistään	Kuntalaiset eivät voi vaikuttaa paljon, he voivat äänestää vaaleissa uuden hallituksen tai poistua kunnasta

Espanjassa on tehty tutkimusta ympäristöjärjestelmän käyttöönotosta ja sen vaikutuksista Ohanesin kaupungin valtuustossa Almeriassa (Lozano & Vallés 2007, 495, 503–506). Vuonna 1999 ympäristöjärjestelmä sertifioitiin ISO 14001 –standardin mukaisesti kaikissa kunnan toimissa, joista kunta oli vastuussa. Tutkimuksen perusteella havaittiin, että kahdeksan vuotta sertifioinnin jälkeen järjestelmä oli:

- korjannut ja eliminoinut heikkouksia (epäkestävä luonnonvarojen käyttö väheni, kauniiden luontokohteiden suojeleminen lisäsi turismia haja-asutusalueilla, ekologinen maanviljely lisääntyi, jätteiden lajittelu parani, juomaveden ja jäteveden puhdistusprosessit ja valvonta paranivat, käyttöveden säästäminen lisääntyi)
- vähentänyt ja eliminoinut uhkia (ympäristövaikutusten arviointi vähensi jännitystä ihmistoiminnan ja ympäristön välillä, voimakas maanviljely väheni haja-asutusalueilla suojelualueiden lisääntyessä)
- parantanut ja luonut vahvuuksia (kauniiden luontokohteiden säilyttäminen lisäsi kannattavaa turismia ja edisti kaupungin hyvää mainetta, ympäristöjärjestelmän jatkuva parantaminen mahdollisti ympäristövaikutusten jatkuvan vähentämisen ja eliminoinnin).

Tutkimuksessa selvisi myös, että ilman ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa, vastaavat toimet ympäristön hyväksi olisivat vienneet huomattavasti enemmän aikaa, eivätkä ne olisi tuottaneet vastaavan laajuisia taloudellisia ja ympäristöllisiä hyötyjä. Laskennallisesti saatiin selville, että vaikka lyhyen ajanjakson kulut nousivat sertifioinnin jälkeen, niin vuosien 1998–2004 aikana ympäristöjärjestelmä vastasi 20 prosentista kunnan taloudellisesta kasvusta.

Tutkimukset osoittavat, että eri maiden kunnissa ympäristöjärjestelmä on otettu käyttöön erityisesti teknisen sektorin osastoilla (Cockrean 2000, 48, Emilsson & Hjelm 2002, 443–444, 447). ISO 14001 ja EMAS näyttävät soveltuvan paremmin tämän tyyppisille osastoille, sillä ne usein muistuttavat teollisuuden organisaatioita. Kunnissa

ympäristöjärjestelmän käyttöä helpottaa huomattavasti johdon ja poliitikkojen tuki. Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että ympäristöjärjestelmän oletettiin olevan kunnan projekti eikä jatkuva prosessi, joka on integroitu osaksi organisaatioon toimintaa – ympäristöjärjestelmän katsottiin olevan pääasiassa ympäristöosaston asia. Samanlaisia tuloksia saatiin myös Iso-Britanniasta ja Uudesta-Seelannista. Ehkä tämä indikoi siitä, että ympäristöjärjestelmä ei ole täysin yhteensopiva kuntien organisaatioihin tai sitä käytetään väärin, jolloin hyödyt eivät ole yhtä hyvin nähtävissä. ISO 14001 ja EMAS tulisi nähdä kunnan hallinnon työvälineinä, jotka painottavat yhdentymistä ja jatkuvuutta, eikä projekteina. Jos ympäristöjärjestelmä tehdään projektina ja henkilö palkataan erityisesti tähän projektiin, on suuri riski, että tieto häviää hänen poistuttua organisaatiosta. Tärkeää onkin säilyttää tieto organisaation sisäpuolella eikä yksittäisillä henkilöillä – tietoa ja dokumentointia tulee jakaa kunnan eri yksiköihin.

Suomessa ympäristöjärjestelmän käyttö julkisella sektorilla on vielä vähäistä ja aiheesta on tehty niukasti tutkimusta. Kantolan (1994, 3) tutkimus oli ensimmäinen ja siinä tutkittiin brittiläisen BS7750-järjestelmän ja EU:n EMAS-asetuksen käyttöön liittyviä kokemuksia sekä soveltuvuutta suomalaisen paikallishallintoon. Tutkimuksessa havaittiin eroavaisuuksia paikallishallinnon ja yksityisen sektorin välillä ja suurimmat erot olivat nähtävissä järjestelmän kytkemisessä poliittiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon, ympäristötavoitteiden määrittelyssä, järjestelmässä käsiteltävien ympäristövaikutusten rajauksessa ja järjestelmän toiminnan avoimuudessa. BS7750-järjestelmä vaihtui myöhemmin ISO 14001-järjestelmäksi ja EMAS-asetusta on päivitetty useamman kerran.

Kantolan tutkimusta seurasi Myllykosken (1998, 25–26) laatima loppuraportti hankkeesta ”Kuntien ympäristöjärjestelmät – KUHA 2”. Loppuraportti ohjeisti kuntia tekijöistä, jotka tulee ottaa huomioon jo ympäristöjärjestelmän suunnitteluvaiheessa:

- varatkaa työlle riittävästi resursseja,
- varmistakaa johdon sitoutuminen ympäristöjärjestelmään,
- ottakaa koko henkilöstö mukaan työhön alusta alkaen,
- toteuttakaa ympäristöjärjestelmän rakentaminen osana organisaation yleistä kehittämistä,
- tehkää mahdollisimman paljon yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Vuotta myöhemmin Anttalaisen (1999, 1, 3, 56, 60, 63–64) tutkimuksessa selvitettiin ISO 14001 -standardin ja EMAS-asetuksen soveltuvuutta kunnan ympäristöjohtamisen työvälineenä. Tutkimuksen kohteena oli Naantalın kaupungin organisaatio, ilman kunnan omistamia yrityksiä, kuntayhtymiä ja muita yhteisöjä. Tutkimuksessa selvisi, että ympäristöjärjestelmiä voidaan hyvin soveltaa kunnan ympäristöjohtamisessa, tärkeintä on järjestelmän liittäminen kiinteäksi osaksi kunnan johtamisen normaaleja käytäntöjä. Järjestelmää luotaessa on myös otettava huomioon kunnan yritystä laajempi vastuu koko alueensa ympäristön tilasta ja kaikista siihen vaikuttavista toiminnoista. Lisäksi kunnan laajojen välillisten ympäristönäkökohtien arviointi ja mittaaminen vaativat erityistä tarkastelua.

2.2.2. Jyväskylän kaupungin ympäristöjärjestelmä

Jyväskylässä ympäristöjohtamisen työvälineenä toimii kaupungin ympäristöjärjestelmä, joka pohjautuu ISO 14001 –standardiin ja EMAS-järjestelmään (Jyväskylän kaupunki 2009d, Saukko 2009). Ympäristöjärjestelmän osana kaupungin oman toiminnan ja palveluiden ympäristönäkökohdat on tunnistettu ja ympäristövaikutusten merkittävyys arvioitu. Koko kaupungin henkilöstö vaikuttaa yhdessä ympäristöönsä vettä, energiaa ja paperia kuluttamalla, työmatka-ajoin, hankinnoilla ja

tuottamalla jätettä – seuranta ja mittarointi on ohjeistettu tavoitteena vähentää työyhteisön suoria ympäristövaikutuksia. Ympäristöjärjestelmässä arvioidaan jokaisen palvelualueen ja liikelaitoksen omat merkittävät välilliset ympäristövaikutukset. Toiminnan ympäristönäkökulma kuvataan jokaisen yksikön omassa *ympäristökäsikirjassa* ja käytännön toimenpiteet varmistetaan *ympäristöohjelmin*. Vuosittain julkaistaan kaupungin vuosikertomuksen osana *kertomus ympäristöhallintajärjestelmästä* ja lisäksi julkaistaan *ympäristötilinpäätös* osana kaupungin tilinpäätöstä. Vuodesta 2005 lähtien julkaistu kaupungin *tilinpäätöksen ympäristöliite* (taulukko 4) tullaan jatkossa julkaisemaan neljän vuoden välein eli kerran valtuustokaudessa, jolloin kyseessä on laajempi raportti ja nimi vaihtuu *ympäristöraportiksi*. Raportti sisältää kaupungeille yhteisiksi sovittuja kestävä kehityksen indikaattoreita, joiden avulla on mahdollista vertailla kuluneita vuosia sekä kaupunkeja keskenään.

Taulukko 4. Jyväskylän kaupungin vuoden 2007 tilinpäätöksen ympäristöliitteen indikaattorit ja niiden muutos vuodesta 2006 (Niiranen & Saukko 2007).

	Indikaattorit	Muutos vuodesta 2006
Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyys	Virkistysalueiden osuus	Osuus asemakaava-alueesta kasvoi
	Luonnonsuojelualueiden ja -varausten osuus	Osuus maa-alasta kasvoi
Toiminnan kuormitus ja ekotehokkuus	Yhdyskunnan veden kulutus	Kulutus laski
	Jätteen käsittelypaikalle loppusijoitettavan yhdyskuntajätteen määrä	Määrä väheni
	Yhdyskunnan jätevesikuormitus	Kuormitus laski
	Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutus	Sähkön ja lämmön kulutusmäärä nousi, veden kulutusmäärä laski
	Hyötyjättemäärät	Biojätteen, konttoripaperin ja pahvin hyötykäyttöön toimittaminen lisääntyi, keräyspaperin ja lasin vähentyi, metallinkeräys pysyi samana
	Kuivajättemäärä	Lievästi nousi
Liikkumisen ekotehokkuus	Autoistuminen	Autojen määrä laski
	Pyöräverkon pituus	Ei tapahtunut merkittävää muutosta
Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristökasvatus	Paperin kulutus kaupungin virastoissa ja laitoksissa	Ei tapahtunut merkittävää muutosta
	Ympäristönäkökohdat huomioivat kaupungin keskitetyt hankinnat	Osuus laski
	Henkilöstön osallistuminen ympäristökoulutukseen	Määrä kasvoi
	Vihreä lippu -koulut ja päiväkodit sekä ympäristösertifioidut koulut	Kriteerit täyttyviä kouluja oli yksi
Ympäristötalouden tunnusluvut	Ympäristömenot	Sisäiset menot laskivat, ulkoiset menot nousivat
	Ympäristötulot	Sisäiset tulot laskivat, ulkoiset tulot nousivat
	Investoinnit	Nousivat

Yhtenä osana kaupungin ympäristöjärjestelmään kuuluu myös ympäristöpolitiikka (Jyväskylän kaupunki 2009e). Jyväskylän kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Jyväskylän kaupungin ympäristöpolitiikan 4.3.2002 (taulukko 5). Ympäristöpolitiikka tullaan uusimaan vuoden 2009 aikana (Saukko 2009).

Taulukko 5. Jyväskylän kaupungin ympäristöpolitiikka (Jyväskylän kaupunki 2009e).

-
- Kaupunki haluaa tarjota asukkailleen terveellisen ja viihtyisän paikan elää;
  - Tässä tarkoituksessa kaupunki sitoutuu maahan, veteen ja ilmaan johtuvien päästöjen, melun ja muun ympäristökuormituksen jatkuvaan vähentämiseen. Kuormituksen säätelyssä ja ympäristön muussa ylläpidossa lakien, sopimusten ja yleisten suositusten edellyttämä taso on vähimmäisvaatimus;
  - Tuotannossa, hankinnoissa, kuljetuksissa ja kierrätyksessä kaupunki varmistaa osaltaan, että aines- ja energiakierrot ovat ekonomisessa ja ekologisessa mielessä kestäväällä, säästeliäällä tavalla toteutetut;
  - Kaupunki- ja maankäytön suunnittelun avulla kaupunki turvaa alueelleen riittävästi rakentamatonta luontoa asukkaiden virkistykseen ja ekologian tarpeisiin;
  - Luonnonhoidon ja -suojelun keinoin kaupunki varmistaa, että luonto säilyy terveenä ja monimuotoisena ja luonnonvarojen käyttö on kestäväällä pohjalla;
  - Uutta kaupunkimiljöötä kaavoituksen ja rakentamisen keinoin luotaessa kaupunki huolehtii olemassa olevien esteettisten ja kulttuuristen arvojen säilymisestä;
  - Kaupunki sitoutuu kaikessa toiminnassa, suunnittelussa ja päätöksenteossa muutoinkin arvioimaan merkittävät ympäristövaikutuksensa sekä varautumaan ympäristö-onnettomuuksiin ja muihin ennalta arvaamattomiin tilanteisiin valmiussuunnitelmin;
  - Kaupunki sitoutuu ylläpitämään ja jatkuvasti kehittämään ympäristöasioiden hallintajärjestelmää ja edellyttää vastaavaa ympäristövastuullista käyttäytymistä sidosryhmiltään;
  - Kaupunki kehittää jatkuvasti henkilöstönsä tietotaitoa ympäristöasioissa ja harjoittaa ympäristönäkökohtia koskevaa tiedotusta, neuvontaa ja kasvatusta.
-

3. KUNTIEN YHDISTYMINEN

Kunnat voivat yhdistyä joko lakkauttamalla kaikki yhdistyvät kunnat ja perustamalla uusi kunta tai liittämällä yksi tai useampi kunta toiseen kuntaan (Suomen Kuntaliitto 2009). Jyväskylän kaupungin osalta on kyseessä vanhojen kuntien lakkauttaminen ja uuden kunnan perustaminen. Kun perustetaan uusi kunta, kunnat kokevat yleensä olevansa keskenään tasavertaisempia kuin siinä tapauksessa, että kunta tai kunnat liitetään johonkin toiseen kuntaan. Yhdistämiskeskusteluissa on tärkeää puhua ”jälleenyhdistymisestä” tai siitä, että ”perustetaan uusi kunta”, kuntaliitoksesta sitä vastoin puhutaan varovasti tai ei puhuta ollenkaan (Haveri & Majoinen 2000, 7). Toisaalta liittäminen on hallinnollisesti jonkin verran kevyempi ratkaisu kuin uuden kunnan perustaminen. Tällä vuosikymmenellä tapahtuneista kuntaliitoksista noin puolet on toteutettu lakkauttamalla yhdistyvät vanhat kunnat ja perustamalla uusi kunta.

Kuntajakolain (1196/1997) 3 §:n mukaan kuntajakoa saa muuttaa, jos muutos:

- 1) edistää palvelujen järjestämistä alueen asukkaille;
- 2) parantaa alueen asukkaiden elinolosuhteita;
- 3) parantaa alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia; tai
- 4) edistää kuntien toimintakykyä ja toiminnan taloudellisuutta.

Kuntaliitosta tarkoittavan esityksen valtioneuvostolle voi tehdä kuntajakolain 6 §:n mukaan asianomaisen kunnan valtuusto yksin tai yhdessä muiden valtuustojen kanssa. Ministeriölle tehtävässä esityksessä on perusteltava kuntaliitoksen tarve ja siihen on mahdollisuuksien mukaan liitettävä asian arvioimiseksi erityinen selvitys, jota varten ministeriö asettaa asianomaisia kuntia kuultuaan kuntajakoselvittäjän tai -selvittäjiä. Selvitysraporteissa on yleensä kuvattu asianomaisten kuntien viime vuosien väestöön, työpaikkoihin ja talouteen liittyvää kehitystä ja arvioitu tulevaa, sekä inventoitu kuntien harjoittamaa keskinäistä yhteistyötä ja vertailtu kuntien yhteistyön tehostamisen ja kuntien yhdistymisen mahdollisia etuja ja haittoja (Koski 2004, 11).

Esitykseen on liitettävä myös kuntajakolain 9 §:n mukainen asianomaisten kuntien tekemä hallinnon ja palvelujen järjestämissopimus sekä suunnitelma siitä, miten kuntien palvelurakenteita sovitetaan yhteen taloudellisuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiseksi. Järjestämissopimuksella ei ole yksityiskohtaista sisällöllistä ohjetta (Koski 2004, 12). Kuntajakolain 7 §:n mukaan lääninhallituksen on esityksen tai aloitteen johdosta varattava asianomaisten kuntien asukkaille ja muille, jotka katsovat asian koskevan itseään, mahdollisuus 30 päivän kuluessa tehdä huomautuksensa. Lisäksi asianomaisten kuntien on annettava esityksestä sekä sitä koskevista huomautuksista lausunto asetetussa määräajassa lääninhallitukselle.

Kuntajakolain lisäksi kuntien yhdistymisiä ja kuntaliitoksia ohjaa laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (169/2007). Lain tarkoituksena on vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta, kehittää palvelujen tuotantotapoja ja organisointia, uudistaa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmiä sekä tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtävänjakoa siten, että kuntien vastuulla olevien palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kuntien kehittämiseen on vahva rakenteellinen ja taloudellinen perusta. Tarkoituksena on parantaa tuottavuutta ja hillitä kuntien menojen kasvua ja saavuttaa näin elinvoimainen ja toimintakykyinen sekä eheä kuntarakenne. Lain 4 §:n mukaan kuntarakennetta vahvistetaan yhdistämällä kuntia ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin – kuntajaon muutokset toteutetaan ja niiden tekemistä tuetaan siten kuin kuntajakolaissa säädetään.

Lisäksi yhteistoiminnan varmistamiseksi kunnat voivat perustaa yhteistoiminta-alueita. Lain 13 §:n mukaan henkilöstöä ei saa uudelleenjärjestelyiden takia irtisanoa taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla viiden vuoden aikana.

3.1. Kuntien yhdistymisen taloudelliset vaikutukset

Kuntajakolain (1196/1997) 38 §:n mukaan, jos kuntajaon muutos merkitsee kuntien määrän vähenemistä, asianosaiselle muutoksen jälkeen toimivalle kunnalle maksetaan yhdistymisavustusta. Jyväskylän kaupunki on myös saanut kyseisen yhdistämisyavustuksen, sillä sitä maksetaan kuntajaon muutoksiin, jotka toteutetaan vuosien 2008–2013 alusta. Yhdistämisyavustusta maksetaan kolmen vuoden aikana kuntajaon muutoksen voimaantulo vuodesta ja se muodostuu asukasmäärän mukaan määräytyvästä perusosasta ja kuntajaon muutoksessa mukana olevien kuntien lukumäärän mukaan määräytyvästä lisäosasta. Käytännössä avustuksen suuruus on sitä suurempi, mitä enemmän asukkaita on yhdistyvissä kunnissa, sekä mitä useampi kunta vähenee kuntien yhdistymisen myötä.

Laesterä (1997, 1) tarkasteli kahden kunnan yhdistymisen taloudellisia vaikutuksia kunnallistaloudellisin mittarein – tulokset osoittivat, että yhdistyminen voi synnyttää säästöjä ja tätä kautta lisätä uuden kunnan taloudellista liikkumavaraa. Laesterä & Laesterä (1997, 71–72) tekivät tulevaisuuteen suuntaavan tutkimuksen, jossa he arvioivat eräiden reikäleipäkuntien yhdistymisen vaikutuksia kuntien taloudelliseen liikkumavaraan, olettaen että kunnat olisivat yhdistyneet. Arviointi koostui tulojen ja menojen muutosten laskemisesta viiden vuoden aikavälillä tulevaisuudessa. Tutkimuksessa selvisi, että liikkumavaran muutos olisi positiivinen Pieksämäen ja Pieksämäen maalaiskunnan, Mikkelin ja Mikkelin maalaiskunnan sekä Hamina-Vehkalahden yhdistyessä. Sen sijaan Rovaniemen ja Rovaniemen maalaiskunnan, Jyväskylän ja Jyväskylän maalaiskunnan sekä Kemin, Keminmaan ja Tornion yhdistyminen vähentäisi laskelmien perusteella uuden kunnan liikkumavaraa. Tutkimus myös osoitti, että kuntien yhdistymisen aiheuttamat taloudelliset vaikutukset riippuvat kolmesta olennaisesta tekijästä:

- yhdistymisen aiheuttamista käyttökustannuksien säästöistä,
- kuntien veroprosenteista ja
- mahdollisista yhdistymisyavustusten vaikutuksista.

Haveri & Majoinen (2000, 22–23) totesivat tutkimuksessaan, että onnistuneissa kuntaliitoksissa taloudelliset vaikutukset ovat näkyvimmit. Liitoksen seurauksena kunnan taloudellinen liikkuma-ala lisääntyy, strateginen asema vahvistuu sekä kuntaorganisaation eri tulosalueet ja tulosyksiköt ovat integroituneet tehokkaammin, jolloin päällekkäisiä työtehtäviä poistuu. Pari vuotta myöhemmin Haveri & Nieminen (2003, 17) tekivät tutkimuksen kuntien yhdistymisen vaikutuksista luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokemana. Tutkimuksessa oli mukana kolme jo vuonna 1997 tehtyä kuntaliitosta: Heinola, Lohja ja Porvoo. Tutkimuksessa selvisi, että enemmistö porvooolaisista arvioi kuntaliitoksen heikentäneen kunnan taloudellista asemaa. Lisäksi enemmistö heinoolalaisista ja porvooolaisista oli sitä mieltä, että kuntaliitos ei olisi kannattanut ilman liittymisyavustusta.

Moision & Uusitalon (2003, 4–5) tutkimuksessa selvitettiin vuoden 1970 jälkeen toteutettujen kuntaliitoksien (57 kpl) vaikutusta kuntien keskimääräisiin asukaskohtaisiin menoihin. Tutkimus paljasti, että väitteet kuntien yhdistymisestä koituvista merkittävistä säästöistä eivät saa empiiristä tukea. Erityisesti vuosien 1970–1981 kuntaliitoksissa menot ovat pikemminkin kasvaneet nopeammin kuin vertailukuntien menot. Tutkimuksessa arvioitiin myös liitoksien vaikutusta kuntien veropohjaan, veroprosenttiin ja kuntien

velkaantumiseen. Eroja liitos- ja vertailukuntien välillä ei löytynyt, joten tutkimus ei todista yleistä väitettä, että kuntaliitos olisi nopeuttanut taloudellista kasvua tai tehnyt liitoskunnista taloudellisesti vahvempia.

Monissa muissakin maissa kuntaliitosta on pidetty hyvänä ratkaisuna nimenomaan taloudellisista syistä, esimerkiksi Australiassa kuntaliitosta oli pitkään pidetty parhaana keinona parantaa kuntien toiminnallista tehokkuutta, vaikka maassa ei ollut tehtykään kattavaa tutkimusta aiheesta (Dollery ym. 2007, 1). Uusimmat tutkimukset kuitenkin osoittavat toista: kuntaliitokset eivät paranna kunnan taloudellista tilannetta. Dolleryn ym. (2007, 12) tutkimuksessa onkin todettu, että Australiassa tulisi jatkossa pyrkiä etsimään vaihtoehtoisia keinoja kunnan talouden parantamiseen.

3.2. Kuntien yhdistymiset muissa maissa

Suomessa kuntien määrä alkoi pienentyä 1960-luvulla ja vuosien 1950 ja 2001 välillä yhteensä 99 kuntaa lakkautettiin liitoksien myötä, mikä oli 18 prosenttia Suomen kunnista (Moisio & Uusitalo 2003, 9). Kuntaliitoksia on toteutettu huomattavasti enemmän muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa. Taulukosta 6 selviää, että erityisesti Tanskassa ja Ruotsissa toteutettiin vuosina 1950–2001 melko radikaaleja kuntauudistuksia, joiden seurauksena keskimääräinen kuntakoko on Ruotsissa kolminkertainen ja Tanskassa kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Suomessa valmisteltiin 1960-luvulla Ruotsin mallin mukaista kuntarakenteen kokonaisuudistusta, mutta riittävää poliittista yksimielisyyttä ei löytynyt (Majoinen 2002, 407).

Taulukko 6. Kuntien lukumäärän muutos vuosina 1950–2001 Pohjoismaissa (Moisio & Uusitalo 2003, 9).

Maa	Kuntien määrä 1950	Kuntien määrä 2001	Absoluuttinen muutos	Suhteellinen muutos (%)
Suomi	547	448	-99	-18
Ruotsi	2281	289	-1992	-87
Norja	744	435	-309	-42
Tanska	1387	275	-1112	-80

Vuoden 2001 jälkeen kuntien määrä on laskenut edelleen Tanskassa, Norjassa ja Suomessa (Sandberg 2006, 3). Sen sijaan Ruotsissa kuntien määrä on kasvanut yhdellä. Taulukossa 7 on listattu kuntien määriä muiden Pohjoismaiden lisäksi myös Islannista. Suomessa kuntien määrä on laskenut vielä taulukossa esitetystä, sillä vuoden 2009 alussa toteutui 32 uutta kuntaliitosta, minkä jälkeen kuntien määrä putosi 348:aan (Suomen Kuntaliitto 2009).

Taulukko 7. Kuntien lukumäärä vuonna 2006 ja kuntien keskikoko Pohjoismaissa sekä osuus kunnista, joissa on alle 5000 asukasta (Sandberg 2006, 3).

	Kuntien määrä 2006	Asukasluku mediaanikunnassa	Osuus kuntia, joissa alle 5 000 asukasta (%)
Suomi	415	4 900	51
Ruotsi	290	15 500	3
Norja	431	4 500	57
Tanska*	98	43 000	3
Islanti	79	500	95

* 1.1.2007 tapahtuneen uudistuksen jälkeen

Pohjoismaissa on meneillään useita uudistuksia liittyen kuntien jakoon ja kokoon – mikäli valmisteilla olevat uudistukset toteutuvat, vuonna 2015 kunta- ja aluekartat tulevat poikkeamaan Pohjoismaissa nykyisistä (Sandberg 2006, 2). Kuntien rakenneuudistuksien tarvetta perustellaan yleensä samankaltaisilta näyttävillä ulkoisilla tekijöillä kaikissa maissa, ei vain Pohjoismaissa – julkinen talous on pidettävä kurissa, ikääntyvä väestö vaatii lisää palveluita (ja veronmaksajien joukko vähenee) sekä globalisaatio ja urbanisaatio ovat muuttaneet kansalaisten jokapäiväisen liikkumisen mallia.

Kuntaliitoksia on tehty myös muualla kuin Pohjoismaissa, mm. Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Iso-Britanniassa ja Kanadassa, tosin vertailtavuutta Suomeen haittaa kuntarakenteen erilaisuus (Haveri ym. 2003, 32, 44). Esimerkiksi Uudessa-Seelannissa vuoden 1989 kuntauudistus vähensi kuntien määrää radikaalisti Ruotsin ja Tanskan tapaan 828 kunnasta 74 kuntaan (Rouse & Putterill 2005, 440–441). Kanadassa tehtiin kuntaliitos vuoden 1998 alussa kuudesta itsenäisestä kunnasta: Toronto, Etobicoke, York, East York, North York and Scarborough (Keil 2000, 765–766, 769). Asiasta järjestettiin kansanäänestys kaikissa kuudessa kunnassa maaliskuussa 1997 ja 76 % äänestäjistä oli kuntaliitosta vastaan – kuntaliitos toteutui vastustuksesta huolimatta ja uuden kunnan hallinnon muodostaminen kesti useita vuosia.

3.3. Tutkimuksen kohteena oleva kuntien yhdistyminen

Tämän tutkimuksen kohteena oli Jyväskylän kaupunki, joka muodostui 1.1.2009 alkaen entisestä Jyväskylän kaupungista, Jyväskylän maalaiskunnasta ja Korpilahden kunnasta (Jyväskylän kaupunki 2009). Yhdistymisen myötä Jyväskylä sisältää tiiviin kaupunkikeskuksen ja useita asuinalueita, kuten Vaajakoski, Palokka, Tikkakoski, Korpilahti ja Säynätsalo. Lisäksi Jyväskylän ilmettä muuttavat laajat maaseutualueet ja Päijänne. Se miten tähän yhdistymiseen päädyttiin ja mikä oli näiden kolmen kunnan lähtötilanne, on esitelty seuraavassa kahdessa kappaleessa.

3.3.1. Yhdistyvien kuntien lähtötilanne

Ennen kuntien yhdistymistä Jyväskylän kaupunki oli maapinta-alaltaan 105,9 km² ja asukkaita oli 85 402 (Maanmittauslaitos 2008, Tilastokeskus 2008). Jyväskylän maalaiskunnassa maapinta-alaa oli huomattavasti enemmän; 450,8 km² ja asukkaita 36 100. Korpilahdella maapinta-alaa oli eniten 614,6 km², kun taas asukkaita oli vähiten 5 044.

Jyväskylän kaupungilla työttömien osuus oli vuoden 2008 lopussa 13,0 prosenttia (Asikainen 2007, 114–116, Keski-Suomen TE-keskus 2009). Vastaavaan aikaan työttömyys Jyväskylän maalaiskunnassa oli 10,2 prosenttia ja Korpilahdella 11,7 prosenttia – koko maan työttömyysaste oli 8,8 prosenttia. Pendelöinti eli työmatkaliikenne Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan välillä on varsin voimakasta ja esimerkiksi vuonna 2004 Jyväskylän maalaiskunnasta kävi Jyväskylässä päivittäin 7 839 työllistä eli 52 % kaikista Jyväskylän maalaiskunnan työllisistä. Sen sijaan kaupungista maalaiskunnassa kävi töissä päivittäin 2 164 työllistä eli noin 6 % kaikista Jyväskylän työllisistä.

3.3.2. Yhdistymisen tausta

Jyväskylän kaupungilla ja Jyväskylän maalaiskunnalla on pitkä yhteinen kuntaliitosyritysten historia (Puustinen 1998, 112, Asikainen 2007, 12). Näiden kahden kunnan välillä on muodostettu jo neljä alueliitosta vuosien 1914–1965 välillä. Viimeisimmän alueliitoksen myötä vuonna 1965 kaupungin pinta-ala kasvoi 80 km², kun

Kuokkala, Tikka, Keljonkangas, Seppälänkangas ja Etu-Palokka liitettiin Jyväskylään. Kuntaliitoshanke nousi ensimmäisen kerran esiin vuonna 1968 ja kuntaliitoksen kariutumisen huolimatta keskustelu kuntien yhdistymisestä säilyi. 1970-luvulla kuntaliitoksesta keskusteltiin jälleen, mutta vasta 1982 Jyväskylän kaupungin valtuusto teki aloitteen kuntaliitoksesta valtioneuvostolle – maalaiskunnan valtuusto ei hyväksynyt hanketta.

Epäonnistuneita liitosyrityksiä tapahtui myös vuosina 1988 ja 1994 (Puustinen 1998, 114, Asikainen 2007, 12). Vuoden 1988 yritys käynnistettiin Jyväskylän kaupungin aloitteesta, kun kaupunki jätti pakkoliitoshakemuksen sisäasiainministeriölle lokakuussa 1988 – kyseessä oli ensimmäinen ns. pakkoliituskokeilu näiden kahden kunnan välillä. Keski-Suomen läänihallitus tuki lausunnossaan liitosta ja kuntaliitosselvitys tehtiin vuonna 1990. Yritys kuitenkin epäonnistui, kun maalaiskunnan valtuusto äänesti liitosta vastaan helmikuussa 1992 ja valtioneuvosto päätti, että pakkoliitosta ei tehdä, sillä näyttöä lain vaatimasta tärkeästä yleisestä edusta ei löytynyt. Samoihin aikoihin tehty mielipidetutkimus osoitti, että 70 % maalaiskunnan asukkaista vastusti liitosta.

Vuoden 1994 kuntaliitosyritys tapahtui maalaiskunnan aloitteesta ja Jyväskylän kaupunginhallitus hyväksyi esityksen (Puustinen 1998, 114, 116, Asikainen 2007, 12). Tammikuussa 1995 molempien valtuustojen oli tarkoitus äänestää prosessin jatkamisesta ja kansanäänestyksen järjestämisestä. Prosessin aikana kuntien välille oli kuitenkin jo kehkeytynyt erimielisyyksiä ja maalaiskunnan valtuusto päätti äänin 20–23 keskeyttää prosessin.

Jyväskylän kaupungilla on kokemusta yhdestä toteutuneesta kuntaliitoksesta ennen 1.1.2009 toteutettua kuntien yhdistymistä, sillä Säynätsalosta tuli osa Jyväskylää vuonna 1993 (Jyväskylän kaupunki 2009b). Kuntaliitoksen tapahtuessa Säynätsalossa oli 3 600 asukasta ja Säynätsalo sai yhdistymisen yhteydessä oman kaupunginosahallinnon sekä oman budjetin (Puustinen 1998, 112).

3.3.3. Kuntien yhdistymisprosessi

Korpilahden kunnan toimeksiannosta ja yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kanssa käynnistettiin 13.2.2006 selvitystyö koskien Korpilahden kunnan kuntaliitosta Jyväskylän kaupungin kanssa (Alanen 2006, 1, Alanen 2006b, 3, Koivisto ym. 2006). Selvitys oli valmiina 29.5.2006, jolloin selvityksen tekijä Jussi-Pekka Alanen luovutti esityksen liittymissopimuksesta perusteluineen sekä siihen liittyvän asiantuntijatyöryhmien työstä kootun ”Korpilahti – Jyväskylä kuntaliitosselvityksen”. Selvityksessä arvioitiin kuntaliitoksen vaikutuksia hallintoon, talouteen, palveluihin ja henkilöstöön.

Jyväskylän ja Korpilahden kunnanvaltuustot tekivät marraskuussa 2006 päätöksen kuntaliitoksesta, joka toteutuu 1.1.2009 ja samalla valtuustot hyväksyivät liittymissopimuksen (Asikainen 2007, 5–6, Jyväskylän kaupunki 2008b, Jyväskylän seutu 2009). Jyväskylän maalaiskunta tuli neuvotteluihin mukaan 21.9.2007, jolloin käytiin keskustelua sisäasiainministeriön kanssa ja keskustelussa oli edustajia mukana kaikista kolmesta kunnasta. Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan ”Eriyisen selvityksen raportti” valmistui 14.12.2007 ja sen teki kuntajakoselvittäjä Jarmo Asikainen. Selvitystyön tukena olivat molemmista kunnista kootut erilaiset luottamushenkilöryhmät ja kuntien asiantuntijat. Selvityksessä perusteltiin uutta kuntaa seuraavasti:

- muodostaa luontevan työssäkäyntialueen,
- mahdollistaa terveen ja vakaan talouden,
- antaa lisää uskottavuutta ja välineitä henkilöstön osaamisen ja saatavuuden turvaamiseen,

- mahdollistaa palvelujen turvaamisen ja uudistamisen paremmin,
- mahdollistaa yhdyskuntarakenteen eheyttämisen, liikenteen kehittämisen ja kestävän kehityksen tukemisen ja
- mahdollistaa kuntalaisille uusia osallistumismuotoja ja äänestysaktiivisuuden lisäämistä.

Raportissa arvioitiin yhdistymisen vaikutuksia viiden näkökulman kautta: elinkeinot ja työllisyys, henkilöstö ja talous, palvelut ja asiakkaat, yhdyskunta ja ympäristö sekä demokratia ja johtaminen. Lisäksi raportissa arvioitiin kuntien yhdistymisen vaikutukset alueelliseen imagoon ja kilpailukykyyn. Kuntien yhdistymiseen liittyen allekirjoitettiin henkilöstösopimus 23.1.2008, jossa kolme sopijakuntaa sitoutui siihen, ”ettei uusi Jyväskylän kaupunki työnantajana irtisano, osa-aikaista tai lomauta henkilöstöään taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla sopimuksen voimassaoloaikana”. Sopimus on voimassa 1.1.2009–31.12.2013 eli vakituisella henkilöstöllä on viiden vuoden palvelussuhdeturva ja palkkojen harmonisointi tehdään kolmen vuoden sisällä.

Päätös kolmen kunnan yhdistymisestä saatiin aikaan 18.2.2008, jolloin Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan valtuustot päättivät vuoden 2009 alusta perustaa uuden Jyväskylän (Jyväskylän kaupunki 2008, Jyväskylän kaupunki 2008b, Jyväskylän seutu 2009). Samalla hyväksyttiin Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan hallinnon ja palvelujen järjestämissopimus ja suunnitelma. Järjestämissopimus on voimassa 3 vuotta vuoden 2011 loppuun. Järjestämissopimuksessa on visioitu uutta kuntaa vuonna 2019: ”Jyväskylä – kilpailukykyinen kaupunki, joka tarjoaa kannustavat mahdollisuudet elämiseen, yrittämiseen ja opiskeluun”. Uuden kunnan strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

- parantaa kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä,
- edistää eri elämänvaiheissa asukkaiden hyvinvointia,
- työllisyysastetta parantavan työpaikkakehityksen vahvistaminen ja
- peruspalveluiden turvaaminen kuntalaisille.

Hallinnon ja palveluiden järjestämissopimuksessa oli myös suunnitelma taloudellisuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiseksi. Suunnitelmalla halutaan taata lähipalvelujen saatavuus sekä kattava ja toimiva palveluverkosto: yhdyskuntarakenteen pääsuunnat ovat kaupunkinauhamaista edullisuutta tavoitellen ydinkeskusta-Vaajakoski, ydinkeskusta-Palokka-Tikkakoski sekä Tampereentien suunta ja Korpilahti. Nämä sijaitsevat valmiiden hyvien tieyhteyksien varrella ja vahvistavat korkean taajama-asteen alueellista eheyttä täydennysrakentamista korostavalla kaavoituksella ja joukkoliikennettä tukevalla struktuurilla. Uutta kuntaa koskeva kuntajakoselvitys luovutettiin kuntaministeri Mari Kiviniemelle 29.2.2008. Kaupunki, joka koostuu entisestä Jyväskylän kaupungista, Jyväskylän maalaiskunnasta ja Korpilahden kunnasta, aloitti toimintansa 1.1.2009 (Jyväskylän kaupunki 2009).

4. KESTÄVÄ KUNTA

”Etsitään elämälle ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävää kehystä, joka tuottaisi hyvinvointia ja ekotehokkuutta” (Laine 2008, 9).

Kestävä kehitys jaetaan usein ekologiseen, taloudelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen kestävyYTEEN (Ojala 2000, 10–11). *Ekologisella* kestävyTYDellä tarkoitetaan kehitystä, joka on tasapainossa ekologian, luonnon monimuotoisuuden sekä luonnonvarojen säilymisen ja ylläpidon kanssa; *taloudellisessa* kestävyTYDessä kehitys on taloudellisesti tehokasta ja tulos näkyy oikeudenmukaisesti sukupolvien sisällä ja välillä; *kulttuurisesti* kestävä kehitys on sopusoinnussa ihmisten kulttuurikäsitusten kanssa ja *sosiaalisesti* kestävä tarkoittaa, että kehitys vahvistaa ihmisten omaa elämänhallintaa sekä edistää yhteisöllisiä toimintamuotoja.

Perustuslain (731/1999) 121 §:n mukaan Suomi jakautuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien tehtävänä suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa on kuntalaisten hyvinvoinnin monipuolinen edistäminen (Haveri ym. 2003, 22). Kunta toimii samanaikaisesti monissa eri järjestelmissä ja roolissa: viranomaisena, palvelujen järjestäjänä, kansanvaltaisuuden edistäjänä ja alueensa kehittäjänä.

Kuntalain (365/1995) 1 §:n mukaan kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan.

Asutuskeskittymää, kuten kuntaa, voidaan sanoa yhdyskunnaksi – sen rakenne muotoutuu hitaasti asuin-, työpaikka-, palvelu- ja virkistysalueiden toiminnallisesta kokonaisuudesta ja niitä yhdistävistä liikenneverkoista sekä niiden tarvitsemista vesi-, tietoliikenne- ja energianhuoltoverkoista (Koski 2008, 3, 7). Kaupunkiseudun kasvaessa ja kun rakennustoimintaa on vielä paljon, voidaan merkittävästi vaikuttaa kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen hyvään kehitykseen. Yhdyskuntarakenteeseen sijoittuu erilaisia alueita, jotka voidaan jaotella Kosken (2008, 13–15) tekemän tutkimuksen mukaan kolmeen eri aluetyyppiin: taajamaa täydentävä alue, taajamasta irrallaan oleva alue ja taajamien ulkopuolinen hajakenttä (taulukko 8). Näillä on mm. erilaisia kustannus- ja ympäristövaikutuksia ja kustannukset nousevat sitä mukaa, mitä kauemmas ydinkeskustasta siirrytään (Koski 2008, 31–32). Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen täydentävä rakentaminen on kaikkein edullisinta, kun voidaan hyödyntää jo olemassa olevia teknisiä verkkoja ja kunnallisia palveluita sekä myös joukkoliikenteen tuottaminen ja ylläpitäminen on halvempaa. Haja-asutusalueilla erityisesti liikkumiskustannukset nostavat asumisen hintaa, kun ilmastopoliittisten ratkaisujen myötä henkilöautolla liikkuminen tulee yhä kalliimmaksi – Koski (2008, 36) kysyykin tutkimuksessaan, että ”tuotetaanko hajakenttämisen lisääntymisen mahdollistavilla maankäyttöratkaisuilla autoriippuvaista yhdyskuntarakennetta, jolle ei ole kysyntää muutaman vuosikymmenen päästä?” Tänä päivänä tehtävien yhdyskuntarakennetta koskevien päätösten vaikutukset ovat pitkäkestoisia ja niitä saattaa olla vaikeaa ja kallista muuttaa myöhemmin – mahdolliset hyödyt ja haitat siirtyvät seuraaville sukupolville.

Taulukko 8. Yhdyskuntarakenteeseen sijoittuvat kolme eri aluetyyppiä ja niiden sisäinen rakenne (Koski 2008, 14–15).

	Taajamaa täydentävä alue	Taajamasta irrallaan oleva alue	Taajamien ulkopuolinen alue
Kaavoitus	Asemakaava	Asemakaava	Ei asemakaavaa
Kunnallistekniikka	Kytetään verkkoon	Kytetään verkkoon	Ei kytketä verkkoon
Koulut/päiväkodit	Ei edellytä uutta koulua/koulukuljetuksia tai päiväkotia	Ei edellytä uutta koulua/koulukuljetuksia, edellyttää uuden päiväkodin	Edellyttää koulukuljetuksia ja uuden päiväkodin
Joukkoliikenne	”Kevyen/joukkoliikenteen kaupunki” etäisyydet pieniä, hyvä joukkoliikenne	”Kevyen/joukkoliikenteen kaupunki” etäisyydet kohtalaisia, hyvä joukkoliikenne	”Autokaupunki” etäisyydet pitkiä, huono joukkoliikenne

4.1. Kunnan toimia kestävä kehityksen tukemiseksi

4.1.1. Paikallinen agenda 21 -ohjelma

Kunnissa kestävä kehityksen edistämisen keskeinen muoto on paikallinen agenda 21 -ohjelma eli paikallisagenda, jolla tarkoitetaan kunnan kestävä kehityksen ohjelmaa (United Nations 2004, JAPA ry 2009). Paikallisagendatyön taustalla on vuonna 1992 Rio de Janeirossa pidetty YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi, joka suositteli maailman kaikkia kuntia laatimaan paikallinen kestävä kehityksen toimintaohjelman eli paikallisen agenda 21:n. Paikallinen agenda 21 on osa laajempaa Agenda 21:stä, joka on kattava toimintasuunnitelma sisältäen keinoja maailmanlaajuisesti, kansallisesti ja paikallisesti. Agenda 21:n hyväksyi yli 178 hallitusta Rio de Janeirossa pidetyssä konferenssissa.

Jyväskylän kaupungissa paikallisagendasta vastaa kaupungin hallituksen valtuuttama vuonna 2001 perustettu Jyväskylän Asukkaiden Paikallisagenda eli JAPA ry, jonka tavoitteena on edistää kestävä kehitystä Jyväskylässä mahdollisimman konkreettisesti ja käytännönläheisesti sekä toimia myös kestävä kehityksen asiantuntijana (JAPA ry 2009, Jyväskylän kaupunki 2009c). Yhdistyksen toiminnassa ovat esillä seuraavat kestävä kehityksen teemat:

- asuin- ja luonnonympäristön viihtyisyys, monimuotoisuus ja terveellisyys,
- kestävä kuluttaminen ja jätteen synnyn ehkäisy,
- jätteiden lajittelu ja kierrätys,
- energiansäästö ja energiatehokkuus,
- kestävä liikkuminen,
- eri ikäryhmien ympäristökasvatuksen edistäminen ja
- aktiivisen asukastoiminnan edistäminen.

Kestävä kehityksen edistämiseksi JAPA ry toteuttaa erilaisia hankkeita, projekteja ja tapahtumia – toimintaan ovat tervetulleita kaikki jyväskyläläiset. Perinteisiä tapahtumia ovat mm. asuinalueiden siivoustalkoot kertyneistä roskista, pujonnyhtämiskisa, Autoton päivä ja Energiansäästöviikko. Yhdistys toimii yhteistyössä alueen asukkaiden, kaupungin viranomaisten, luottamushenkilöiden sekä toiminnalleen tarpeellisen sidosryhmien kanssa.

4.2. Kestävä kuntajako Suomessa

Sopivasta kuntakoosta ja jaosta on Suomessa käyty useita keskusteluita ja aiheesta on tehty tutkimuksia. Toisten mielestä Suomessa on kuntia liikaa ja toisten mielestä kuntien määrä on jokseenkin oikea eikä kuntajakoa tarvitse muuttaa. (Haveri & Majoinen 2000, 15.) Haverin ym. (2003, 7) tutkimuksessa on selvitetty kuntajaotuksen muutostarpeita tulevaisuudessa. Tutkimuksen perusteella monet tekijät puoltavat entistä suurempaa kuntakokoa, mm. taloudellisuus ja tehokkuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus sekä kuntien toimintaympäristön muutos. Sen sijaan arvot liittyen demokratiaan, kuntaidentiteettiin ja perinteiseen yhteisöllisyyteen puoltavat pienempää kuntakokoa.

Pihlajaniemi (2006, 82) on omassa tutkimuksessaan päätenyt tiettyyn minimikokovaatimukseen: kunnassa tulee olla vähintään 4 000 asukasta ja sen on oltava kooltaan yli 1 000 neliökilometriä. Lisäksi hän kieltäisi sisäkkäiset kunta-asetelmat ja toisistaan irrallisista alueista muodostuvat kunnat. Keinosen (1995, 55) tekemässä tutkimuksessa ei ole päädytty mihinkään tiettyyn kuntakokoon, vaan keskeistä on kunnan itsensä tekemät ratkaisut – asiat voidaan tehdä hyvin tai huonosti niin suurissa kuin pienissäkin kunnissa. Keinosen mukaan kunnan tehokkuus, demokraattisuus, viihtyisyys ja palveluiden laadukkuus, ei riipu sen asukasluvusta.

Sopivaa kaupunkikokoa on mietitty jo 1800-luvulla, kun Ebenezer Howard kehitti käsitteen ”puutarhakaupunki” (Virtanen 1994, 9). Howardin mukaan varsinaisten puutarhakaupunkien tavoiteväkiluku olisi noin 32 000 asukasta, kun taas ns. keskustaajungissa voisi olla noin 58 000 asukasta. Puutarhakaupungit muodostaisivat ryhmiä, niin että keskellä olisi keskustaajunki ja ympärillä sijoitettaisiin pienempiä puutarhakaupunkeja.

4.3. Kestävä yhdyskuntamalli

Nykypäivän kaupungeissa näkyy teollisuuden synty ja koneistumisen vallankumous, lisäksi voimakas väestönkasvu ja rakennemuutos maatalousyhteiskunnasta teollisuusyhteiskunnaksi aiheuttivat valtavan muuttoliikkeen maaseudulta uusiin asutuskeskuksiin (Erat 1994, 63). Nykyaikaisissa kaupungeissa esteettiset ja sosiaaliset näkökulmat ovat pitkään olleet alistetussa asemassa – niitä hallitsevimpiä ovat olleet määrälliset, taloudelliset ja tuotannolliset näkökohdat, näin varsinkin 1960- ja 1970-lukujen tehokkaan rakentamisen kaudella (Siitonen & Aura 1992, 9). Kaupungistuminen aiheuttaa useita ongelmia, joita arkkitehti Bruno Erat (1994, 63–67) on selventänyt kirjassaan ”Ekologia, ihminen, ympäristö”:

1. energia- ja materiaalivirrat toimivat puutteellisesti, mistä aiheutuu jätevuoria ja saasteita,
2. kaupunkilaiset elävät tekotodellisuudessa,
3. kaupunki on jaettu sektoreihin, jotka eivät toimi synergeettisesti,
4. kaupungin demokratia on hämärtynyt,
5. puutteellinen persoonallisuus,
6. katkennut yhteys luontoon,
7. liian iso koko,
8. yksityisautoilu hajottaa kaupunkirakenteen.

”Yhdyskunta on sitä kestävämpi, mitä vähemmän sitä rakennettaessa ja siinä eletessä kulutetaan uusiutumaton energiaa ja luonnonvaroja, tuotetaan ihmisille ja luonnolle haitallisia päästöjä ja jätteitä tai haitataan luonnon monimuotoisuutta” (Ojala 2000, 10). Kestävän kehityksen käsitteellä on pyritty yhdistämään taloudellinen kasvu ja

ympäristön huomioon ottaminen – tyydytetään nykytavoitteet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tavoitteet.

4.3.1. Tiivistetään kaupunkirakennetta

Vallitseva kansainvälinen käsitys sekä virallinen Suomen ja EU:n kanta puoltaa tiivistä kaupunkirakennetta, ainakin tiettyyn rajaan saakka (Erat 1994, 67–69, Ojala 2000, 48). Kyseessä voi olla uusi kaupunginosa tai olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistäminen. Syynä tiivistämiseen on luonnon säästäminen – se mahdollistaa vapaaksi jäävien lähialueiden hyödyntämisen vihreinä keuhkoina ja hyötyviljelyssä. Lisäksi tiivis kaupunkirakenne vähentää liikennemääriä ja -tarpeita välimatkojen lyhetyssä. Liikkumistarpeiden vähetessä säästetään energiaa ja vähennetään liikenteen päästöjä, lisäksi tiivisyys mahdollistaa joukkoliikenteen kilpailukykyisen tarjonnan sekä kävelemisen ja pyöräilyn perille saakka. Tiivistäminen ei saa kuitenkaan olla liiallista eli ei tulisi rakentaa ylikorkeita taloja sekä raskaita, saastuttavia ja meluisia liikennejärjestelmiä. Lisäksi rakentamisessa ei saisi rasittaa liikaa ulkoalueita ja puistoja. Liian tiivis kaupunkialue aiheuttaa helposti sosiaalisia ongelmia. On myös tärkeää, että asuinalueella olisi sekä pientaloja että pienkerrostaloja ja eri omistusmuotoja, jotta väestön sosiaalisesta rakenteesta muodostuisi monipuolinen.

Kehitys on kuitenkin Suomessa menossa vastakkaiseen suuntaan kuin tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen – taajama-alueiden pinta-ala näyttää kasvavan enemmän kuin asukasluku (Laine & Tornivaara-Ruikka 2008, 25–27). Asukkaiden väheneminen kertoo perhekoon pienenemisestä ja asumisväljyyden kasvusta. Palveluita on myös sijoitettu entistä laajemmalle alueelle ja niitä haetaan kymmenien kilometrien takaa – tämä saattaa johtaa palveluiden vähenemiseen ja keskustojen hiljenemiseen. Väljempi yhdyskuntarakenne lisää työmatkojen pituutta ja autolla matkustamista – sen sijaan, että kävelisimme luonnossa tai istuskelisimme katukahvilassa, istumme autossa matkalla töihin, kauppaan tai viemässä lapsia harrastuksiin. Suomalaisen yhdyskunnan ongelma on myös eri toimintojen sijoittuminen eri osa-alueisiin: yhtenäisiä omakotialueita, nukkumalähiöitä, teollisuusalueita ja kaupallisia keskuksia (Ojala 2000, 47).

Heiskanen & Kahilan (2006, 7, 14) tekemän tutkimuksen mukaan kiinnostus maaseutua kohtaan on kasvanut, mutta yhteys kaupunkiin on kuitenkin tärkeä – asuinpaikkaa etsitään kaupungin läheiseltä maaseudulta, työssäkäyntimatkan päästä. Tutkimuksella selvisi, että asuinpaikan valintaan ei vaikuttanut merkittävästi palveluiden saatavuus, lukuun ottamatta ala-asteen koulua, vaan maalle muutettiin rauhallisuuden, turvallisuuden ja luonnon läheisyyden tähden (Halonen 1992, 32, 66, Heiskanen & Kahila 2006, 7, Tuorila 2006, 26). Maaseutualueiden ympäristön ja elinvoimaisuuden parantamiseksi kylien ja kylärakenteen kiinteyttäminen ja tiiviimpien maaseututaajamien kehittäminen olisi tärkeää – hajarakentamista tulisi ohjata kyläkeskuksiin. Tällöin myös palveluiden järjestäminen helpottuisi kylien ja taajamien tiivistyessä, kun palveluita ei tarvitsisi hakea kauempaa. Kylien tiivistyessä myös liikkumistarve vähenisi ja luonnonalueiden pilkkoutumista voitaisiin ehkäistä, millä on merkitystä eliöiden säilymisen kannalta.

4.3.2. Vähennetään yksityisautoilua ja parannetaan joukkoliikennettä

Liikenne on yksi merkittävimmistä yhdyskuntien energiankulutukseen ja ilmastonmuutokseen vaikuttavista tekijöistä – erityisesti yksityisautoilu aiheuttaa häiriöitä ja kuormitusta kaupunkielämälle ja koettelee ihmisten ja rakennusten sietokykyä (Erat 1994, 85, Koskiaho 1997, 125, Koski 2008, 37). Liikenteestä aiheutuu melua, ilman pilaantumista, onnettomuusriskejä, muutoksia maankäytössä ja kiinteitä jätteitä sekä

romuja. Tieliikenteen kasvu on aiheuttanut sen, että yhä suurempi osa kaupunkien ja niiden ympäristöjen maa-alasta on käytössä tiepinta-alana sekä teiden reuna-alueina, jotka eivät sovellu mihin tahansa käyttöön. Asuntojen, työpaikkojen ja palveluiden sijoittamisen suunnittelulla ja toteuttamisella voidaan vähentää liikennemääriä, lisäksi joukkoliikennettä parantamalla voidaan tuntuvasti vähentää yksityisautoilun tuomia ongelmia. Joukkoliikenteeseen voi satsata parantamalla sen helppokäyttöisyyttä, kattavuutta, nopeutta ja edullisuutta. Lisäksi jalankulku- ja pyöräreittejä tulee parantaa ja pyörille on oltava riittävästi säilytyspaikkoja. Näillä keinoilla vähenevät myös liikenteen seurausvaikutukset – kuntiin, asukkaisiin ja yrityksiin kohdistuvat liikennekustannukset, kuntiin ja valtioon kohdistuvat liikenneverkon rakentamis- ja kunnossapitokustannukset sekä liikenteen päästöt. Ympäristöministeriön (2006, 12) kuntapäätäjille osoittamassa esitteessä ”Yhdyskuntarakenne eheäksi” kysytään osuvasti ”kuinka haavoittuvainen yhdyskuntanne on, jos öljyn hinta nousee? Onko yksityisautoilulle vaihtoehtoja?”

4.3.3. Lisätään monimuotoista luontoa kaupunkieihin

Kasvillisuudella voidaan parantaa kaupungin ilman laatua ja lisätä viihtyisyyttä – kaupunkiluontoon liittyvät keskeisesti sosiaaliset, kulttuuriset ja esteettiset seikat (Erat 1994, 85, Ojala 2000, 74, Eerola 2008, 58). Vilkaasti liikennöidyllä kadulla pölypartikkeleita on mitattu olevan ilmassa reilut seitsemän kertaa enemmän kuin puistossa. Joukkoliikennettä parantamalla voidaan vapauttaa katu- ja toritiloja yksityisautoilta ja istuttaa niihin puita ja pensaita. Varsinkin pensaiden avulla voidaan myös säädellä ja laskea tuulen nopeutta jopa puoleen sekä huolehtia ilman riittävästä kosteudesta. Kasvillisuudella luodaan monenlaisia biotooppeja eliöstöineen ihmisten silmäniloksi ja myös hyödyksi sekä parannetaan kaupungin ekologisia olosuhteita. Ihannetapauksessa viheralueet muodostavat yhdyskunnassa ekologisen verkoston ja tämä verkosto on samalla virkistysalueiden ja -reittien verkosto.

Luontodirektiivissä (NDir 92/43/ETY) ja luonnonsuojelulaissa (1096/1996) on määritelty uhanalaiset ja arvokkaat luontotyypit – vastaavaa tyypitystä ei ole Suomen kaupunkiluonnosta tehty (Eerola 2008, 57). Kaupunkiluonnon kartoitustakin on tehty vain joissain harvoissa kaupungeissa. Biodiversiteetin kannalta olisi kuitenkin tärkeää kehittää yhteisiä indikaattoreita, joilla saataisiin arvotettua tärkeitä ominaisuuksia kaupunkiluonnosta.

4.3.4. Parannetaan yhdyskunnan sosiaalista ja kulttuurista eheyttä

Sosiaalinen hyvinvointi tarkoittaa yhteisöllisyyden mahdollisuutta, ihmisten osallisuutta oman alueensa kehittämiseen sekä hyvinvoinnin tasa-arvoista jakautumista eri väestöryhmien ja eri alueiden välille – sosiaalisesti eheään yhdyskuntaan eivät kuulu syrjäytyneet ja kurjistuneet alueet (Savisalo & Sairinen 2008, 63–65). Sosiaaliseen ja kulttuuriseen eheyteen vaikuttaa rakennettu ympäristö, sillä se muodostaa ihmisten kohtaamispaikan – hyvä ympäristö tarjoaa edellytykset tutustumiselle, omaehtoiselle kanssakäymiselle, avoimuudelle ja turvallisuuden tunteelle. Suunnittelijoista tärkeimmässä asemassa ovat kaavoittajat, koska heidän työllä tehdään aluevaraukset eri toiminnoille: mm. liike- ja kerhotiloille, kaduille, aukioille sekä kulkureiteille. Merkittävää on myös katujen ja puistojen suunnittelu, kun päätetään esimerkiksi valaistuksesta, pintamateriaaleista, kadunkalusteista, autoliikenteen nopeudesta ja suhteesta jalankulkijoihin sekä puistojen hoidosta, puistokalusteista ja näkymistä.

Kulttuurista eheyttä luodaan kulttuuritoiminnan kautta, kun suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumia vaikkapa nuorisolle ja vanhuksille (Savisalo & Sairinen 2008, 65, 71). Kulttuurielämä voidaan myös huomioida rakennetussa ympäristössä, jolloin

kulttuurisen toiminnan ja kaupunkisuunnittelun välillä tulee olla yhteistyötä. On tärkeää ymmärtää kulttuurin tärkeys ja se vain voimistuu jatkossa monien tekijöiden, kuten globalisaation, monikulttuuristumisen ja ihmisten liikkuvamman elämänmuodon myötä – kaupungeissa ja asuinalueilla kulttuurinen eheys tarkoittaa jonkinlaista vahvaa paikallista identiteettiä, joka ei toisaalta asetu muita vastaan. Tämän päivän Suomessa kaupunkien yksi keskeinen haaste on kulttuurisen eheyden säilyttäminen monikulttuuristumisen edetessä.

4.3.5. Hillitään ilmastonmuutosta

Suomen kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa on linjattu ehdotuksia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevista politiikoista ja keinoista asumisessa, rakentamisessa ja rakennusten energiankäytössä, alue- ja yhdyskuntasuunnittelussa, luonnonsuojelussa (metsät ja nielut), jätehuollossa, työkoneissa sekä F-kaasuissa (Valtioneuvosto 2008, 84, Ympäristöministeriö 2008, 3, 50). Lisäksi selvityksessä on määritelty kuntatason merkittävimmät keinot ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kunnilla on tärkeä ilmastopoliittinen rooli erityisesti alueiden käytön ja liikenteen suunnittelussa, energian tuotannossa ja käytössä sekä yhdyskuntien jätehuollon järjestämisessä. Suomen Kuntaliitto (2008) on laatinut linjaukset ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja sopeuttamiseksi kunnissa - näillä linjauksilla halutaan tukea kuntia ja samalla tuoda valtiorakenteen päättäjien tietoon kuntien tarpeet.

Kunnan energiantuotannon valinnoilla voidaan suoraan vaikuttaa ilmastonmuutosta hillitsevästi, suosimalla uusiutuvia energiamuotoja (Valtioneuvosto 2008, 85, Ympäristöministeriö 2008, 50). Maankäytön suunnittelulla voidaan vaikuttaa asuntojen, yritysten ja liikennejärjestelyiden sijoittumiseen kunnan alueella. Koska pääosa yhdyskuntarakenteesta aiheutuvista päästöistä on peräisin yksityisautoilusta, tulisi erityisesti suurten kaupunkiseutujen kasvua ohjata kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen tukeutuville alueille. Kävelyä ja pyöräilyä voidaan edistää myös merkittävästi kevyen liikenteen ympäristöjen hyvällä suunnittelulla.

Asumiseen ja rakentamiseen voidaan vaikuttaa mm. parantamalla rakennuksien energiatehokkuutta (Hakanen 1993, 19, Ympäristöministeriö 2008, 50). Lisäksi ekologisella rakentamisella saadaan aikaan energiasäästöjä. Ekologiseen rakentamiseen voidaan vaikuttaa mm. kaavoituksella, ottamalla huomioon rakennuspaikan maastonmuodot ja asuntoihin kohdistuva tuuli ja auringonsäteily. Yleiskaavatasolla pienilmastotekijät voivat aiheuttaa viiden prosentin eroja eri alueiden energiankulutuksen välillä – yksittäiseen rakennukseen energiansäästö voi olla jopa 20–30 prosenttia. Jätehuollossa kuntatasolla voidaan edistää biohajoavan jätteen keräystä ja käsittelyä. Päästöjä voidaan vähentää myös kunnan omissa toiminnoissa liittyen energiankulutukseen, energiantuotantoon, jätehuoltoon ja julkisiin hankintoihin ja näyttämällä näin hyvää esimerkkiä kuntalaisille. Myös edellä olleiden kappaleiden 4.3.1.–4.3.3. toimet hillitsevät ilmastonmuutosta.

4.3.6. Case: Puutarhakaupunki

Ajatus puutarhakaupungista kehittyi viime vuosisadan Englannissa – vasteena teollistumiselle, kestäättömille elinolosuhteille ja ympäristön saastumiselle (Erat 1994, 70, Virtanen 1994, 5–6). Ebenezer Howard julkaisi vuonna 1898 omia ajatuksiaan puutarhakaupungista, joka olisi pienehkö, omavarainen ja luonnonläheinen, sosiaalisesti aktiivinen kaupunki, kirjassaan ”Tomorrow: A Peaceful Path to Real Reform” ja myöhemmin toisessa painoksessa kirja sai tunnetun nimensä ”Garden Cities of Tomorrow”. Howardin hyväksymä puutarhakaupungin määritelmä vuodelta 1919 on

seuraava: ”Puutarhakaupunki on suunniteltu terveellistä asumista ja teollisuutta varten. Se on kooltaan riittävän suuri täysipainoisen yhteisöllisen toiminnan takaamiseksi, mutta ei suurempi. Sitä ympäröi maaseutuvyöhyke ja sen maapohja on yhteisön omistuksessa tai hallinnassa.” Howardin käsite puutarhakaupungista tarkoitti toisaalta ”kaupunkia puutarhassa” eli vihreän maaseudun ympäröimänä ja toisaalta kaupunkia, jossa oli runsaasti puutarhoja.

Howardin mukaan kaupungin kokoa oli rajoitettava, kuitenkin niin, että riittävä palvelutaso ja työpaikkatarjonta voitiin turvata (Virtanen 1994, 7, 9). Lisäksi rakennustavan tuli olla pientalovaltainen ja rakentamistehokkuutta tuli rajoittaa sellaiseksi, että se varmisti riittävän valoisuuden sekä riittävät puutarha- ja muut virkistysalueet. Howardin mukaan puutarhakaupunki ei ollut mikään nukkumalähiö vaan hyvin itsenäinen toiminnallis-hallinnollinen yksikkö.

Suomessa puutarhakaupungin aatetta on noudatettu Tapiolassa ja monet vanhat suomalaiset pikkukaupungit ovat luonteeltaan melko lähellä Howardin puutarhakaupunkia. (Virtanen 1994, 18–19, 29, 35, 45). Englannissa on toteutettu kaksi varsinaista puutarhakaupunkia ja useita osittain Howardin ajatusten mukaisia kaupunkeja. Uusissa kaupungeissa on hyvin toteutunut puutarhakaupungin olemus ja yksi yhteinen piirre on jalankulkuystävällinen kaupunkikeskus monine palveluineen. Howardin puutarhakaupunkiaate on nähtävissä myös mm. Saksassa, Ranskassa, Hollannissa ja Ruotsissa. Se on luonut pohjan modernin kaupunkisuunnittelun epävarmimmalle alueelle – ideaalisen yhdyskunnan ympäristösuunnittelulle (Buder 1990, VII).

5. AINEISTO JA MENETELMÄT

5.1. Tutkimuksen toteutus

Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena Webropol -ohjelman avulla. Kyselyllä saatiin selville kunnanvaltuutettujen näkemyksiä kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksista. Lisäksi tutkittiin vastaajien henkilökohtaisen taustan sekä ympäristötietoisuuden ja -aktiivisuuden vaikutusta koettuihin keskeisiin ympäristövaikutuksiin. Tulokset analysoitiin tilastollisilla menetelmillä.

5.2. Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Jyväskylän kaupungin nykyiset kaupunginvaltuutetut (kausi 2009–2012) sekä edellisen kauden (2005–2008) Jyväskylän kaupungin, Korpilahden kunnan ja Jyväskylän maalaiskunnan kunnanvaltuutetut. Valtuutetut (yhteensä 157 henkilöä) olivat tutkimuksen kannalta sopiva kohderyhmä, sillä he kaikki olivat olleet jollakin tavalla mukana kuntaliitosprosessissa, joko ennen tai jälkeen kuntien yhdistymisen. Näin kaikilla kyselyyn vastanneilla oli omakohtaisia kokemuksia ja tietoja liitoksen mahdollisista vaikutuksista.

5.3. Kyselyn toteutus

Kyselyn (mittarin) ensimmäisessä osiossa vastaajia pyydettiin vastaamaan väittämiin, jotka liittyivät kuntien yhdistymiseen tai yhdistymisprosessiin. Osio koostui 13 erillisestä väittämästä, joista ensimmäisellä väittämällä selvitettiin kohderyhmän mielipidettä kuntien yhdistymiseen liittyen (oliko kuntien yhdistyminen oikea ratkaisu?). Seuraavat 12 väittämää sisälsivät kolme eri kysymystä neljästä eri kestävän kehityksen teemasta: talous-, sosiaali-, ympäristö- ja kulttuurivaikutukset (taulukko 9). Eri teemoihin liittyvät väittämät oli sekoitettu keskenään. Lisäksi neljä väittämää oli käännettyssä muodossa, jolloin samaa asiaa saatiin mitattua positiivisesti ja negatiivisesti (taulukko 9). Käännettyjen väittämien avulla saatiin tarkemmin määritettyä se, onko vastaaja ollut yhtäpitävä omissa vastauksissaan ja korrelaatio näiden muuttujien välillä toimi jo itsessään mittarin luotettavuuden mittana (Metsämuuronen 2005, 96). Käännettyjä väittämiä sisällytettiin kyselyyn vain neljä, sillä Metsämuuronen (2005, 97) mukaan niillä ei näytä olevan läheskään yhtä hyvä korrelaatio mittarin summaan kuin positiivisilla osioilla ja näin ollen niiden erottelukyky ei ole yhtä hyvä kuin positiivisten väittämien.

Taulukko 9. Kyselyssä kuntien yhdistymiseen liittyvät väittämät on jaettu neljään eri teemaan: talous-, sosiaali- ympäristö- ja kulttuurivaikutukset. * käännetty väittämä.

Talousvaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä • Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa • Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti *
Sosiaalivaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä • Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen * • Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna-alueilla *
Ympäristövaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua • Yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä • Kuntien yhdistyminen vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin
Kulttuurivaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Kotiseutuidentiteetti (korpilahtelaisuus) säilyy entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa • Kuntien yhdistyminen aiheuttaa tunnetta ”oman paikan menettämisestä” * • Kotiseutuidentiteetti (maalaiskuntalaisuus) säilyy entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa

Vastaajien oli mahdollista ilmaista mielipiteensä 4-portaisen Likert-asteikon avulla (1 = Täysin eri mieltä, 2 = Jokseenkin eri mieltä, 3 = Jokseenkin samaa mieltä, 4 = Täysin samaa mieltä). 4-portaiseen asteikkoon päädyttiin, sillä mittauksen toistettavuuteen liittyvä luotettavuus (reliabiliteetti) on parempi, kun mittarin skaala on 4-portainen tai suurempi (Metsämuuronen 2005, 94–96). ”En osaa sanoa” -vaihtoehto jätettiin pois, sillä haluttiin vastaajien muodostavan kantansa negatiivis-positiivisella skaalalla ja tällöin välttyttiin vastauksien kertymiseltä tähän niin sanottuun ”nolla-vaihtoehtoon”. Väittämässä oleviin neljään eri teemaan oli mahdollista vastata myös avoimilla vastauksilla. Ronkaisen ym. (2008, 37) mukaan avoimien kysymyksen käyttö tällaisten strukturoitujen kysymysten yhteydessä antaa vastauksille syvyyttä ja uusia merkityksiä. Kyselyn ensimmäisessä osiossa selvitettiin myös vastaajien käsitystä kuntien yhdistymisprosessista 4-portaisen Likert-asteikon avulla, eli olivatko he tietoisia, mitä eri vaikutuksia kuntien yhdistymisessä oli otettu huomioon ja kyllä/ei-kysymyksen avulla, että olivatko he lukeneet kuntien yhdistymisprosessiin liittyvät selvitysraportit.

Kyselyn toisessa osiossa tutkittiin vastaajien yleistä ympäristötietoisuuden tasoa. Osio koostui kymmenestä kysymyksestä, joista jokaiseen oli yksi oikea vastaus. Kyselyn kolmas osio mittasi vastaajien ympäristöaktiivisuutta jokapäiväisessä elämässä ja sitä testattiin kymmenen kysymyksen avulla. Kyselyn neljännessä osiossa kysyttiin vastaajien taustatietoina sukupuolta, ikää ja asuinpaikkakuntaa ennen kuntien yhdistymistä sekä nykyistä asuinympäristöä. Lisäksi kysyttiin koulutustaustaa, asemaa organisaatiossa, puoluekantaa sekä kunnanvaltuutettuna toimimista (kaudet 2005–2008 ja 2009–2012) ja muuta kunnallispoliittista aktiivisuutta.

Kyselyn ensimmäisen osion väitteet on poimittu suoraan tai osittain Haverin & Niemisen (2003), Moision & Uusitalon (2003), Leinamon (2004) ja Pirskiön & Satokankaan (2008) aiemmista kuntaliitoksiin liittyvistä tutkimuksista. Ympäristötietoisuuden ja -aktiivisuuden mittaavat kysymykset sekä taustatietoihin liittyvät kysymykset poimittiin suoraan tai soveltaen Hiekkavirran (2006), Korppisen (2007) ja Vaalin (2009) tutkimuksista. Kyselyn saate ja kyselylomake ovat liitteissä 1 ja 2.

5.4. Aineiston kerääminen

Tutkimuksen saatekirje lähetettiin 157 kunnanvaltuutetulle sähköpostilla ja se sisälsi jokaiselle vastaajalle henkilökohtaisen linkin kyselylomakkeeseen. Kysely suoritettiin Webropol -ohjelman avulla. Sähköposti lähetettiin 30.3.2009 ja vastausaikaa oli 3 viikkoa. Sähköpostikyselyn lisäksi kysely lähetettiin kirjeitse 14 henkilölle, joita ei tavoitettu sähköpostin välityksellä. Kirjeet lähetettiin 30.3.2009 (5 kpl) ja 2.4.2009 (9 kpl). Kyselystä lähetettiin kaksi muistutusviestiä vastaamattomille henkilöille 3 viikon aikana. Kyselyn avauksen jälkeen vastauksia tuli heti n. 20 kappaletta. Ensimmäisen muistutusviestin jälkeen vastausten määrä nousi 27:ään. Toisen muistutusviestin jälkeen vastauksia oli koossa 39 kappaletta ja 3 viikon vastausajan umpeuduttua vastauksia oli yhteensä 42 kpl. Lisäksi kirjekyselyitä palautui 4 kappaletta. Kolmen viikon jälkeen vastausaikaa päätettiin jatkaa, sillä vastauksia oli koossa yhteensä vasta 46 kappaletta 157:stä. Vastausaikaa jatkettiin 30.4.2009 saakka. Jatkoajalla muistutusviestejä lähetettiin kaksi ja kyselyn sulkeuduttua vastauksia oli koossa 56 kpl eli 35,7 % vastaajista. Kunkin vastaajan vastausprosentti oli 100, sillä Webropol -ohjelman avulla saatiin varmistettua, että kaikki vastaajat vastasivat kaikkiin kysymyksiin (ohjelma esti pääsyn eteenpäin, jos jätti johonkin kysymykseen vastaamatta), lisäksi kirjekyselyt palautuivat täysillä vastauksilla.

5.5. Tulosten käsittely

Kuntien yhdistymiseen ja yhdistymisprosessiin liittyvistä väittämistä sai arvoja välillä 1–4 sen mukaan, mitä mieltä väittämistä oli (1 = Täysin eri mieltä, 2 = Jokseenkin eri mieltä, 3 = Jokseenkin samaa mieltä, 4 = Täysin samaa mieltä). Lisäksi kyllä/ei-kysymyksistä sai 0-2 pistettä sen mukaan, oliko lukenut kuntien yhdistymisprosessiin liittyvät selvitysraportit vai ei. Kyselyn ympäristötietoisuusosion saatiin maksimissaan 10 pistettä, 1 piste kustakin oikeasta vastauksesta. Ympäristöaktiivisuusosiossa sai myös enimmillään 10 pistettä niin, että ympäristömyönteisimmästä vastauksesta sai 1 pisteen ja kielteisimmästä 0,25 pistettä. ”En” ja ”En koskaan” –vastauksista sai 0 pistettä. Yhdestä osion kyllä/ei –kysymyksestä sai 1 pisteen kyllä –vastauksesta.

Kuntien yhdistymiseen liittyviä väittämiä tarkasteltiin 11 taustamuuttujan suhteen. Taustamuuttujia olivat sukupuoli, ikä, toimintaympäristö (asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä, nykyinen asuin ympäristö), koulutustausta, asema organisaatiossa, kunnallispoliittinen toiminta (kunnanvaltuutettuna toimiminen (kaudet 2005–2008 ja 2009–2012), muu kunnallispoliittinen aktiivisuus, puoluekanta), ympäristötietoisuus ja –aktiivisuus. Vastaajat jaettiin eri ikäluokkiin, niin että saatiin neljä tasakokoista ikäluokkaa (taulukko 10). Tulokset käsiteltiin Microsoft Excel 2003 –ohjelmalla ja SPSS 15.0 for Windows –ohjelmalla.

Taulukko 10. Vastaajien ikäjakauma jaettuna neljään luokkaan.

	N	%
alle 40-vuotiaat	7	12,5
40–49-vuotiaat	13	23,2
50–59-vuotiaat	23	41,1
60-vuotiaat ja yli	13	23,2
Yht.	56	100

5.6. Menetelmän ja otannan arviointi

Kyselyn suunnittelua ohjaavat seuraavat tekijät: tutkimusongelma ja miten siihen halutaan tutkimuksella vastata, etukäteistieto tutkittavasta ilmiöstä sekä kysyttäväksi muotoileminen (Ronkainen ym. 2008, 32–33). Tämä tutkimus aloitettiin tutustumalla aiheeseen liittyviin aikaisempiin tutkimuksiin mahdollisimman hyvin. Tämän jälkeen luotiin sopiva mittari, jolla oli mahdollista saada asetettuihin tutkimusongelmiin vastaukset. Mittarissa päädyttiin kahteen erilaiseen kysymysmuotoon: avoimeen ja valmiiseen poissulkevaan kysymykseen (sallii vain yhden vaihtoehdon). Lisäksi kysymykset olivat enemmän tai vähemmän strukturoituja eli perustuivat rajattuun tiedon tarpeeseen ja valmiisiin vaihtoehtoihin. Ronkaisen ym. (2008, 35) mukaan erityisesti strukturoituja kysymyksiä laadittaessa tutkijan tulee tunnistaa tutkimuskohteensa, jotta hän pystyy tekemään sopivia kysymyksiä ja ymmärtämään sitä tapaa, jolla laadittu kysely rajaa ilmiön näkökulmaa.

Web-kysely on menetelmänä kätevä, sillä suurikin joukko vastaajia tavoitetaan nopeasti ja kohtuullisin kustannuksin (Ronkainen ym. 2008, 31, Ronkainen ym. 2008b, 22). Lisäksi tutkijan aineiston hallinta on helpompaa, kun aineistoa ei tarvitse itse syöttää havaintomatriisiin ja näin virheiden todennäköisyys pienenee. Web-kyselyissä on kuitenkin havaittu keskimäärin alhaisempaa vastausprosenttia kuin posti- ja puhelinkyselyissä – tutkimusten perusteella web-kyselyn vastausprosentti jää noin 11 % alhaisemmaksi, vastausprosentin ollessa keskimäärin 35 % (Leeuw & Hox, 2008, 251–252). Tässä kyselyssä saavutettiin 35,7 %:n vastausprosentti.

Kyselyä testattiin testiryhmällä noin kaksi viikkoa ennen varsinaista kyselyä. Kyselyn testiryhmänä toimivat Jyväskylän kaupungin ympäristötoimen työntekijät sekä gradun ohjaaja. Testin perusteella kysely toimi teknisesti moitteettomasti ja sitä paranneltiin lähinnä selkeyttämällä ulkoasua sekä korjaamalla muutamia epäselviä kysymyksiä. Kyselyssä jokainen kunnanvaltuutettu pyrittiin tavoittamaan ja tästä syystä osalle valtuutetuista kysely lähetettiin sähköpostin sijasta postitse.

Varsinaisessa kyselyssä ilmeni pari ongelmaa ja palautetta annettiin lähinnä kyselyn vaikeudesta ja laajuudesta – erityisesti ympäristötietoisuusosio koettiin vaikeaksi ja osa palautteen antajista jätti vastaamasta koko kyselyyn osion vaikeuden takia. Muutama kommentin antaja koki, että kysely olisi vaatinut kirjalliseen aineistoon perehtymistä ennen kyselyyn vastaamista – tällaiset kommentit olivat harmillisia, sillä kyseessä ei ollut tietokilpailu, josta tuli saada mahdollisimman paljon oikeita vastauksia. Lisäksi pari yksittäistä kysymystä koettiin hankalaksi, mutta mikään kysymys ei kuitenkaan osoittautunut vaikeaksi useammalle vastaajalle. Muutama vastaaja myös koki, että vastaajien taustatietoja kysyttiin liian tarkasti ja niiden perusteella olisi ollut mahdollista selvittää vastaajan henkilöllisyys – tämä ei tietenkään ollut kyselyn tarkoitus, sillä vastaaminen tapahtui täysin anonymisti ja vastauksia myös käsiteltiin anonymisti. Kyselystä tuli myös positiivista palautetta ja aihetta pidettiin tärkeänä, lisäksi tulosten tiedottamista ja julkisuutta painotettiin.

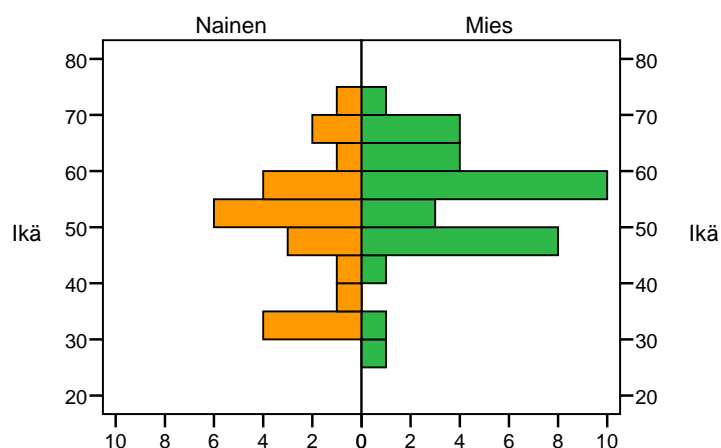
Kysely alkoi ehkä liian vaativilla kysymyksillä, sillä kyselyn alussa oli välttämisiä ja avoimia kysymyksiä. Ronkaisen ym. (2008, 37) mukaan helpommat kysymykset sijoitetaan yleensä kyselyn alkupuolelle ja vastaavasti vaikeammat ja vaativammat kysymykset loppuun. Lisäksi on mahdollista, että kaikkia valtuutettuja ei tavoitettu sähköpostitse tai postitse, mikä osaltaan laskee vastausprosenttia.

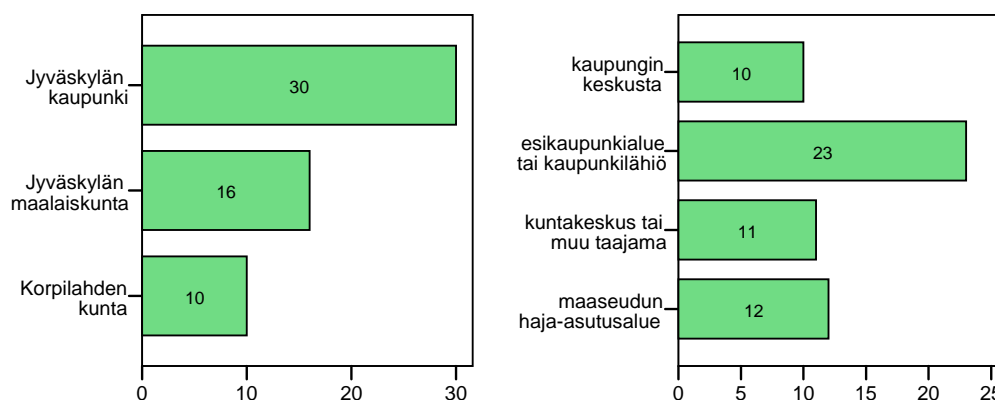
6. TULOKSET

6.1. Vastaajien taustatiedot

Kyselyn koko otos oli 157 henkilöä ja tutkimusjoukoksi saatiin 56 henkilöä, joista miehiä oli 33 (59 %) (kuva 2). Vastaajista nuorin oli 26-vuotias ja vanhin 74-vuotias. Vastaajien keski-ikä oli 52 vuotta ja enemmistö vastaajista (61 %) oli 45–60 vuoden ikäisiä. Alle 45-vuotiaita vastaajia oli 16 % ja yli 60-vuotiaita 23 % (kuva 2). Vastaajien toimintaympäristöä selvitettiin kahdella muuttujalla: kysymällä vastaajien asuinkuntaa ennen kuntien yhdistymistä, sekä heidän asuinympäristöään tällä hetkellä. Suurin osa vastaajista (54 %) asui Jyväskylän kaupungissa ennen kuntien yhdistymistä ja myös enemmistö (41 %) ilmoitti asuvansa vastaushetkellä esikaupunkialueella tai kaupunkilähiössä (kuva 3).

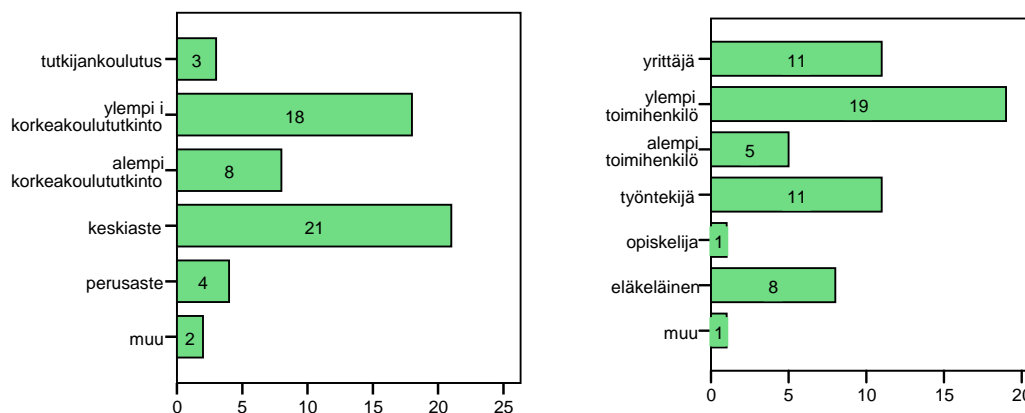

Kuva 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma sukupuolen mukaan (N=56).

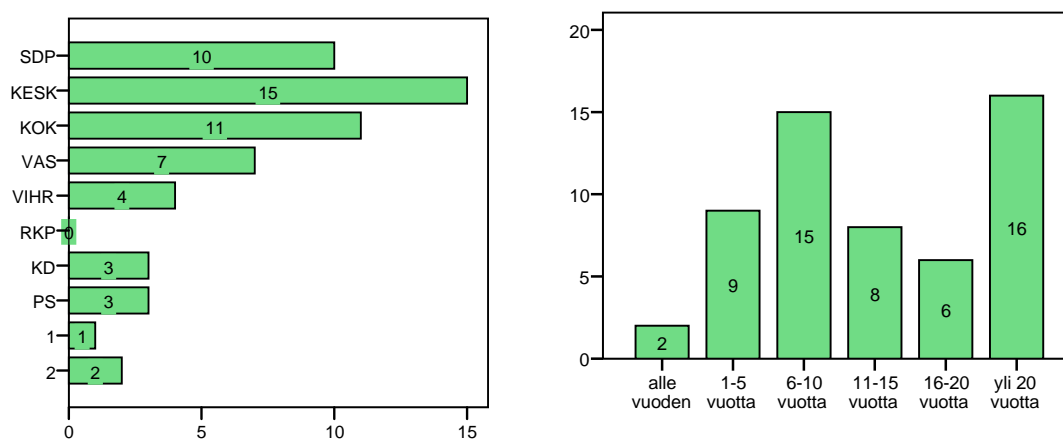
Kuva 3. Vastanneiden asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä (N=56). Oikealla: Vastaajien nykyinen asuin ympäristö (N=56).

Kyselyssä selvitettiin myös kunnanvaltuutettujen koulutustaustaa sekä asemaa organisaatiossa. Vastaajista hieman yli puolet (52 %) oli korkeakoulututkinnon suorittaneita tai tutkijankoulutuksen käyneitä. Lisäksi keski-asteen ja perusasteen suorittaneita oli 45 % vastaajista (kuva 4). Vastaajista 34 % edusti ylempiä toimihenkilöitä, 20 % yrittäjiä ja 20 % työntekijöitä. Alempia toimihenkilöitä oli 9 %, eläkeläisiä 14 % ja opiskelijoita 2 % (kuva 4).

Kuva 4. Vastanneiden koulutustausta (N=56). Oikealla: Vastanneiden asema organisaatiossa (N=56).

Kunnallispoliittiseen toimintaan liittyen kysely sisälsi neljä muuttujaa, joissa kysyttiin kunnanvaltuutettuna toimimista (kaudet 2005–2008 ja 2009–2012), puoluekantaan sekä kunnallispoliittista aktiivisuutta vuosina mitattuna. Kyselyyn vastasivat aktiivisemmin kauden 2005–2008 kunnanvaltuutetut, 80 % vastaajista toimi kunnanvaltuutettuna kuntien yhdistymisprosessin aikana. Vain 55 % vastaajista toimi kaupunginvaltuutettuna vastaamishetkellä (kausi 2009–2012). Enemmistö vastaajista edusti Keskustapuoluetta (27 %), Kokoomusta (20 %) tai Sosiaalidemokraattista puoluetta (18 %). Lisäksi puolueista olivat edustettuina Vasemmistoliitto (13 %), Vihreät (7 %), Kristillisdemokraatit (5 %) ja Perussuomalaiset (5 %). 5 % vastaajista ei edustanut mitään puoluetta tai ei halunnut kertoa puoluekantaansa (kuva 5). Kunnallispoliittiseen aktiivisuuteen liittyen 54 % vastaajista oli ollut aktiivina yli 10 vuotta ja 20 % vastaajista alle kuusi vuotta (kuva 5).

Kuva 5. Vastaajien puoluekanta (N=56), 1=en edusta mitään puoluetta, 2=en halua sanoa. Oikealla: Vastaajien kunnallispoliittinen aktiivisuus (N=56).

6.1.1. Vastaajien ympäristötietoisuus ja -aktiivisuus

Vastaajien ympäristötietoisuutta testaavasta osiosta sai maksimissaan 10 pistettä. Täydet 10 pistettä sai 9 vastaajaa ja alin saavutettu pistemäärä oli 3 pistettä (2 vastaajaa). Keskimäärin vastaajat saivat 7 pistettä (SD=1,90; N=56). Parhaiten vastattiin kysymykseen ”Mikä seuraavista ei ole ympäristöystävällinen liikkumistapa?”, johon 53 (95 %) vastasi oikein. Vaikeimmaksi kysymykseksi osoittautui ”Mitä METSO-ohjelma suojelee?”, johon vain 23 (41 %) vastasi oikein.

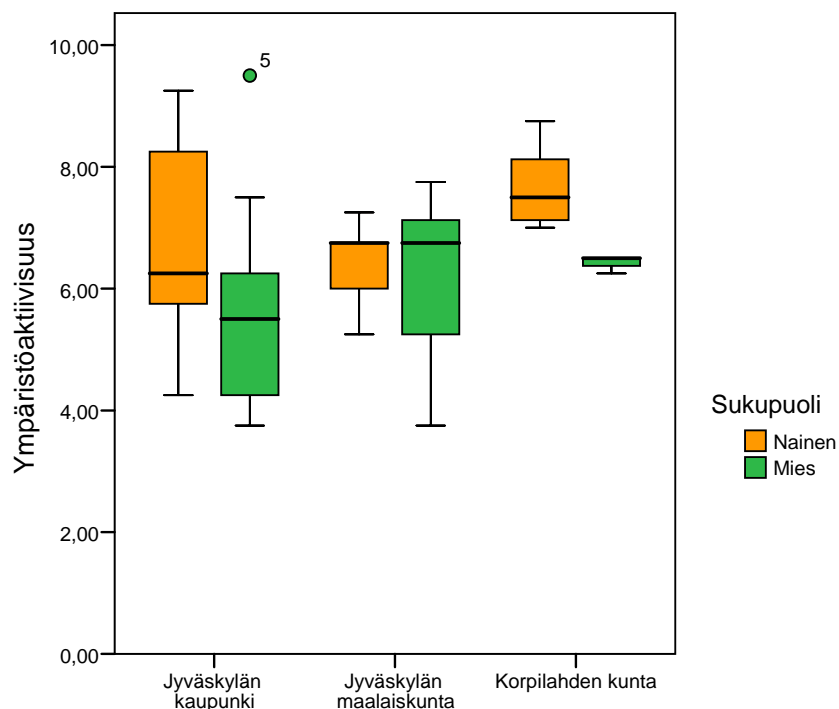
Ympäristöaktiivisuusosiosta sai myös maksimissaan 10 pistettä ja keskimäärin vastaajat saivat 6,3 pistettä (SD=1,44; N=56). Osista ei kuitenkaan kertynyt kenellekään vastaajalle maksimipisteitä, vaan korkein pistemäärä oli 9,5 pistettä (1 vastaaja) ja alin 3,8 pistettä (2 vastaajaa). Ympäristömyönteisimmän vastaajat suhtautuivat jätteiden lajitteluun, 46 (82 %) vastaajaa ilmoitti lajittelevansa jätteensä ”Aina tai hyvin usein” ja loput vastasivat lajittelevansa jätteensä vähintään ”Usein” tai ”Joskus”, ”En koskaan” – vastauksia ei tullut yhtään. Ympäristökielteisimmän vastattiin kysymykseen ”Rajoitatteko oman auton käyttö ympäristösyistä”, 14 (25 %) vastaajaa valitsi vaihtoehdon ”En koskaan”.

6.1.2. Vastaajien taustan vaikutus ympäristötietoisuuteen ja -aktiivisuuteen

Sukupuolten välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero ympäristöaktiivisuudessa (Mann-Whitneyn U-testi: $Z=-2,905$; $N=56$; $p=0,003$). Naiset olivat keskimäärin aktiivisempia ($\bar{x}=6,98$; $SD=1,35$; $N=23$) kuin miehet ($\bar{x}=5,86$; $SD=1,34$; $N=33$). Sukupuolella ei sen sijaan ollut väliä tarkasteltaessa sen riippuvuutta ympäristötietoisuuden kanssa (taulukko 11).

Ympäristötietoisuus pisteet laskivat hieman iän noustessa, poikkeuksena 40–49-vuotiaiden ikäryhmä, jossa ympäristötietoisuus oli kaikkein korkeinta. Sen sijaan ympäristöaktiivisuus oli 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä matalinta ($\bar{x}=5,73$; $SD=1,29$; $N=13$) ja muissa ikäryhmissä lähes samassa ($\bar{x}=6,37$ – $6,60$). Ero eri ikäryhmien (alle 40-vuotiaat, 40–49-vuotiaat, 50–59-vuotiaat, 60-vuotiaat ja yli) välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä ympäristötietoisuuden tai ympäristöaktiivisuuden osalta (taulukko 11).

Asumiskunnalla ennen kuntien yhdistymistä oli vaikutusta vastaajien ympäristöaktiivisuuteen (kuva 6): Korpilahden kunnassa asuvilla ympäristöaktiivisuus oli korkeampaa ($\bar{x}=7,30$; $SD=0,87$; $N=10$) kuin Jyväskylän kaupungissa ($\bar{x}=6,01$; $SD=1,62$; $N=30$) ja Jyväskylän maalaiskunnassa asuvilla ($\bar{x}=6,28$; $SD=1,13$; $N=16$). Ympäristöaktiivisuus pisteet korreloivat merkitsevästi asumiskunnan kanssa (Spearman: $r_s=0,347$; $N=56$; $p=0,009$). Ympäristötietoisuuteen asumiskunnalla ei ollut merkitystä (taulukko 11). Nykyinen asuin ympäristö ei vaikuttanut merkitsevästi vastaajien ympäristötietoisuuteen tai -aktiivisuuteen (taulukko 11). Tietoisuus oli korkeinta kaupungin keskustassa asuvilla ($\bar{x}=7,90$; $SD=1,85$; $N=10$) ja alhaisinta kuntakeskuksessa asuvilla ($\bar{x}=6,36$; $SD=1,63$; $N=11$). Aktiivisuuden osalta tilanne oli päinvastainen: aktiivisuus oli alhaisinta kaupungin keskustassa ($\bar{x}=5,83$; $SD=1,83$; $N=10$) ja korkeinta kuntakeskuksessa ($\bar{x}=6,77$; $SD=0,47$; $N=11$).

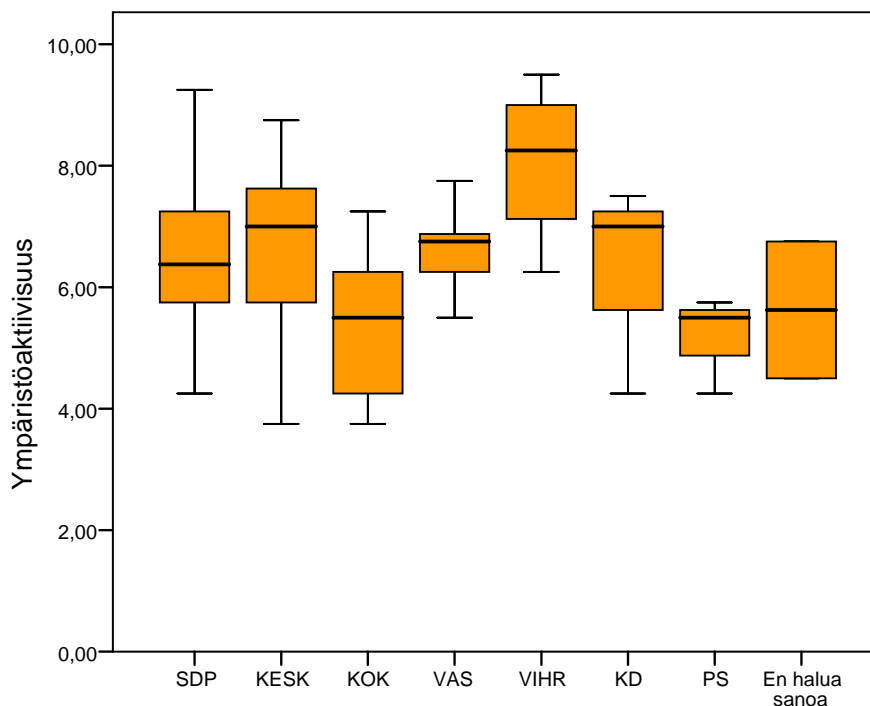
Kuva 6. Ero vastaajien ympäristöaktiivisuudessa eri asumiskunnissa oli tilastollisesti merkitsevä (ANOVA: $F=3,258$; $df=2$; $p=0,046$). Lisäksi kuvassa näkyy naisten miehiä suurempi ympäristöaktiivisuus.

Koulutus ei vaikuttanut merkitsevästi ympäristötietoisuuteen tai -aktiivisuuteen (taulukko 11). Tietoisuuden osalta keskiasteen ($\bar{x}=6,81$; $SD=2,06$; $N=21$) käyneet saivat jopa hieman korkeampia pisteitä kuin ylemmän korkeakoulututkinnon ($\bar{x}=6,72$; $SD=1,78$; $N=18$) suorittaneet. Ympäristötietoisuudessa tai -aktiivisuudessa ei myöskään havaittu eroa vastaajien ammattiasemien välillä (taulukko 11).

Taulukko 11. Vastaajien taustan vaikutus ympäristötietoisuuteen ja -aktiivisuuteen. 1 = Mann-Whitneyn U-testi, 2 = ANOVA, 3 = Kruskalin-Wallis testin testi, 4 = t-testi. *** erittäin merkitsevä tulos, ** merkitsevä tulos.

Taustamuuttuja	Ympäristötietoisuus	Ympäristöaktiivisuus
Sukupuoli	1: $Z=-0,704$; $N=56$; $p=0,487$	1: $Z=-2,905$; $N=56$; $p=0,003$ ***
Ikä	2: $F=0,368$; $df=3$; $p=0,776$	2: $F=1,018$; $df=3$; $p=0,392$
Asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä	3: $\chi^2=1,248$; $df=2$; $p=0,543$	2: $F=3,258$; $df=2$; $p=0,046$ **
Nykyinen asuinympäristö	2: $F=1,398$; $df=3$; $p=0,254$	2: $F=1,079$; $df=3$; $p=0,366$
Koulutus	2: $F=0,957$; $df=5$; $p=0,453$	2: $F=0,730$; $df=5$; $P=0,605$
Asema organisaatiossa Kunnanvaltuutettuna 2005–2008	2: $F=1,575$; $df=6$; $p=0,174$	2: $F=1,765$; $df=6$; $p=0,126$
Kaupunginvaltuutettuna 2009–2012	1: $Z=-0,095$; $N=56$; $p=0,933$	4: $F=6,283$; $df=54$; $p=0,764$
Kunnallispoliittinen aktiivisuus	1: $Z=-0,487$; $N=56$; $p=0,632$	4: $F=0,744$; $df=54$; $p=0,349$
Puolue	2: $F=1,203$; $df=5$; $p=0,321$	2: $F=0,225$; $df=5$; $p=0,950$
	2: $F=0,520$; $df=8$; $p=0,835$	2: $F=2,244$; $df=8$; $p=0,041$ **

Vastaajien puoluekannalla näytti olevan merkitsevyyttä ympäristöaktiivisuuteen (kuva 7). Vihreiden edustajat olivat aktiivisempia verrattuna Kokoomuksen, Perussuomalaisten ja Vasemmistoliiton edustajiin (taulukko 12). Vastaajien puoluekanta ei sen sijaan vaikuttanut merkitsevästi ympäristötietoisuuteen (taulukko 11). Korkeimman pistemäärän saivat vihreiden edustajat ($\bar{x}=8,50$; $SD=1,29$; $N=4$) ja alhaisimman Vasemmistoliiton edustajat ($\bar{x}=6,43$; $SD=1,81$; $N=7$). Vertailtaessa vuoden 2005–2008 ja 2009–2012 valtuutettuja ympäristötietoisuuden ja ympäristöaktiivisuuden osalta, ei merkitsevää eroa havaittu tuloksissa (taulukko 11). Kunnallispoliittinen aktiivisuus ei myöskään vaikuttanut ympäristötietoisuuteen tai -aktiivisuuteen (taulukko 11).

Kuva 7. Vastaajien puoluekannalla oli tilastollisesti merkitsevä ero ympäristöaktiivisuuden osalta (ANOVA: $F=2,244$; $df=8$; $p=0,041$).

Taulukko 12. Ympäristöaktiivisuuden erojen merkitsevyys Vihreän liiton kannattajien ja muiden puolueiden kannattajien välillä. t-testi. *** erittäin merkitsevä ero, ** merkitsevä ero, * melkein merkitsevä ero.

Puolue	F	df	N	p
Kokoomus	0,047	13	11	0,002 ***
Perussuomalaiset	0,415	5	3	0,023 **
Vasemmistoliitto	1,278	9	7	0,041 **
SDP	0,005	12	10	0,072 *

6.2. Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset

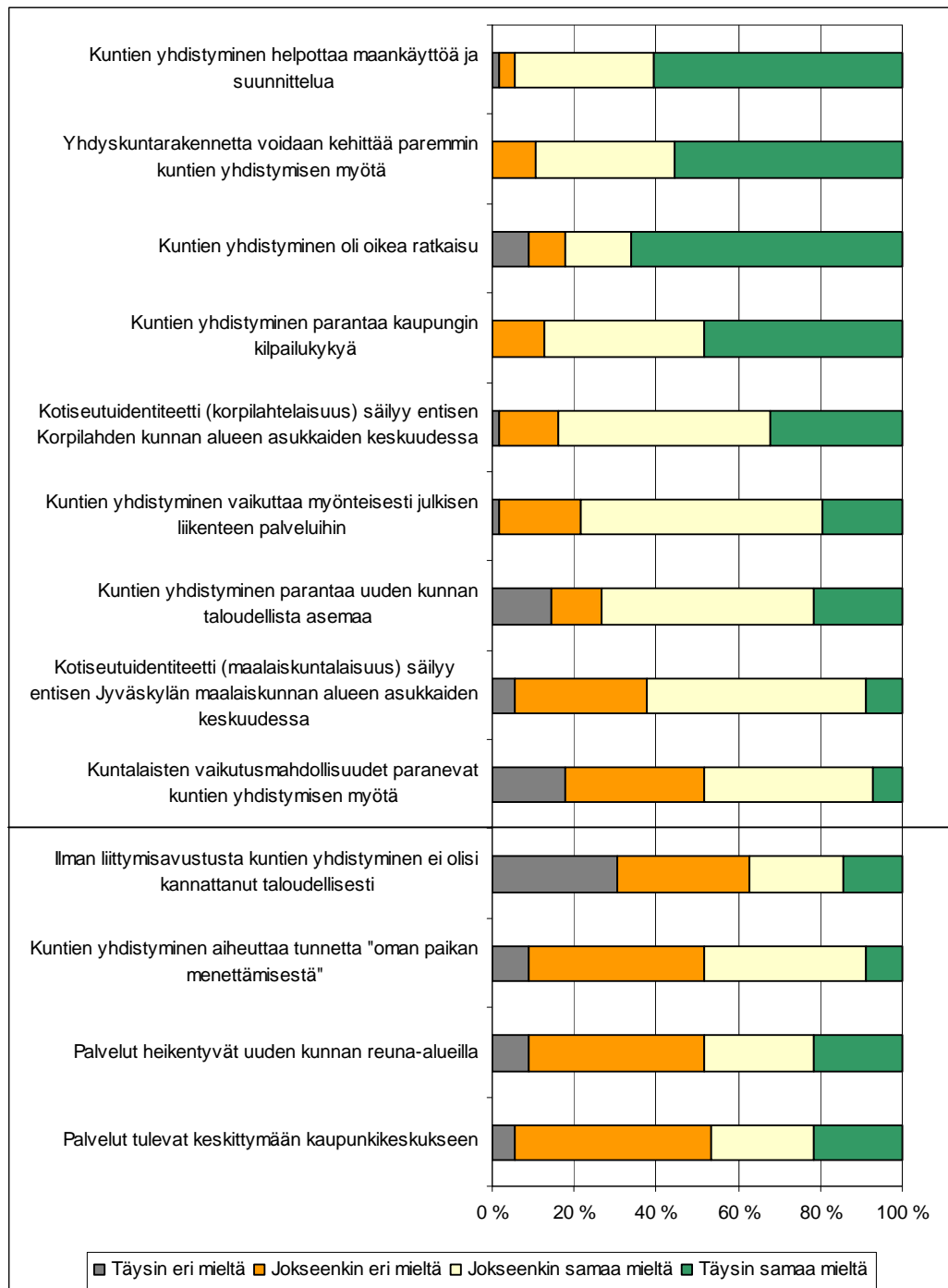
Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksia selvitettiin 13 väittämällä, jotka sisälsivät neljä eri teemaa: talous-, sosiaali-, ympäristö- ja kulttuurivaikutukset ja jokainen teema kolme eri väittämää. Ensimmäinen väittämä oli teemoista irrallinen ja siinä kysyttiin oliko kuntien yhdistyminen oikea ratkaisu: vastaajista 46 (82 %) oli väitteen kanssa ”Täysin samaa mieltä” (66 %) tai ”Jokseenkin samaa mieltä” (16 %). Vastaajat suhtautuivat myös kuntien yhdistymisen ympäristö ($\bar{x}=3,32$), talous ($\bar{x}=2,98$)- ja kulttuurivaikutuksiin ($\bar{x}=2,77$) keskimäärin positiivisesti, sen sijaan sosiaalivaikutuksiin suhtauduttiin keskimäärin negatiivisesti ($\bar{x}=2,38$) (taulukko 13).

Taulukko 13. Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksiin liittyvien väittämien vastausten keskiarvot jokaiselle väitteelle erikseen ja summakeskiarvot teemoittain. Mitä suurempi arvo (asteikolla 1-4), sitä positiivisemmin vastaajat suhtautuivat kuntien yhdistymiseen.

Teema	Väite + väitteen nro. kyselylomakkeessa (liite 2)	$\bar{x}$	$\Sigma(\bar{x})$
	1. Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu.	3,39	3,39
Talousvaikutukset	6. Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä.	3,36	
	8. Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa.	2,80	2,98
	13. Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti *	2,79	
Sosiaalivaikutukset	3. Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä.	2,38	
	5. Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen. *	2,38	2,38
	10. Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna-alueilla. *	2,39	
Ympäristövaikutukset	2. Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua.	3,54	
	9. Yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä.	3,45	3,32
	12. Kuntien yhdistyminen vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin.	2,96	
Kulttuurivaikutukset	4. Kotiseutuidentiteetti (korpilahtelaisuus) säilyy entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	3,14	
	7. Kuntien yhdistyminen aiheuttaa tunnetta ”oman paikan menettämisestä”. *	2,52	2,77
	11. Kotiseutuidentiteetti (maalaiskuntalaisuus) säilyy entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	2,66	

* Väite käännettiin positiiviseksi ennen keskiarvojen laskemista

Myönteisimmin suhtauduttiin väitteeseen ”Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua”, johon 95 % vastasi ”Täysin samaa mieltä” (61 %) tai ”Jokseenkin samaa mieltä” (34 %) (kuva 8). Negatiivisimmin suhtauduttiin väitteeseen ”Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä”, johon 52 % vastasi ”Täysin eri mieltä” tai ”Jokseenkin eri mieltä”. Lisäksi palveluiden saatavuutta epäiltiin kuntien yhdistymisen jälkeen: 48 % oli väitteen ”Palvelut heikkenevät kunnan reuna-alueilla” kanssa ”Täysin samaa mieltä” tai ”Jokseenkin samaa mieltä”. Myös väite ”Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen” sai 46 %:n verran kannatusta.

Kuva 8. Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksiin liittyvien väittämien vastaukset. Neljä viimeistä väittämää ovat käännteisiä.

Väittämien reliabiliteettia testattiin Cronbachin alfan (α) avulla. Tulokseksi saatiin, että kaikkien 13 väittämän korrelaatio keskenään oli riittävän korkea (0.906), sillä alfan arvon tulisi olla vähintään 0.60 (Metsämuuronen 2005, 515). Kaikki 13 muuttujaa kannattaa siis ottaa mukaan kokonaissummamuuttujaan, sillä minkä tahansa muuttujan poisjättäminen alentaisi reliabiliteettia (Heikkilä, 2008, 210). Korrelaatiomatriisista havaittiin, että jopa käännteiset kysymykset (5, 7, 10 ja 13, ks. liite 2) korreloivat hyvin

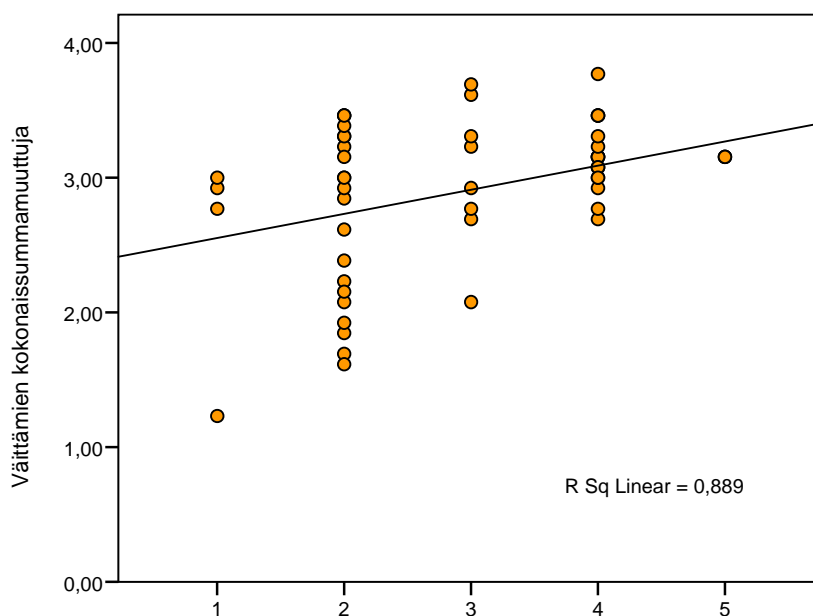
muiden osioiden kanssa. Väittämässä oli myös kaksi osiota (Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen/ Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna-alueilla), joilla saatiin jo itsessään mitattua mittarin luotettavuutta (Metsämuuronen 2005, 96), sillä ne mittasivat täysin samaa asiaa, mutta toinen käänteisesti ja niiden väliseksi alfaksi muodostui 0,791, mikä oli korkeampi kuin minkään kahden muun osion välillä. Alfa arvo selvitettiin myös erikseen väittämien sisältämille teemoille, joista jokainen koostui kolmesta osiosta: talousvaikutukset (0,672), sosiaalivaikutukset (0,817), ympäristövaikutukset (0,819) ja kulttuurivaikutukset (0,731). Myös teemasummamuuttujissa on tärkeää ottaa huomioon jokainen teemaan kuuluva väittäjä, jotta tulosten luotettavuus pysyy riittävän korkeana.

6.2.1. Vastaajien taustan vaikutus näkemyksiin kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksista

Eri taustamuuttujia testattiin kaikkien 13 väittämän summamuuttujaan. Lisäksi taustamuuttujien vaikutusta arvioitiin neljän eri teemaväittämien (talous-, sosiaali-, ympäristö- ja kulttuurivaikutukset) summamuuttujiin. Lopuksi taustamuuttujia testattiin vielä jokaiseen väittämään erikseen.

Väittämien kokonaissummamuuttuja

Koulutustausta korreloi positiivisesti väittämien kokonaissummamuuttujan kanssa eli mitä korkeammin koulutettu henkilö oli, sitä positiivisemmin hän suhtautui kuntien yhdistymiseen (kuva 9). Lisäksi vastaajien ympäristötietoisuus oli lähellä merkitsevää korrelaatiota (Spearman: $r_s=0,240$; $N=56$; $p=0,075$). Muiden taustamuuttujien osalta ei havaittu merkitsevää korrelaatiota kokonaissummamuuttujan kanssa (taulukko 14).

Kuva 9. Kokonaissummamuuttujan (kaikkien kyselyssä olleiden väittämien summa) ja koulutustason välinen positiivinen korrelaatio (Spearman: $r_s=0,280$; $N=56$; $p=0,037$). 1=perusaste, 2=keskiaste, 3=alempi korkeakoulututkinto, 4=ylempi korkeakoulututkinto, 5=tutkijankoulutus. Rsq=selitysaste.

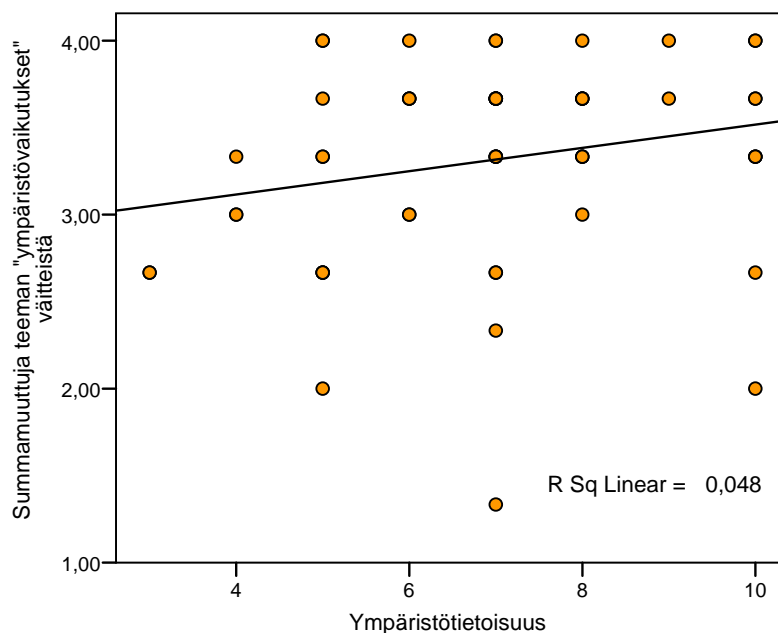

Taulukko 14. Spearmanin korrelaatiokertoimet väittämien kokonaissummamuuttujan ja taustamuuttujien välillä (N=56). ** merkitsevä tulos, * melkein merkitsevä tulos.

Taustamuuttuja	r_s	p
Sukupuoli	0,005	0,974
Ikä	0,001	0,993
Asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä	-0,091	0,506
Nykyinen asuinympäristö	-0,110	0,421
Koulutus	0,280	0,037 **
Asema organisaatiossa	0,161	0,237
Kunnanvaltuutettuna toimiminen (2005–2008)	0,192	0,155
Kunnanvaltuutettuna toimiminen (2009–2012)	-0,030	0,826
Kunnallispoliittinen aktiivisuus	0,203	0,133
Puoluekanta	-0,102	0,452
Ympäristötietoisuus	0,240	0,075 *
Ympäristöaktiivisuus	0,078	0,567

Väittämien teemasummamuuttujat

Taustamuuttujien ja teemasummamuuttujien väliset korrelaatiot on koottu taulukkoon 15. Vastaajien ympäristötietoisuuden ja talousvaikutukset -teeman korrelaatio oli merkitsevä: vastaajat suhtautuivat kuntien yhdistymisen talousvaikutuksiin sitä myönteisemmin, mitä ympäristötietoisempia he olivat. Talousvaikutukset -summamuuttuja korreloi myös koulutustaustan kanssa, eli koulutustason noustessa, talousvaikutuksiin suhtauduttiin positiivisemmin. Puoluekanta sen sijaan korreloi teeman ”kulttuurivaikutukset” kanssa. Lisäksi ympäristövaikutukset -teema oli lähellä merkitsevää korrelaatiota koulutuksen ja ympäristötietoisuuden (kuva 10) kanssa. Myös sukupuoli korreloi melkein merkitsevästi kulttuurivaikutusten kanssa. Muiden taustamuuttujien ja teemasummamuuttujien välillä ei havaittu merkitsevää korrelaatiota.

Kuva 10. Vastaajat suhtautuivat kuntien yhdistymisen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin sitä myönteisemmin, mitä ympäristötietoisempia he olivat (Spearman; $r_s=0,252$; $N=56$; $p=0,061$). $Rsq=$ selitysaste.

Taulukko 15. Spearmanin korrelaatiokertoimet teemasummamuuttujien ja taustamuuttujien välillä (N=56). ** merkitsevä tulos, * melkein merkitsevä tulos.

	Talousvaikutukset		Sosiaalivaik.		Ympäristövaik.		Kulttuurivaik.	
	r _s	p	r _s	p	r _s	p	r _s	p
Sukupuoli	0,214	0,113	-0,076	0,576	0,101	0,458	-0,237	0,079 *
Ikä	0,080	0,556	-0,020	0,883	0,014	0,920	-0,166	0,220
Asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä	-0,050	0,716	-0,189	0,164	-0,097	0,477	0,026	0,852
Nykyinen asuinympäristö	-0,111	0,417	-0,118	0,387	-0,076	0,578	-0,062	0,647
Koulutus	0,286	0,033 **	0,215	0,112	0,240	0,074 *	0,200	0,139
Asema organisaatiossa	0,193	0,154	0,045	0,740	0,107	0,433	0,185	0,172
Kunnanvaltuutettuna (2005–2008)	0,174	0,201	0,096	0,482	0,152	0,262	0,068	0,618
Kaupunginvaltuut. (2009–2012)	-0,094	0,492	0,149	0,274	0,025	0,855	-0,015	0,914
Kunnallispoliittinen aktiivisuus	0,193	0,154	0,171	0,208	0,194	0,152	0,116	0,394
Puoluekanta	-0,004	0,976	-0,069	0,614	-0,003	0,980	-0,298	0,026 **
Ympäristötietoisuus	0,316	0,018 **	0,120	0,377	0,252	0,061 *	0,083	0,544
Ympäristöaktiivisuus	-0,103	0,450	0,072	0,596	-0,048	0,728	0,094	0,491

Väittämien erillistarkastelu

Väittämien korrelaatiota taustamuuttujiin testattiin Spearmanin korrelaatiokertoimen avulla ja tulokset on esitelty liitteessä 3. Korkein korrelaatio oli sukupuolen ja väitteen ”Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua” välillä, miehet siis suhtautuivat väitteeseen naisia positiivisemmin (taulukko 16). Taustamuuttujista koulutus korreloi jopa seitsemän väittämän kanssa, joista väittämän ”Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä” kanssa korrelaatio oli korkein (taulukko 16). Toiseksi eniten taustamuuttujista korreloi ympäristötietoisuus, jonka kanssa löytyi yhteys kolmen väittämän kanssa ja merkitsevin korrelaatio oli väittämän ”Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä” kanssa (taulukko 16).

Taulukko 16. Merkitsevimmät väittämien ja taustamuuttujien väliset Spearmanin korrelaatiokertoimet (N=56). *** erittäin merkitsevä tulos, ** merkitsevä tulos.

	r _s	p
Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä – koulutus	0,333	0,012 **
Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä – kunnanvaltuutettuna 2005–2008	0,275	0,040 **
Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa – koulutus	0,324	0,015 **
Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa – ympäristötietoisuus	0,343	0,010 **
Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä – koulutus	0,279	0,037 **
Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua – sukupuoli	0,364	0,006 ***
Yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä – ympäristötietoisuus	0,297	0,026 **
Kotiseutuidentiteetti (korpilahtelaisuus) säilyy entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa – koulutus	0,285	0,033 **
Kotiseutuidentiteetti (korpilahtelaisuus) säilyy entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa – ympäristötietoisuus	0,266	0,048 **
Kotiseutuidentiteetti (maalaiskuntalaisuus) säilyy entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa – puolue	-0,309	0,021 **

Korrelaatioiden lisäksi tarkasteltiin väittämien ja taustamuuttujien keskiarvojen välisiä eroja Kruskalin-Wallis testillä ja tulokset on esitelty liitteessä 4. Asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä ja puoluetusta olivat merkittävimmät selittäjät väitteille (taulukko 17): eroja asumiskuntien välillä löytyi viiden väittämän osalta ja eroja puoluetusta kuuden väittämän osalta. Asumiskunnista myönteisimmin väitteeseen ”Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu” suhtautui Jyväskylän kaupungissa asuvat ($\bar{x}=3,70$; $SD=0,60$; $N=30$) ja negatiivisimmin maalaiskunnan alueella asuvat ($\bar{x}=2,81$; $SD=1,28$; $N=16$). Myös muihin neljään väitteeseen, kunnan taloudellisesta asemasta, kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksista, yhdyskuntarakenteen kehittämisestä ja julkisen liikenteen palveluista, maalaiskuntalaiset suhtautuivat jyvaskyläläisiä negatiivisemmin. Puoluetusta vaikutti erityisesti kahteen kunnan talouteen liittyvään väitteeseen: ”Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä” ja ”Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti” (taulukko 17). Puoluetusta erosi myös merkittävästi väitteen ”Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua” osalta (taulukko 17).

Taulukko 17. Merkittävimmät väittämien ja taustamuuttujien väliset keskiarvojen erot (N=56). Kruskalin-Wallis testi. *** erittäin merkitsevä tulos, ** merkitsevä tulos.

	χ^2	df	p
Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu – asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä	6,728	2	0,031 **
Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu – koulutus	11,407	5	0,033 **
Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä – kunnanvaltuutettuna 2005–2008	4,173	1	0,040 **
Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä – puolue	13,054	6	0,029 **
Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa – ympäristötietoisuus	16,744	7	0,019 **
Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti – puolue	14,454	6	0,025 **
Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua – sukupuoli	7,268	1	0,008 ***
Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua – puolue	15,806	6	0,007 ***
Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua – koulutus	12,091	5	0,021 **
Kuntien yhdistyminen vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin – asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä	7,143	2	0,027 **
Kotiseutuidenteetti (maalaiskuntalaisuus) säilyy entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa – ikä	9,324	3	0,021 **

6.2.2. Avoimien kysymyksien vastaukset

Avoimilla kysymyksillä saatiin täydennystä kyselyn ensimmäisen osion väittämiin, liittyen kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksiin. Avoimissa kysymyksissä vastaajat saivat arvioida mitä talous-, sosiaali-, ympäristö ja kulttuurivaikutuksia kuntien yhdistymisellä tulee olemaan. *Talousvaikutuksien* arvioitiin olevan positiivisia ja säästöjä syntyvän tehokkaammasta, tuottavammasta ja tuloksellisemmasta yksiköstä. Vastaajien mukaan, näihin taloudellisiin säästöihin päästäisiin säästämällä hallinto- ja henkilöstökuluissa sekä keskittämällä palveluita. Lisäksi vastaajat arvioivat Korpilahden ja maalaiskunnan alueelle tulevien asemakaavojen parantavan uuden kunnan taloudellista tilannetta tuottamalla tuloja tonttikaupoilla. Myös liittymisavustus koettiin positiiviseksi kunnan talouden kannalta. Vastaajien mukaan konkreettisia taloudellisia säästöjä tulee erityisesti entisen Korpilahden ja maalaiskunnan alueen asukkaille veroprosentin laskun myötä. Negatiivisia talousvaikutuksia vastaajat arvioivat aiheutuvan hallinnon menojen

kasvusta, jotka johtuvat mm. henkilöstön uudelleen koulutuksesta, henkilöstösopimuksesta ja byrokratian kasvusta. Asukkaille kohdistuvana taloudellisena haittana koettiin korotukset erilaisiin maksuihin. Kaiken kaikkiaan taloudellinen kehitys nähtiin enemmän positiivisena ja sitä kautta alueelle arvioitiin syntyvän uusia työpaikkoja.

Sosiaalisia vaikutuksia arvioitiin tulevan erityisesti palveluiden muutoksen kautta ja tämä jakoi myös vastaajien mielipiteet jyrkästi: osa vastaajista arvioi palveluiden paranevan, monipuolistuvan ja niiden saatavuuden helpottuvan kuntien yhdistymisen myötä, osa vastaajista koki, että palvelut tulevat heikentymään, erityisesti uuden kunnan reuna-alueilla. Muita sosiaalisia vaikutuksia arvioitiin aiheutuvan kunnan koon kasvun ja rajojen poistumisen myötä, jolloin alueen asukkaat tulevat olemaan tasa-arvoisempia, väestörakenne tasoittuu alueella ja alueen asukkaiden identiteetti paranee. Lisäksi asukkaiden verkostojen arvioitiin laajenevan ja aiheuttavan näin positiivisia sosiaalisia vaikutuksia. Myös työllisyyskehitys nähtiin tulevaisuudessa hyvänä suuremman kunnan myötä ja parantavan näin alueen asukkaiden elämänlaatua. Negatiivisena vaikutuksena nähtiin asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien vaikeutuminen ja tätä myötä kuntalaisten osallistumisen väheneminen. Lisäksi pelättiin syrjäytymisen lisääntyvän haja-asutusalueilla, erityisesti palveluiden heikentymisen myötä ja sitä myötä myös yhteisöllisyyden arvioitiin vähenevän.

Kuntien yhdistymisen arvioitiin aiheuttavan positiivisia *ympäristövaikutuksia* erityisesti alueen yhtenäisemmän suunnittelun myötä: kaavoitus, maankäyttö, julkinen liikenne, jätehuolto, energiahuolto, juomavesihuolto ja jätevesien käsittely tulivat esille vastauksista. Erityisesti mahdollisuuksia julkisen liikenteen parantamiseen painotettiin useissa vastauksissa. Lisäksi ammattitaidon lisääntymisen, yhtenäisten käytäntöjen, taksojen/maksujen ja määräysten myötä, ympäristön hyväksi tehtävän työn arvioitiin parantuvan ja ympäristönsuojelutyön kehittyvän. Negatiivisia vaikutuksia ympäristöön arvioitiin aiheutuvan lisääntyvän työpaikkaliikenteen myötä, mikä lisää yksityisautoilua alueella. Lisäksi suuremman kunnan arvioitiin houkuttelevan lisää ns. hypermarketteja ja lisäävän jälleen yksityisautoilua. Vastaajat myös uskoivat asutuksen leviävän laajemmalle alueelle ja tuovan tullessaan omat ongelmansa – keskittämistä pidettiin tärkeänä, mutta keskittämiskeskuksia tulisi olla useita.

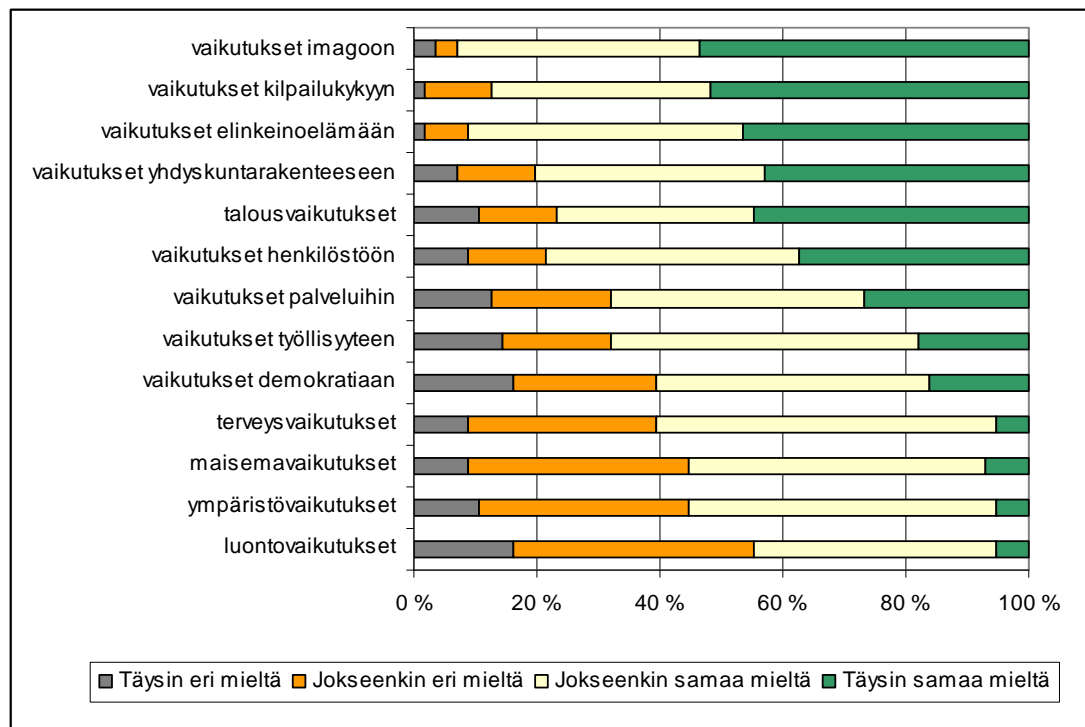
Vaikutukset kulttuuriin (mm. kotiseututunne, paikallisuus) arvioitiin sekä positiiviksi että negatiiviseksi, erityisesti Korpilahden kotiseutuhengen arvioitiin säilyvän ja jopa vahvistuvan. Sen sijaan maalaiskunnan osalta uskottiin ”maalaiskuntalaisuuden” muuttuvan ”vaajakoskelaisuudeksi”, ”tikkakoskelaisuudeksi” ja palokkalalaisuudeksi”. Useat vastaajat painottivat, että eri alueiden perinteet tulisi säilyttää ja Jyväskylän tulisi nostaa esille eri alueiden paikallisia erikoisuuksia.

6.3. Vastaajien tietämys kuntien yhdistymisprosessista

Vastaajista 79 % oli lukenut kuntien yhdistymisprosessiin liittyvän Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan välisen ”Erityisen selvityksen raportin”. Lähes sama määrä vastaajia (80 %) oli lukenut Jyväskylän kaupungin ja Korpilahden kunnan välisen ”Kuntaliitosselvityksen”. Vastaajat arvioivat oman käsityksensä mukaan, mitä kuntien yhdistymisessä oli otettu huomioon (kuva 11) ja tuloksia verrattiin tehtyihin kuntaliitosraportteihin (taulukko 18). Vastaajista enemmistö tiesi, että luontovaikutuksia ei arvioitu kuntien yhdistymisprosessin aikana, 55 % oli ”Täysin eri mieltä” tai ”Jokseenkin eri mieltä”. Sen sijaan niukka enemmistö ei tiennyt, että raporteissa ei myöskään arvioitu maisemavaikutuksia ($\bar{x}=2,54$) ja terveysvaikutuksia ($\bar{x}=2,57$). Suurimman kannatuksen sai väite ”vaikutukset imagoon”, jonka kanssa ”Täysin samaa mieltä” tai ”Jokseenkin samaa mieltä” oli 93 % vastaajista.

Taulukko 18. Kuntien yhdistymisprosessissa selvitettyt kuntien yhdistymisen mahdolliset vaikutukset. Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan välillä vaikutukset arvioitiin ”Erityisen selvityksen raportissa”, Jyväskylän kaupungin ja Korpilahden kunnan välillä ”Kuntaliitosselvityksessä”.

	Jkl-mlk -raportti	Jkl-Korpilahti -raportti
Vaikutukset imagoon	x	
Vaikutukset kilpailukykyyn	x	
Vaikutukset elinkeinoelämään	x	
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen		
Talousvaikutukset	x	x
Vaikutukset henkilöstöön	x	x
Vaikutukset palveluihin	x	x
Vaikutukset työllisyyteen	x	
Vaikutukset demokratiaan	x	
Terveysvaikutukset		
Maisemavaikutukset		
Ympäristövaikutukset	x	
Luontovaikutukset		

Kuva 11. Vastaajien käsitys kuntien yhdistymisprosessissa huomioon otettavista asioista.

7. TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1. Kuntien yhdistymisen merkittävimiksi koetut ympäristövaikutukset

7.1.1. Sosiaalivaikutukset

Osa vastaajista arvioi palveluiden paranevan, monipuolistuvan ja niiden saatavuuden helpottuvan kuntien yhdistymisen myötä. Kuitenkin lähes puolet Jyväskylän kaupungin ja entisen Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan kyselyyn vastanneista valtuutetuista arvioivat palveluiden keskittyvän kaupunkikeskukseen ja heikentyvän kunnan reuna-alueilla – pelko ei ole aiheeton, sillä väitteet saavat tukea muista kuntaliitostutkimuksissa. Leinamon (2004, 130–131) tutkimuksessa tarkasteltiin yhdistymisen merkitystä liitosalueella pitkällä aikavälillä, kun kuntaliitoksesta oli kulunut keskimäärin 30 vuotta. Tutkimuksen mukaan kuntaliitosten vastustajien esiintuomat pelot palvelujen heikkenemisestä yhdistymisen jälkeen näyttävät vertailun pohjalta osin perustelluilta – palvelut saattavat siirtyä uuden kunnan keskukseseen tai niitä keskitetään liitosalueella suuriin yksiköihin nopeammin kuin toimintaansa jatkavissa kunnissa. Liitosalue voi siis helposti jäädä reuna-alueeksi ja erityisesti kirkonkylät tai muut toiminnalliset keskuksat saattavat kärsiä liitoksesta. Vapaa-ajan palveluiden heikkeneminen ja koulun lakkauttaminen ovat selviä uhkakuvia kuntien yhdistymisen jälkeen. Tutkimuksen tulokset eivät kuitenkaan anna tukea esitettyihin pelkoihin maaseudun autioitumisesta, palvelujen täydellisestä häviämisestä ja elämän vaikeutumisesta. Haverin & Niemisen (2003, 7, 16) tutkimuksen kohteena oli kolme kuntaa, joissa kuntaliitos tapahtui runsaat viisi vuotta ennen tutkimusta ja kohderyhmänä olivat luottamushenkilöt ja viranhaltijat. Tutkimuksen mukaan enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että palvelut ovat keskittyneet kaupunkikeskukseen kuntaliitoksen myötä – mielenkiintoista on se, että enemmistön mielestä palvelut eivät ole heikentyneet kunnan reuna-alueilla ja palveluiden laadun on koettu parantuneen kuntaliitoksen myötä.

Puustisen (1998, 8–9) tutkimuksessa selvitettiin kolmen kuntaliitoksen edellytyksiä ja esteitä. Tutkimuksesta selvisi liitoksen vastustajien pelot mm. kunnallisen demokratian kapenemisesta, maalaiskunnan reuna-alueiden palvelujen heikkenemisestä ja maalaiskunnan taajamien kuihtumisesta. Saaren (1979, 57, 62) tutkimuksessa selvitettiin kahden kuntaliitoksen vaikutuksia, kun kuntaliitoksista oli kulunut kuusi vuotta: tutkimuksessa selvisi liittyvien kuntien asukkaiden käsitykset kuntaliitoksen vaikutuksista ja ne olivat selvästi kielteisemmät mm. palveluiden, demokratian, elinkeinomahdollisuuksien ja rakennustoiminnan osalta.

Tässä tutkimuksessa enemmistö valtuutetuista koki, että kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet tulevat heikkenemään kuntien yhdistymisen myötä. Leinamon (2004, 131) tutkimuksen mukaan valtuustoedustuksen menettäminen on liitosalueiden kylissä mahdollinen. Haverin & Niemisen (2003, 14) tutkimuksessa enemmistö oli sitä mieltä, että kuntalaisten osallistuminen ei ole vähentynyt kuntaliitoksen seurauksena ja niukka enemmistö myös vastusti väitettä, jonka mukaan kuntalaiset kokevat voivansa vaikuttaa asioihin huomattavasti enemmän kuin ennen kuntaliitosta.

Avoimien kysymyksiä vastauksissa valtuutetut arvioivat positiivisia sosiaalisia vaikutuksia aiheutuvan työpaikkojen lisääntymisen myötä. Lisäksi rajojen poistumisen uskottiin mahdollistavan alueen asukkaiden tasa-arvoisuuden ja väestörakenteen tasoittumisen alueella. Myös alueen asukkaiden verkostojen uskottiin laajentuvan ja

aiheuttavan näin myönteisiä vaikutuksia. Puustisen (1998, 9) tutkimuksessa liitoksen vastustajat pelkäsivät työpaikkojen menetyksiä hallinnon saneerauksen myötä.

7.1.2. Ympäristövaikutukset

Valtuutetut arvioivat erityisesti maankäytön ja suunnittelun helpottuvan kuntien yhdistymisen myötä. Lisäksi suurin osa vastaajista uskoivat, että yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin uuden kunnan myötä. Myös Haverin & Niemisen (2003, 13–14) tutkimuksen perusteella kuntaliitos on parantanut maankäytön ja suunnittelun mahdollisuuksia tutkituissa kaupungeissa, sekä yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää entistä paremmin. Pirkkiön & Satokankaan (2008, 1, 86–87) tutkimuksessa selvitettiin Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen maalaiskunnan yhdistymisen vaikutuksia kaksi vuotta yhdistymisen jälkeen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kunnan asukkaat, luottamushenkilöt ja yrittäjät. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että maankäyttö ja suunnittelu ovat helpottuneet alueella. Lisäksi enemmistö arvioi, että kuntien yhdistymisen myötä yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin.

Suurin osa tämän tutkimuksen valtuutetuista uskoi kuntien yhdistymisen vaikuttavan myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin. Sisäasiainministeriön (1995, 3, 29) kyselytutkimuksessa kartoitettiin kuntalaisten käsityksiä liitoksen vaikutuksista kaksi vuotta liitoksen jälkeen, enemmistö vastaajista arvioi ettei kuntaliitoksella ollut vaikutusta julkisen liikenteen palveluihin ja noin neljäsosa oli sitä mieltä, että vaikutus oli kielteinen. Pirkkiön & Satokankaan (2008, 86) tutkimuksessa enemmistö luottamushenkilöistä oli joukkoliikennepalveluiden parantumisesta eri mieltä, jopa 64 % olivat ”täysin eri mieltä” tai ”jokseenkin eri mieltä”.

Tässä tutkimuksessa vastaajat myös arvioivat, että ammattitaidon lisääntymisen, yhtenäisten käytäntöjen, taksojen/maksujen ja määräysten myötä, ympäristön hyväksi tehtävä työ parantuu ja ympäristönsuojelutyö kehittyy. Negatiivisia vaikutuksia ympäristöön uskottiin aiheutuvan lisääntyvän työpaikkaliikenteen myötä, sekä suuremman kunnan arveltiin houkuttelen lisää ns. hypermarketteja – kumpikin edellä mainituista lisäisi yksityisautoilua kunnan alueella. Myös asutuksen leviämistä laajemmalle alueelle pidettiin todennäköisenä ja se toisi tullessaan omat ongelmansa – keskittämistä pidettiin tärkeänä, mutta keskittämiskeskuksia tulisi olla useita.

7.1.3. Talousvaikutukset

Tässä kyselyssä valtuutetut suhtautuivat talousvaikutuksiin keskimäärin positiivisesti. Reilu enemmistö vastaajista arvioi kuntien yhdistymisen parantavan kaupungin kilpailukykyä ja vastaajista yksikään ei ollut väitteen kanssa ”täysin eri mieltä”. Lisäksi kuntien yhdistymisen arveltiin parantavan uuden kunnan taloudellista asemaa ja säästöjä uskottiin syntyvän tehokkaammasta, tuottavammasta ja tuloksellisemmasta yksiköstä. Vastaajien mukaan, näihin taloudellisiin säästöihin päästäisiin säästämällä hallinto- ja henkilöstökuluissa sekä keskittämällä palveluita. Moisio & Uusitalon (2003, 4–5) tutkimuksessa selvitettiin kuntaliitoksien vaikutusta kuntien keskimääräisiin asukaskohtaisiin menoihin. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vuoden 1970 jälkeen toteutuneet 57 kahden tai useamman kunnan liitosta sekä sopivat vertailukunnat. Moisio & Uusitalon tutkimuksen mukaan väitteet kuntien yhdistymisestä koituvista merkittävistä säästöistä eivät saa empiiristä tukea. Tutkimustulosten mukaan kuntaliitos ei ole vähentänyt liitoskuntien keskimääräisiä asukaskohtaisia menoja vaan ne ovat pikemminkin kasvaneet nopeammin kuin vastaavan kokoisten vertailukuntien menot. Tutkimuksessa on menojen lisäksi arvioitu kuntaliitosten vaikutuksia kuntien veropohjaan, veroprosenttiin ja kuntien velkaantumiseen – eroja liitos- ja vertailukuntien välillä ei löytynyt. Tutkimuksen

perusteella ei siis voi väittää, että kuntaliitos olisi nopeuttanut kuntien taloudellista kasvua tai tehnyt kunnista taloudellisesti vahvempia.

Haverin & Niemisen (2003, 12–13, 16–17) tutkimuksessa selvisi, että kuntaliitos oli tutkituissa tapauksissa vaikuttanut myönteisesti alueelliseen kilpailukykyyn – tutkimuksen perusteella lähes 87 % uskoi yleiseen väittämään, jonka mukaan suuremmilla kuntayksiköillä on paremmat mahdollisuudet pärjätä kilpailussa. Haverin & Niemisen tutkimuksessa enemmistö oli myös sitä mieltä, että kuntaliitos paransi kuntien taloudellista asemaa ja että yleinen väite ”suurempi kunta voi tuottaa palvelut tehokkaammin” on totta. Pirkkiön & Satokankaan (2008, 89) tutkimuksessa kunnan taloudellisen aseman parantuminen jakoi luottamushenkilöiden mielipiteet, mutta niukka enemmistö (51,9 %) oli kuitenkin väitteen kanssa samaa mieltä. Heiskasen (1996, 39) tekemässä Jyväskylän-Säynätsalo kuntaliitoksen seurantatutkimuksessa selvisi, että kuntaliitoksen suhtauduttiin pääasiassa positiivisesti ja kuntaliitoksella koettiin olleen positiivinen vaikutus erityisesti uuden kunnan talouteen. Sisäasiainministeriön (1995, 56) tutkimuksessa enemmistö kuntalaisista ja viranhaltijoista arvioivat toteutuneen liitoksen ennen kaikkea taloutta koskevana ratkaisuna ja arvioivat sen vaikuttavan myönteisesti myös teollisuuden sijoittumisedellytyksiin.

Tässä kyselyssä reilu kolmannes uskoi, että kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti ilman liittymisavustusta. Haverin & Niemisen (2003, 17) tutkimuksessa yli puolet uskoi vastaavaan väittämään. Haverin & Nieminen myös totesivat tutkimuksessaan, että jos kuntafuusio ei kannata ilman liittymisavustusta, voitaisiin myös johtaa suositus, jonka mukaan liittymisavustuksista tulisi luopua, koska ne vääristävät päätöksentekoa.

7.1.4. Kulttuurivaikutukset

4/5 valtuutetuista uskoi kotiseutuidentiteetin säilyvän erityisesti korpilahtelaisten keskuudessa ja reilu 2/3 uskoi ”maalaiskuntalaisuuden” säilyvän entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa. ”Korpilahtelaisuuden” uskottiin jopa ajan myötä vahvistuvan, kun taas ”maalaiskuntalaisuuden” uskottiin muuttuvan ”vaajakoskelaisuudeksi”, ”tikkakoskelaisuudeksi” ja ”palokkalalaisuudeksi”. Useat vastaajat painottivat, että eri alueiden perinteet tulisi säilyttää ja uuden Jyväskylän tulisi hyödyntää eri alueiden paikallisia erikoisuuksia.

Sen sijaan lähes puolet pelkäsi kuntien yhdistymisen aiheuttavan tunnetta ”oman paikan menettämisestä”. Mäkinen (2007, 4–5, 99, 129) tutki Säynätsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kuntaliitosta kulttuurisena ilmiönä noin 14 vuotta liitoksen jälkeen. Tutkimuksessa selvisi, että kuntaliitos aiheutti tunnetta ”oman paikan menettämisestä”, mutta toisaalta vahvisti entisestään tarvetta itsensä ja yhteisönsä paikantamiseen – säynätsalolaisuus oli edelleen kotiseututunteen ja paikallisuuden jäsentäjänä varsin vahvasti kaupunginosalaisten ajatuksissa ja mielikuvissa. Kokonaisuutena tutkimuksesta selvisi, että säynätsalolaiset olivat sopeutuneet melko hyvin elämäänsä kaupunginosalaisina. Puustisen (1998, 9) tutkimuksessa liitoksen vastustajat pelkäsivät liittyvien kuntien itsenäisyyden, maalaiskuntalaisuuden ja sen symbolien sekä kotikunnan menetystä ja maankäytön suunnitteluvallan menetystä. Saaren (1979, 62) tutkimuksessa kuntalaiset kokivat liitoksen kielteiset vaikutukset osittain myös alueellisen perinteen säilyttämisessä.

7.2. Taustamuuttujien vaikutus koettuihin keskeisiin ympäristövaikutuksiin

Taustamuuttujista koulutustausta oli merkittävin koettuja kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksia selittävä tekijä: mitä korkeammin koulutettu henkilö oli, sitä

positiivisemmin hän suhtautui kuntien yhdistymiseen. Sen sijaan Saaren (1979, 60) tutkimuksessa havaittiin kuntalaisten käsitykset kuntaliitoksen myönteisistä vaikutuksista voimistuvan pohjakoulutuksen ja ammatillisin koulutuksen vähentyessä. Saaren tutkimuksessa havaittiin myös myönteisten vaikutusten voimistuvan iän kasvaessa, mitä tässä tutkimuksessa ei havaittu.

Lisäksi erillisistä teemoista talousvaikutukset korreloi parhaiten koulutustaustan kanssa: koulutustaso ja positiivinen suhtautuminen talousvaikutuksiin nousivat samassa suhteessa. Saaren (1979, 22) tutkimuksessa selvisi vastaavaa – erityisesti paljon koulutusta saaneet pitivät kuntaliitoksen syitä taloudellisina.

Yksittäisissä väitteiden tarkasteluissa selvisi, että asumiskunta ennen kuntien yhdistymistä ja puoluetausta olivat merkittävimmät selittäjät väitteille: eroja asumiskuntien välillä löytyi viiden väittämän osalta ja eroja puoluetaustasta kuuden väittämän osalta. Asumiskunnista myönteisimmin väitteeseen ”Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu” suhtautui Jyväskylän kaupungissa asuvat ja negatiivisimmin maalaiskunnan alueella asuvat. Samoin neljään muuhun väitteeseen (kunnan taloudellisesta asemasta, kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksista, yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja julkisen liikenteen palveluista) maalaiskuntalaiset suhtautuivat jyvaskyläläisiä negatiivisemmin. Myös Pirkkiön & Satokankaan (2008, 40–42) tutkimuksessa havaittiin entisen maalaiskunnan asukkaiden kaupunkilaisia negatiivisempi suhtautuminen kuntaliitokseen. Erityisesti yhdistymisen vaikutukset terveystalouteen koettiin negatiivisina, lisäksi sosiaali- ja koulupalvelut saivat kuntalaisilta keskimäärin negatiivisen arvosanan. Sen sijaan luottamushenkilöt ja yrittäjät arvioivat kuntaliitoksen vaikutukset kyseisiin palveluihin hieman kuntalaisia positiivisemmin.

7.3. Keskeiset johtopäätökset

Kuntien yhdistyminen vaikuttaa laajasti kunnan toimintoihin, mistä syystä tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää kuntien yhdistymisen aiheuttamia ympäristövaikutuksia kaikkien neljän kestävän kehityksen osa-alueelta: ympäristö-, talous-, sosiaali- ja kulttuurivaikutuksia. Tutkimuksessa selvisi, että kunnanvaltuutetut kokivat kuntien yhdistymisen aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia erityisesti sosiaalivaikutuksien osalta, muihin kolmen osa-alueen vaikutuksiin suhtauduttiin keskimäärin positiivisesti.

Kaiken kaikkiaan kuntaliitoksien vaikutuksia arvioidaan hyvin vaihtelevasti Suomessa, kuten tämänkin tutkimuksen kohteena olevassa kuntien yhdistymisessä tuli todistettua – Jyväskylän ja maalaiskunnan osalta vaikutuksia arvioitiin laajemmin kuin Jyväskylän ja Korpilahden osalta. Majoinen (2002) on tehnyt selvityksen kuntaliitoksiin liittyvistä tutkimuksista. Majoinen mielestä keskeinen tutkimuksellinen haaste tulevaisuudessa on kuntajaotuksen ja sen todellisten vaikutusten entistä kokonaisvaltaisempi arviointi. Erityisen tärkeää olisi lisätä tutkimusta, jolla arvioidaan uudistusten vaikutusta alueen asukkaisiin ja heidän arkielämäänsä.

Toinen vaihtoehto tutkimukselle olisi velvoittaa ympäristövaikutusten arvioimista lailla kuntaliitoksien yhteydessä. SOVA-laissa määritellään, että ympäristövaikutusten arviointi tulee tehdä, jos kyse on maa-, metsä- tai kalataloutta, energiahuoltoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta. Kuntaliitoksessa on kyse lähes kaikista edellä mainituista joka suoraan tai välillisesti, olisikin järkevää arvioida ympäristövaikutuksia yhtenä kokonaisuutena.

Kuntien yhdistymisen myötä Jyväskylällä on oiva tilaisuus ottaa huomioon kestävä kehitys alueellaan ja siihen sopivia keinoja on esitelty tämän tutkimuksen kappaleessa 4. Kaupunkirakenteen tiivistäminen useisiin eri asutuskeskittymiin mahdollistaa vapaaksi jäävien lähialueiden hyödyntämisen vihreinä keuhkoina ja hyötyviljelyssä. Asuntojen, työpaikkojen ja palveluiden sijoittamisen suunnittelulla ja toteuttamisella voidaan vähentää liikennemääriä ja välimatkojen lyhetyssä joukkoliikennettä voidaan tarjota kilpailukykyisesti sekä käveleminen ja pyöräileminen perille helpottuvat – samalla kaupunki-ilma puhdistuu ja melu vähenee. Uudessa Jyväskylässä on erityistä laajat maaseutu- ja vesistöalueet, mitkä ovat merkittävä tekijä tulevaisuuden kaupunkirakennetta suunniteltaessa. Keskeinen kysymys on tulevaisuudessa, miten uusi Jyväskylä kykenee yhdistämään kaupunkimaisen ja maaseutumaisen ympäristön toimivaksi ja kestäväksi kokonaisuudeksi.

Kuntien yhdistymisen myötä kaupungin ympäristöjärjestelmä laajennetaan koskemaan koko uuden Jyväskylän alueita ja toimintoja. Tässä yhteydessä kaupungin ympäristöjärjestelmä (ISO 14001 ja EMAS) olisi järkevää todentaa sertifiointin ja rekisteröinnin kautta. Tämä toisi kaupungille todennäköisesti positiivista imagoa ja lisäisi kilpailukykyä – useat alueen yrittäjät kuuluvat ympäristöjärjestelmien piiriin ja uskon heidän arvostavan, jos he vielä työskentelevät kaupungin alueella, jolla on vastaava ympäristöjärjestelmä. Julkisella sektorilla ympäristöjärjestelmä on koettu hyödylliseksi ja tutkimustuloksia on sekä Suomesta että ulkomailta. Toisaalta julkinen sektori poikkeaa huomattavasti yksityisestä ja ympäristöjärjestelmien käyttöönotoissa on havaittu joitakin ongelmia, joihin on kuitenkin jo kehitelty parannusehdotuksia.

Tämän tutkimuksen perusteella uuden Jyväskylän olisi tärkeää kiinnittää huomiota erityisesti sosiaalisiin vaikutuksiin, jotta kunnan reuna-alueilla ei tapahtuisi syrjäytymistä ja uuden kunnan alueella tulisi vahvistaa useita asutuskeskittymiä tasapuolisesti. Lisäksi vastaavanlaisen tutkimuksen voisi suorittaa uudelleen samalle kohderyhmälle ensimmäisen uuden Jyväskylän valtuustokauden (2009–2012) loputtua, jolloin kuntien yhdistymisestä on kulunut neljä vuotta. Kohderyhmää voisi myös ajatella laajentavan niin, että se koskisi valtuutettujen lisäksi myös kuntalaisia ja yritysten edustajia.

KIITOKSET

Ensiksi haluan kiittää työni ohjauksesta professori Markku Kuitusta ja ympäristöjohtaja Päivi Pietarista, jotka auttoivat työssäni kulkemaan oikeaan suuntaan. Lisäksi sain tietoa ja ohjausta kaupungin ympäristöjärjestelmään liittyen ympäristöasiantuntija Mervi Saukolta. Kiitän myös Jyväskylän kaupungin ympäristötoimea ja Jyväskylän yliopistoa, joiden tiloissa sain työskennellä. Tilastotieteen avuista kiitän filosofian tohtori Anssi Lensua. Kiitos kuuluu myös kanssani yhtä aikaa gradua ahertaneille: Veli-Heikki Vänntiselle, Martti Vaalille, Miia Heiskaselle, Viljami Kinnuselle, Ville Pyykköselle ja Suvi Bayrille, joiden kanssa vaihdoin ajatuksia gradujen ihmeellisestä maailmasta. Lopuksi haluan kiittää vielä äitiä, isää, siskoa, veljeä ja ystäviä.

KIRJALLISUUS

- Alanen, J-P. 2006. Korpilahden kunnan ja Jyväskylän kaupungin liittymissopimus 29.5.2006. 13 s.
- Alanen, J-P. 2006b. Perusteluosa liittymisselvitykseen, joka koskee Korpilahden kunnan liittymistä Jyväskylän kaupunkiin 29.5.2006. 8 s.
- Anttalainen, M. 1999. Ympäristöjärjestelmät kunnan talouden johtamisessa. Case: Naantalin kaupunki. Ympäristöjohtamisen Pro Gradu –tutkielma. Taloustieteiden tiedekunta, Jyväskylän yliopisto. 71 s.
- Asikainen, J. 2007. Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan kuntajaon muuttaminen. Eriytyisen selvityksen raportti 14.12.2007. 150 s.
- Bekkering, M. & McCallum, D. 2000. ISO 14001: A tool for municipal government to achieve sustainability. The experiences of Hamilton-Wentworth, Canada. Teoksessa: Hillary, R. (toim.) ISO 14001: Case studies and practical experiences. Greenleaf Publishing Limited: UK. s. 308–316.
- Buder, S. 1990. Visionaries and Planners: The Garden City Movement and the Modern Community. Oxford University Press, Inc.: New York. 260 s.
- Cockrean, B. 2000. Success and Failures: National guidance on ISO 14001 for New Zealand local authorities. Teoksessa: Hillary, R. (toim.) ISO 14001: Case studies and practical experiences. Greenleaf Publishing Limited: UK. s. 39–49.
- Dollery, B., Byrnes, J. & Crase, L. 2007. Is bigger better? Local government amalgamation and the South Australian *Rising to the challenge* inquiry. Economic Analysis & Policy. Vol. 37, No. 1, March 2007. s. 1–14.
- Eerola, L. 2008. Luonnollisesti. Teoksessa: Uudenmaan ympäristökeskus (toim.), Eheät yhdyskunnat – Taikasanasta elinympäristöksi, Suomen Ympäristö 15, Editä Prima Oy: Helsinki. s. 53–61.
- Emilsson, S. & Hjelm, O. 2002. Implementation of standardised environmental management systems in Swedish local authorities: reasons, expectations and some outcomes. Environmental Science & Policy 5. s. 443–448.
- Erat, B. 1994. Ekologia, ihminen, ympäristö. Rakennusalan Kustantajat RAK, Kustantajat Sarmala Oy: Jyväskylä. 208 s.
- EY N:o 761/2001. EU:n asetus organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS-järjestelmä).
- EY N:o 196/2006. EU:n asetus liitteen I muuttamisesta eurooppalaisen standardin EN ISO 14001:2004 ottamiseksi huomioon sekä päätöksen 97/265/EY kumoamisesta.
- Hakanen, M. 1993. Asuinympäristö ja kestävä kehitys. Periaatteita ja käytäntöjä. Kaavoitus- ja rakennusosaston selvitys 6/1993, Ympäristöministeriö: Helsinki. 70 s.
- Halonen, J. 1992. Kestävä kehitys ja Keski-Suomi. Keski-Suomen Liiton julkaisu B 17: Jyväskylä. 80 s.
- Haveri, A., Laamanen, E. & Majoinen, K. 2003. Kuntarakenne muutoksessa? Tutkimus kuntajaon muutostarpeista tulevaisuudessa. Suomen Kuntaliitto: Helsinki. 113 s.
- Haveri, A. & Majoinen, K. 2000. Muutosprosessit ja johtajuus – kuinka kunnat yhdistyvät? Suomen Kuntaliitto: Helsinki. 122 s.
- Haveri, A. & Nieminen, J. 2003. Mitä hyötyä on kuntien yhdistymisestä? Kuntien yhdistymisen vaikutukset luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokemana Heinolassa, Lohjalla ja Porvoossa. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 1/03. 7–21 s.

- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Edita Prima Oy: Helsinki. 317 s.
- Heiskanen, T. 1996. Jyväskylä-Säynätsalo: Kuntaliitoksen seurantalutkimus. Julkaisu 138. Jyväskylän yliopisto, Keski-Suomen taloudellinen tutkimuskeskus: Jyväskylä. 43 s.
- Hiekkavirta, J. 2006. Kuntapäätäjien luonnonsuojeluasenteet Keski-Suomessa. Ympäristötieteen Pro Gradu –tutkielma. Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. 103 s.
- JAPA ry 2009. JAPA – Jyväskylän Asukkaiden Paikallisagenda ry. <http://www.japary.fi/japa.html>. Ei päivytystietoja. Luettu 17.2.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2008. Uusi Jyväskylä aloittaa vuoden 2009 alussa. <http://www.jkl.fi/ajankohtaista/1/18056>. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Päivitetty 18.2.2008. Luettu 19.1.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2008b. Henkilöstösopimus – Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahden kunta 23.1.2008.
- Jyväskylän kaupunki 2009. Uuteen Jyväskylään 1.1.2009. <http://www.jkl.fi/ykkonen/2008/1231>. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Päivitetty 31.12.2008. Luettu 12.1.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2009b. Säynätsalo. <http://www.jkl.fi/saynatsalo>. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Ei päivytystietoja. Luettu 19.1.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2009c. Kestävän kehityksen Jyväskylä. <http://www.jkl.fi/ykkonen/2009/0216>. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Päivitetty 16.2.2009. Luettu 17.2.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2009d. Jyväskylän kaupungin ympäristöasioiden hallintajärjestelmä. http://www.jyvaskyla.fi/asuminen/ymparisto/ymparistoasioiden_hallintajarjestelma. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Ei päivytystietoja. Luettu 24.2.2009.
- Jyväskylän kaupunki 2009e. Jyväskylän kaupungin ympäristöpolitiikka. <http://www.jyvaskyla.fi/asuminen/ymparisto/ymparistopolitiikka>. Jyväskylän kaupungin www-sivut. Ei päivytystietoja. Luettu 24.2.2009.
- Jyväskylän seutu 2009. Korpilahden kuntaliitos ja yhdistymisavustukset. http://jyvaskylanseutu.fi/kuntajako/korpilahden_kuntaliitos. Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan kuntajakoselvitys. Ei päivytystietoja. Luettu 19.1.2009.
- Kantola, T. 1994. Ympäristöasioiden hallintajärjestelmät paikallishallinnossa. Ympäristöpolitiikan osaston selvitys 7/1994, Ympäristöministeriö: Helsinki. 49 s.
- Keil, R. 2000. Governance Restructuring in Los Angeles and Toronto: Amalgamation or Secession? *International Journal of Urban and Regional Research* 24.4/2000. 758–781.
- Keinonen, T. 1995. Pienkunta – ongelma vai ratkaisu? Suomen Kuntaliitto: Helsinki. 63 s.
- Keski-Suomen TE-keskus 2009. Työllisyyskatsaus 31.12.2008. <http://www.te-keskus.fi/Public/?contentID=20076&NodeID=10530&area=7644>. Päivitetty 20.1.2009. Luettu 21.1.2009.
- Koivisto, T., Nykänen, A., Havia, M-L., Juutilainen, J., Malkki, P., Kähkönen, K., Hirvensalo, A., Pekkarinen, S. & Miettinen, R. 2006. Korpilahti – Jyväskylä kuntaliitosselvitys. Talous- ja hallintoryhmän loppuraportti. 125 s.
- Kokko, K. T. 2007. Ympäristöarviointi – SOVA oikeudellisesta näkökulmasta. Edilex Libri. Edita Publishing Oy: Espoo. 188 s.
- Korppinen, A. 2007. Ympäristöongelmien arvottaminen Keski-Suomessa. Ympäristötieteen Pro Gradu –tutkielma. Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. 78 s.
- Koski, A. 2004. Kuntien rutiiniyhdistyminen ja taitava yhdistyminen. Sisäasiainministeriön julkaisuja 55/2004. Sisäasiainministeriö: Helsinki. 35 s.

- Koski, K. 2008. Kuntatalous ja yhdyskuntarakenne. Rakennettu ympäristö. Suomen ympäristö 42/2008. Ympäristöministeriö: Helsinki. 53 s.
- Koskiahho, B. 1997. Kaupungista ekokaupungiksi. Urbanin ekologian Eurooppa. Gaudeamus: Tampere. 256 s.
- Kuntajakolaki 1196/1997. <http://www.edilex.fi>. Luettu 21.1.2009.
- Laesterä, E. 1997. Hamina-Vehkalahti –kuntien yhdistymisen taloudelliset vaikutukset. Kuntaosaston julkaisu 1/1997, Sisäasiainministeriö: Helsinki. 36 s.
- Laesterä, E. & Laesterä, P. 1997. Eräiden reikäleipäkuntien yhdistymisen taloudelliset vaikutukset. Kuntaosaston julkaisu 3/1997, Sisäasiainministeriö: Helsinki. 127 s.
- Laine, T. 2008. Eheidien yhdyskuntien teoriasta. Teoksessa: Uudenmaan ympäristökeskus (toim.), Eheet yhdyskunnat – Taikasanasta elinympäristöksi, Suomen Ympäristö 15, Edita Prima Oy: Helsinki. s. 9–18.
- Laine, T. & Tornivaara-Ruikka, R. 2008. Yhdyskuntarakenteen muutos haastaa Uudenmaan. Teoksessa: Uudenmaan ympäristökeskus (toim.), Eheet yhdyskunnat – Taikasanasta elinympäristöksi, Suomen Ympäristö 15, Edita Prima Oy: Helsinki. s. 19–29.
- Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta 169/2007. <http://www.edilex.fi>. Luettu 8.4.2009.
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005. <http://www.edilex.fi>. Luettu 21.1.2009.
- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 468/1994. <http://www.edilex.fi>. Luettu 21.1.2009.
- Leeuw, E. & Hox, J. 2008. Self-Administered Questionnaires: Mail Surveys and Other Applications. Teoksessa: Leeuw, E., Hox, J. & Dillman, D. (toim.), International Handbook of Survey Methodology, Taylor & Francis Group: New York. s. 239–263.
- Leinamo, K. 2004. Kuntaliitoksen jälkeen: kuntien yhdistymisen vaikutukset liitosalueiden näkökulmasta. Levón-instituutti, Julkaisu No. 111. Vaasan yliopisto: Vaasa. 145 s.
- Lozano, M. & Vallés, J. 2007. An analysis of the implementation of an environmental management system in a local public administration. *Journal of Environmental Management* 82 (2007). s. 495–511.
- Maanmittauslaitos 2008. Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2008. Maanmittauslaitos: Helsinki. 10 s.
- Majoinen, K. 2002. Kuntaliitokset ja kuntien seudullinen yhteistyö – tutkimuksellisia näkökulmia. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 4/02. 406–412.
- Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. International Methelp Ky: Jyväskylä. 1292 s.
- Moisio, A. & Uusitalo, R. 2003. Kuntien yhdistymisten vaikutukset kuntien menoihin. Kuntaosaston julkaisu 4/2003. Sisäasiainministeriö: Helsinki. 72 s.
- Myllykoski, M. 1998. Kuntien ympäristöjärjestelmät – KUHA 2. Hankkeen loppuraportti. Efektia Oy: Helsinki. 28 s.
- Mäkinen, M. 2007. Kotikunta kaupunginosaksi - Säynäsalon kunnan ja Jyväskylän kaupungin kuntaliitos kulttuurisena ilmiönä. Lisensiaatintyö. Historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopisto. 141 s.
- Niiranen, P. & Saukko, M. 2007. Jyväskylän kaupungin tilinpäätöksen ympäristöliite 2007. 20 s.
- Ojala, K. 2000. Kestävän yhdyskunnan käsikirja. KL-Kustannus Oy: Helsinki. 224 s.
- Pihlajaniemi, T. 2006. Kuntarakenne murroksessa. Kunnallisalan kehittämissäätöön tutkimusjulkaisut, nro 53. Pole-Kuntatieto Oy ja Toivo Pihlajaniemi: Tuusula. 94 s.

- Pirkkiö, B. & Satokangas, P. 2008. Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen maalaiskunnan yhdistymisen vaikutusten arviointi. Rovaniemien yhdistymisen arviointiprojektin 3-vaihe. Tulosten tiivistelmäraportti. Lapin yliopisto: Rovaniemi. 118 s.
- Puustinen, S. 1998. Kuohuttava kuntaliitos. Acta-julkaisusarja nro 89. Suomen Kuntaliitto: Helsinki. 174 s.
- Ronkainen, S., Karjalainen, A. & Mertala, S. 2008. Graafisen kyselylomakkeen suunnittelu. Teoksessa: Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (toim.), Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa, Lapin yliopisto: Rovaniemi. s. 31–41.
- Ronkainen, S., Mertala, S. & Karjalainen, A. 2008b. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselylomake. Teoksessa: Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (toim.), Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa, Lapin yliopisto: Rovaniemi. s. 17–30.
- Rouse, P. & Putterill, M. 2005. Local government amalgamation policy: A highway maintenance evaluation. *Management Accounting Research* 16 (2005). s. 438–463.
- Saari, I. 1979. Kuntalaiset ja kuntaliitos. Tutkimus kuntalaisten suhtautumisesta tehtyyn kuntaliitokseen ja sen vaikutuksiin Savonlinna-Sääminki ja Rautjärvi-Simpele –liitosten valossa. Itä-Suomen Instituutin julkaisusarja B:30: Mikkeli. 62 s.
- Sandberg, S. 2006. Strukturer i den höga Nord – service och kommuner i förändring. *Finlands kommuntidning* 6/2006, Norden-bilaga: 1–14.
- Saukko, M. 2009. Jyväskylän kaupungin ympäristötoimi. Henkilökohtainen tiedonanto 9.3.2009.
- Savisalo, A. & Sairinen, R. 2008. Sosiaalinen ja kulttuurinen eheys. Teoksessa: Uudenmaan ympäristökeskus (toim.), Eheät yhdyskunnat – Taikasanasta elinympäristöksi, Suomen Ympäristö 15, Edita Prima Oy: Helsinki. s. 63–71.
- SFS 2009. Ympäristöjärjestelmä. ISO 14001 – maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmämalli. <http://www.sfs.fi/iso14000/ymparistojarjestelma/>. Ei päivitystietoja. Luettu 23.3.2009.
- SFS-EN ISO 14001:2004. Ympäristöjärjestelmät. Vaatimukset ja opastusta niiden soveltamisesta.
- Siitonen, P. & Aura, S. 1992. Johdanto. Teoksessa: Aura, S. & Siitonen, P. (toim.), Kunta, kuntalainen ja ympäristö – Ympäristön kehittämisen haasteet, s. 7–15.
- Sisäasiainministeriö 1995. Kokemuksia vuoden 1993 kuntaliitoksista. Rauma-Rauman mlk, Tammisaari-Tenhola, Äänekoski-Konginkangas. Kuntaosaston julkaisu 6/1995, Sisäasiainministeriö: Helsinki. 68 s.
- Suomen Kuntaliitto 2008. Kuntaliiton ilmastopoliittiset linjaukset. Kuntaliiton yleiskirje 32/80/2008. http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;375;132839;142661;142757. Suomen Kuntaliiton www-sivut. Päivitetty 14.10.2008. Luettu 5.3.2009.
- Suomen Kuntaliitto 2009. Kuntaliitokset. <http://www.kunnat.net/kuntaliitos>. Suomen Kuntaliiton www-sivut. Päivitetty 8.1.2009. Luettu 12.1.2009.
- Suomen ympäristökeskus 2008. ISO 14001 –standardi. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1644&lan=fi>. Päivitetty 22.10.2008. Luettu 23.3.2009.
- Tilastokeskus 2008. Väestötilastot. Lopullinen väkiluku 31.12.2007. Tilastokeskus: Helsinki.
- Tuorila, H. 2006. ”Täällä maalla on hyvä asua.” Kokemukset maaseudusta uutena asuinympäristönä. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 4:2006: Kerava. 52 s.
- United Nations 2004. Agenda 21. <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Sustainable Development. Päivitetty 15.12.2004. Luettu 17.2.2009.

- Vaali, M. 2009. Sosiaalisten vaikutusten seuranta Fingridin 400 kV voimajohtohankkeesta Toivila-Vihtavuori. Pro Gradu –tutkielma. Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. 112 s. [painossa].
- Valtioneuvosto 2008. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 6. päivänä marraskuuta 2008. 130 s.
- Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 347/2005. <http://www.edilex.fi>. Luettu 21.1.2009.
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 713/2006. <http://www.edilex.fi>. Luettu 21.1.2009.
- Virtanen, M. & Kuokkanen, J. 1993. Kuntajaon muutoksen vaikutukset. Case-tutkimus Mikkelin, Pieksämäen, Parikkalan ja Piippolan seudun kunnista. Kunta- ja aluekehitysosaston julkaisu 3/1993. Sisäasiainministeriö: Helsinki. 162 s.
- Virtanen, P. V. 1994. Ebenezer Howardin perintö – Puutarhakaupungista ”urban villageen”. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisu C 26. Teknillinen korkeakoulu: Espoo. 55 s.
- Ympäristöministeriö 1998. Ohjeet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Alueidenkäytön osasto, Ympäristöministeriö. Oy Edita Ab: Helsinki. 37 s.
- Ympäristöministeriö 2006. Yhdyskuntarakenne eheäksi - Ajateltavaa kuntapäättäjille. Ympäristöministeriön esite. Ympäristöministeriö, Kuntaliitto: Helsinki. 14 s.
- Ympäristöministeriö 2008. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia. Ympäristöministeriön sektoriselvitys. Ympäristöministeriön raportteja 19/2008. Ympäristönsuojeluosasto, Ympäristöministeriö: Helsinki. 130 s.

LIITE 1: Kyselyn saate**ARVOISA VASTAANOTTAJA,**

Teen Jyväskylän kaupungin ympäristötoimessa opinnäytetyönä kyselytutkimusta. Kyselyn kohderyhmänä ovat Jyväskylän kaupungin nykyiset kunnanvaltuutetut (kausi 2009–2012) sekä edellisen kauden (2005–2008) Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan kunnanvaltuutetut. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kuntien yhdistymisen keskeisiä ympäristövaikutuksia. Lisäksi tutkitaan vastaajien henkilökohtaisen taustan ja ympäristötietoisuuden vaikutusta koettuihin keskeisiin ympäristövaikutuksiin. Kirjoitan kyselyyn perustuen ympäristötieteiden pro gradu -tutkielman Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitokselle.

Teidän henkilökohtainen käsityksenne kuntien yhdistymisen ympäristövaikutuksista on tutkimuksen kannalta tärkeä. Lisäksi annatte arvokasta tietoa siitä, mihin kunnan toimia tulisi jatkossa kohdentaa.

Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan web-kyselyyn viestin alalaidassa näkyvässä internetosoitteessa mahdollisimman pian, kuitenkin 17.4.2009 mennessä. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina. Yksittäisten vastaajien tiedot eivät paljastu tuloksista. Jos haluatte jatkaa kyselyn täyttämistä myöhemmin, painakaa ”Keskeytä” –painiketta, joka löytyy jokaisen sivun alareunasta. Mikäli haluatte saada lisätietoja tutkimukseen liittyen, voitte ottaa yhteyttä sähköpostilla tai puhelimitse, tiedot löytyvät alta.

Jokainen vastaus on tutkimuksessa tärkeä, kiitos jo etukäteen!

Hanne Liukkonen
Projektityöntekijä
hanne.liukkonen@jkl.fi
p. 040 566 0081

Päivi Pietarinen
Ympäristöjohtaja
paivi.pietarinen@jkl.fi
p. 050 526 0436

Linkki kyselyyn:

LIITE 2: Kysely

SIVU 1/6

MITÄ MIELTÄ OLETTE SEURAAVISTA VÄITTÄMISTÄ?

Näillä kysymyksillä kartoitetaan mielipidettänne kuntien yhdistymisen aiheuttamista ympäristövaikutuksista. Lisäksi selvitetään tietämystänne kuntien yhdistymisprosessiin liittyen. Merkitkää jokaisesta kohdasta vain yksi näkemystänne parhaiten vastaava vaihtoehto.

- 1 = Täysin eri mieltä
 2 = Jokseenkin eri mieltä
 3 = Jokseenkin samaa mieltä
 4 = Täysin samaa mieltä

1. Kuntien yhdistyminen oli oikea ratkaisu.	1	2	3	4
2. Kuntien yhdistyminen helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua.	1	2	3	4
3. Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä.	1	2	3	4
4. Kotiseutuidenteetti (korpilahtelaisuus) säilyy entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	1	2	3	4
5. Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen.	1	2	3	4
6. Kuntien yhdistyminen parantaa kaupungin kilpailukykyä.	1	2	3	4
7. Kuntien yhdistyminen aiheuttaa tunnetta ”oman paikan menettämisestä”.	1	2	3	4
8. Kuntien yhdistyminen parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa.	1	2	3	4
9. Yhdyskuntarakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä.	1	2	3	4
10. Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna-alueilla.	1	2	3	4
11. Kotiseutuidenteetti (maalaiskuntalaisuus) säilyy entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	1	2	3	4
12. Kuntien yhdistyminen vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin.	1	2	3	4
13. Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti.	1	2	3	4
14. Mitä taloudellisia vaikutuksia arvioitte kuntien yhdistymisellä olevan?				

SIVU 2/6

15. Mitä sosiaalisia vaikutuksia arvioitte kuntien yhdistymisellä olevan?

16. Mitä ympäristövaikutuksia arvioitte kuntien yhdistymisellä olevan?

17. Mitä kulttuurisia (paikallisuus, kotiseututunne) vaikutuksia arvioitte kuntien yhdistymisellä olevan?

18. Käsitykseni mukaan kuntien yhdistymisessä on otettu huomioon:

18.1. ympäristövaikutukset	1	2	3	4
18.2. luontovaikutukset (kasvit ja eläimet)	1	2	3	4
18.3. terveysvaikutukset	1	2	3	4
18.4. maisemavaikutukset	1	2	3	4
18.5. talousvaikutukset	1	2	3	4
18.6. vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	1	2	3	4
18.7. vaikutukset henkilöstöön	1	2	3	4
18.8. vaikutukset palveluihin	1	2	3	4
18.9. vaikutukset demokratiaan	1	2	3	4
18.10. vaikutukset työllisyyteen	1	2	3	4
18.11. vaikutukset kilpailukykyyn	1	2	3	4
18.12. vaikutukset imagoon	1	2	3	4
18.13. vaikutukset elinkeinoelämään	1	2	3	4

19. Olen lukenut kuntien yhdistymisprosessiin liittyvän Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän maalaiskunnan välisen ”Erityisen selvityksen raportin”

- Ei
- Kyllä

20. Olen lukenut kuntien yhdistymisprosessiin liittyvän Jyväskylän kaupungin ja Korpilahden kunnan välisen ”Kuntaliitosselvityksen”

- Ei
- Kyllä

VASTATKAA SEURAAVIIN TIETOKYSYMYKSIIN.

Näillä kysymyksillä kartoitetaan yleistä ympäristötietämyksenne tasoa. Vaihtoehdoista vain yksi on oikea vastaus. Merkitkää jokaisesta kohdasta mielestänne oikea vastaus.

21. Mikä seuraavista ei ole kasvihuonekaasu?

- Hiilidioksidi, CO₂
- Metaani, CH₄
- Häkä, CO
- Typpioksiduuli, N₂O

22. Mikä seuraavista ei ole ympäristöystävällinen liikkumistapa?

- Kävely
- Lentoliikenne
- Pyöräily
- Joukkoliikenne

SIVU 3/6

23. Mitä biodiversiteetti tarkoittaa?

- Bioteknologian erästä sovellusalaa
- Eläinten ja kasvien vuosittaista kannanvaihtelua
- Elollisen luonnon, kuten ekosysteemien ja lajien, monimuotoisuutta
- Biodynaamisesti viljeltyjen kasvien luokittelujärjestelmää

24. Mitä METSO-ohjelma suojelee?

- Lintuja
- Metsiä
- Puuteollisuutta
- Keski-Suomen luontoa

25. Mihin vuoteen mennessä vanhojen jätevesijärjestelmien on täytettävä puhdistusvaatimukset (lukuun ottamatta tapauskohtaisesti voimassa olevia poikkeuksia)?

- 2009
- 2010
- 2012
- 2014

26. Mikä seuraavista ei ole ongelmajäte?

- Kännykän akku
- Energiansäästölamppu
- Elohopeakuumemittari
- DVD-levy

27. Mitä jokamiehen oikeudella ei saa tehdä?

- Poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia
- Onkia ja pilkkiä
- Ajaa moottoriajoneuvolla maastossa ilman maanomistajan lupaa
- Kulkea, uida ja peseytyä vesistöissä sekä kulkea jäällä

28. Mikä seuraavista ei ole uusiutuva energialähde?

- Maakaasu
- Tuulivoima
- Biokaasu
- Vesivoima

29. Mikä seuraavista ei ole virallinen ympäristömerkki?

- Pohjoismainen ympäristömerkki (Joutsenmerkki)
- Euroopan ympäristömerkki (Kukkamerkki)
- Reilun kaupan merkki
- Energiamerkki

30. Jyväskylän kaupunkialueen ilmanlaatua seuraa

- Ympäristölupavirasto
- Alueellinen ympäristökeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Jyväskylän kaupungin ympäristötoimi

SIVU 4/6

**MIKÄ VAIHTOEHDOSTA KUVAA PARHAITEN TOIMINTAANNE
YMPÄRISTÖASIOISSA?**

*Näillä kysymyksillä arvioidaan toimintaanne ympäristöön liittyvissä asioissa.
Merkitkää jokaisesta kohdasta vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa toimintaanne.*

31. Tuleeko talouteenne luonto- tai ympäristöaiheinen lehti (esimerkiksi eläin-, luonnonsuojelu- tai metsästysaiheinen)?

- Ei
- Kyllä

32. Oletteko retkeilleet luonnossa viimeisen vuoden aikana?

- En
- Yhden kerran
- 2-5 kertaa
- 6-10 kertaa
- Yli 10 kertaa

33. Rajoitatteko oman auton käyttöä ympäristösyistä?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan
- En omista autoa

34. Valitsetteko kaupassa ympäristöystävällisiä tuotteita, kuten luomu-, ympäristömerkityt tai reilun kaupan tuotteet?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

35. Lajitteletteko jätteenne?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

36. Käytättekö ostoksia tehdessänne kestokassia muovikassin sijaan?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

37. Käytättekö energiasäästölamppuja hehkulamppujen sijaan?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

SIVU 5/6

38. Lasketteko asuntonne lämpötilaa matkalle lähtiessänne?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

39. Suljetteko energiaa kuluttavien laitteidenne Stand-by-tilat (esim. televisio, tietokone, muu viihde-elektronikka), kun ette käytä kyseisiä laitteita?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

40. Tuotteko aktiivisesti esille luonnon- tai ympäristönsuojeluun liittyviä asioita työssänne, järjestötoiminnan tai median kautta?

- Aina tai hyvin usein
- Usein
- Joskus
- En koskaan

TAUSTATIEDOT

*Lopuksi kysytään muutamia teitä itseänne koskevia taustatietoja.
Merkitkää oikea vaihtoehto tai kirjoittakaa tieto annettuun tilaan.*

41. Sukupuolenne

- Nainen
- Mies

42. Mikä on syntymävuotenne?

43. Asumiskuntanne ennen kuntien yhdistymistä oli

- Jyväskylän kaupunki
- Jyväskylän maalaiskunta
- Korpilahden kunta
- muu

44. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinympäristöänne tällä hetkellä?

- kaupungin keskusta
- esikaupunkialue tai kaupunkilähiö
- kuntakeskus tai muu taajama
- maaseudun haja-asutusalue

45. Mikä on koulutuksenne?

- kansakoulu, keskikoulu tai peruskoulu
- ammattikoulu tai –kurssi
- lukio tai ylioppilas
- opistotason ammatillinen koulutus
- ammattikorkeakoulu

SIVU 6/6

- korkeakoulu, alemman asteen tutkinto (esim. kandidaatti)
- korkeakoulu, ylemmän asteen tutkinto (esim. maisteri)
- tutkijankoulutus (tohtori tai lisensiaatti)
- muu

46. Mihin ammattiryhmään katsotte lähinnä kuuluvanne?

- johtavassa asemassa toisen palveluksessa
- ylempi toimihenkilö
- alempi toimihenkilö
- työntekijä
- yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja
- maatalousyrittäjä
- opiskelija
- eläkeläinen
- kotiäiti/-isä
- työtön
- muu

47. Toimitteko kaupunginvaltuutettuna tällä hetkellä (kausi 2009–2012)?

- Ei
- Kyllä

48. Toimitteko kunnanvaltuutettuna kaudella 2005–2008?

- Ei
- Kyllä

49. Kuinka monta vuotta olette olleet mukana kunnallispolitiikassa (valtuusto + muu toiminta)?

- alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11–15 vuotta
- 16–20 vuotta
- yli 20 vuotta

50. Mitä puoluetta edustatte?

- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)
- Suomen Keskusta (KESK)
- Kansallinen Kokoomus (KOK)
- Vasemmistoliitto (VAS)
- Vihreä liitto (VIHR)
- Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
- Kristillisdemokraatit (KD)
- Perussuomalaiset (PS)
- Jokin muu puolue tai ryhmittymä
- En edusta mitään puoluetta
- En halua sanoa

KIITOS VASTAUKSISTANNE JA MUKAVAA KEVÄÄN JATKOA!

51. Jos teillä on kyselyyn liittyviä kommentteja, voitte kirjoittaa ne alla olevaan kenttään.

LIITE 3: Spearmanin korrelaatiokertoimet ”Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset” -väittämien ja taustamuuttujien välillä (N=56). *** erittäin merkitsevä tulos, ** merkitsevä tulos, * melkein merkitsevä tulos, r_s = ylempi arvo, p = alempi arvo.

	Suku- puoli	Ikä	Asumiskunta ennen kuntien yhd.	Nykyinen asuin- ympäristö	Koulutus	Asema organisaatiossa	Kunnan- valtuut. 2005–2008	Kaupungin- valtuut. 2009–2012	Kunnallis- poliittinen aktiivisuus	Puolue	Ymp. tietoi- suus	Ymp. aktii- visuus
Kuntien yhdistym. oli oikea ratkaisu.	0,122 0,372	0,058 0,670	-0,219 0,104	-0,215 0,112	0,201 0,137	0,075 0,584	0,081 0,553	-0,149 0,272	0,131 0,338	0,037 0,787	0,165 0,224	0,135 0,323
Kuntien yhdistym. parantaa kaupungin kilpailukykyä.	0,167 0,219	0,092 0,502	-0,065 0,634	-0,055 0,688	0,333 0,012 **	0,184 0,175	0,275 0,040 **	-0,181 0,182	0,199 0,142	-0,119 0,382	0,192 0,156	-0,086 0,531
Kuntien yhdistym. parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa.	0,127 0,351	0,191 0,158	-0,120 0,379	-0,115 0,398	0,324 0,015 **	0,162 0,234	0,012 0,930	0,007 0,958	0,246 0,068 *	0,013 0,925	0,343 0,010 **	-0,027 0,841
Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti.	-0,206 0,128	0,059 0,666	-0,040 0,772	0,067 0,624	-0,064 0,638	-0,083 0,541	-0,165 0,224	0,036 0,793	-0,066 0,629	-0,062 0,648	-0,179 0,186	0,043 0,753
Kuntalaisten vaikutus- mahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä.	0,024 0,861	-0,074 0,587	-0,156 0,250	-0,061 0,653	0,279 0,037 **	0,055 0,689	0,034 0,804	0,061 0,653	-0,018 0,897	0,071 0,605	0,194 0,152	0,032 0,816
Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen.	0,104 0,446	-0,030 0,826	0,155 0,255	0,162 0,233	-0,124 0,361	0,049 0,719	-0,067 0,622	-0,217 0,109	-0,213 0,115	0,112 0,412	-0,099 0,467	-0,069 0,616
Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna- alueilla.	0,081 0,554	-0,025 0,855	0,146 0,282	0,096 0,484	-0,225 0,095 *	-0,099 0,467	-0,125 0,358	-0,038 0,783	-0,188 0,166	0,178 0,190	-0,006 0,965	-0,133 0,330

	Suku- puoli	Ikä	Asumiskunta ennen kuntien yhd.	Nykyinen asuin- ympäristö	Koulutus	Asema- organisaatiossa	Kunnan- valtuut. 2005–2008	Kaupungin- valtuut. 2009–2012	Kunnallis- poliittinen aktiivisuus	Puolue	Ymp. tietoi- suus	Ymp. aktii- visuus
Kuntien yhdistym. helpottaa maankäyttöä ja suunnittelua.	0,364 0,006 ***	-0,098 0,472	-0,169 0,212	-0,129 0,343	0,216 0,109	0,024 0,858	0,037 0,785	-0,009 0,947	-0,038 0,781	0,219 0,105	0,163 0,229	-0,158 0,245
Yhdyskunta- rakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä.	-0,032 0,817	0,044 0,745	-0,004 0,975	-0,061 0,658	0,235 0,082 *	0,049 0,720	0,039 0,775	0,062 0,647	0,205 0,130	-0,021 0,878	0,297 0,026 **	0,066 0,631
Kuntien yhdistym. vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin.	-0,029 0,831	0,074 0,586	-0,173 0,203	-0,098 0,471	0,253 0,059 *	0,193 0,154	0,190 0,160	0,039 0,775	0,172 0,205	-0,148 0,277	0,160 0,238	-0,029 0,831
Kotiseutuidentiteetti (korpilahtelaisuus) säily entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	-0,234 0,083	-0,106 0,438	-0,047 0,732	-0,186 0,170	0,285 0,033 **	0,116 0,393	0,008 0,955	0,110 0,419	0,133 0,330	-0,233 0,084 *	0,266 0,048 **	0,092 0,498
Kuntien yhdistym. aiheuttaa tunnetta ”oman paikan menettämisestä”.	0,174 0,199	0,048 0,725	-0,047 0,731	0,003 0,985	-0,165 0,224	-0,246 0,067 *	-0,160 0,237	0,168 0,216	-0,175 0,198	0,119 0,382	-0,064 0,642	0,065 0,633
Kotiseutuidentiteetti (maalaiskunta- laisuus) säily entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	-0,214 0,113	-0,183 0,176	0,060 0,662	-0,016 0,909	0,095 0,484	0,054 0,695	-0,103 0,448	0,149 0,273	0,003 0,983	-0,309 0,021 **	-0,106 0,439	0,203 0,133

LIITE 4: Kruskalin-Wallis testi ”Kuntien yhdistymisen ympäristövaikutukset” -väittämien ja taustamuuttujien välillä (N=56). *** erittäin merkitsevä tulos, ** merkitsevä tulos, * melkein merkitsevä tulos, χ^2 = ylin arvo; df = keskim. arvo; p = alinarvo.

	Suku- puoli	Ikä	Asumiskunta ennen kuntien yhd.	Nykyinen asuin- ympäristö	Koulutus	Asema- organisaatiossa	Kunnan- valtuut. 2005–2008	Kaupungin- valtuut. 2009–2012	Kunnallis- poliittinen aktiivisuus	Puolue	Ymp. tietoi- suus	Ymp. aktii- visuus
Kuntien yhdistym. oli oikea ratkaisu.	0,813 1 0,377	0,191 3 0,982	6,728 2 0,031 **	3,979 3 0,268	11,407 5 0,033 **	7,042 6 0,312	0,361 1 0,538	1,228 1 0,275	4,105 5 0,548	11,866 6 0,065 *	12,779 7 0,078 *	5,297 6 0,520
Kuntien yhdistym. parantaa kaupungin kilpailukykyä.	1,531 1 0,240	3,092 3 0,382	0,869 2 0,655	2,342 3 0,512	7,372 5 0,186	6,385 6 0,380	4,173 1 0,040 **	1,802 1 0,192	6,859 5 0,228	13,054 6 0,029 **	9,290 7 0,224	1,312 6 0,972
Kuntien yhdistym. parantaa uuden kunnan taloudellista asemaa.	0,886 1 0,358	3,109 3 0,382	5,521 2 0,060 *	4,179 3 0,245	10,694 5 0,058 *	10,164 6 0,118	0,008 1 0,963	0,003 1 0,967	5,220 5 0,390	12,416 6 0,053 *	16,744 7 0,019 **	4,074 6 0,667
Ilman liittymisavustusta kuntien yhdistyminen ei olisi kannattanut taloudellisesti.	2,325 1 0,130	3,202 3 0,370	2,040 2 0,365	2,263 3 0,529	4,629 5 0,488	3,629 6 0,727	1,496 1 0,235	0,071 1 0,801	4,280 5 0,510	14,454 6 0,025 **	7,947 7 0,337	3,856 6 0,696
Kuntalaisten vaikutus- mahdollisuudet paranevat kuntien yhdistymisen myötä.	0,031 1 0,873	2,294 3 0,524	5,773 2 0,054 *	0,616 3 0,897	6,853 5 0,230	4,204 6 0,649	0,063 1 0,793	0,207 1 0,670	3,787 5 0,580	12,373 6 0,054 *	8,611 7 0,282	4,056 6 0,669
Palvelut tulevat keskittymään kaupunkikeskukseen.	0,595 1 0,460	2,369 3 0,509	1,927 2 0,389	1,954 3 0,593	6,043 5 0,309	4,403 6 0,672	0,250 1 0,624	2,579 1 0,112	8,267 5 0,142	4,923 6 0,554	5,626 7 0,584	4,537 6 0,604
Palvelut heikentyvät uuden kunnan reuna- alueilla.	0,360 1 0,553	0,779 3 0,860	2,553 2 0,280	1,997 3 0,583	4,643 5 0,486	3,491 6 0,745	0,861 1 0,369	0,078 1 0,808	4,233 5 0,516	7,337 6 0,291	5,094 7 0,648	3,439 6 0,752

	Suku- puoli	Ikä	Asumiskunta ennen kuntien yhd.	Nykyinen asuin- ympäristö	Koulutus	Asema- organisaatiossa	Kunnan- valtuut. 2005–2008	Kaupungin- valtuut. 2009–2012	Kunnallis- poliittinen aktiivisuus	Puolue	Ymp. tietoi- suus	Ymp. aktii- visuus
Kuntien yhdistym. helpottaa	7,268	4,224	1,600	2,333	12,091	3,801	0,076	0,005	6,228	15,806	5,158	3,864
maankäyttöä ja suunnittelua.	1 0,008 ***	3 0,243	2 0,465	3 0,514	5 0,021 **	6 0,760	1 0,876	1 0,908	5 0,286	6 0,007 ***	7 0,676	6 0,732
Yhdyskunta- rakennetta voidaan kehittää paremmin kuntien yhdistymisen myötä.	0,055	0,969	5,054	2,336	6,645	2,607	0,084	0,215	5,843	8,960	11,252	3,540
	1 0,908	3 0,833	2 0,081 *	3 0,510	5 0,245	6 0,924	1 0,878	1 0,730	5 0,326	6 0,166	7 0,108	6 0,777
Kuntien yhdistym. vaikuttaa myönteisesti julkisen liikenteen palveluihin.	0,047	0,609	7,143	2,977	7,926	6,317	1,995	0,084	2,317	5,309	12,342	6,899
	1 0,845	3 0,907	2 0,027 **	3 0,400	5 0,155	6 0,412	1 0,193	1 0,754	5 0,820	6 0,529	7 0,075 *	6 0,342
Kotiseutuidentiteetti (korpilaitelaisuus) säily entisen Korpilahden kunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	3,002	1,526	2,697	3,103	5,066	2,405	0,003	0,667	3,952	4,307	8,606	3,893
	1 0,095 *	3 0,690	2 0,264	3 0,387	5 0,426	6 0,915	1 0,991	1 0,418	5 0,580	6 0,659	7 0,282	6 0,719
Kuntien yhdistym. aiheuttaa tunnetta ”oman paikan menettämisestä”.	1,673	7,379	0,755	0,493	4,366	4,474	1,416	1,549	4,441	2,418	3,824	5,436
	1 0,205	3 0,056 *	2 0,694	3 0,925	5 0,525	6 0,659	1 0,240	1 0,222	5 0,488	6 0,878	7 0,800	6 0,489
Kotiseutuidentiteetti (maalaiskunta- laisuus) säily entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueen asukkaiden keskuudessa.	2,525	9,324	0,366	0,720	4,116	6,381	0,587	1,224	5,213	6,908	6,631	4,340
	1 0,114	3 0,021 **	2 0,846	3 0,873	5 0,559	6 0,391	1 0,470	1 0,282	5 0,404	6 0,329	7 0,468	6 0,631

